

Lumina Lină

Revistă de spiritualitate și cultură românească

Gracious Light

Review of Romanian Spirituality and Culture

THE ROMANIAN INSTITUTE OF
ORTHODOX THEOLOGY AND
SPIRITUALITY
CAPELA SF. APOSTOLI PETRU
SI PAVEL

AN XVIII/ Nr. 1
IANUARIE-MARTIE 2013
NEW YORK

INSTITUTUL ROMÂN DE TEOLOGIE ȘI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ
Capela Sf. Apostoli Petru și Pavel, New York
INCORPORATED IN AUGUST 1993
www.romanian-institute-ny.org

Președinte:
Pr. Prof. Dr. Theodor Damian
30-18 50th Street
Woodside, New York 11377
Tel./Fax: (718) 626-6013
E-mail: DamianTh@aol.com

Biserica:
14-22 27th Ave.
(14th Street/ 27th Ave.)
Astoria, New York
Subway N, W, bus Q 18

Revista *Lumină Lină* este membră a Asociației Revistelor, Publicațiilor și Editorilor (ARPE).

Lumină Lină. Gracious Light, a peer reviewed publication, is indexed and abstracted in World Laboratories and Scientific Resources Index and TLS Arhive.

Colegiul de redacție: Director: THEODOR DAMIAN, DamianTh@aol.com
Redactor șef: MIHAELA ALBU, malbu_10@yahoo.com
Redactor șef adjunct: M.N. RUSU, menerusu12@verizon.net
Redactori: VASILE ANDRU, DAN ANGHELESCU
Secretar de redacție, tehnoredactare și paginare: CLAUDIA DAMIAN
Consilieri editoriali: GELLU DORIAN, IOAN GÂF-DEAC, AUREL ȘTEFANACHI, SORIN PAVĂL, ANDREEA CONDURACHE, MUGURAȘ MARIA PETRESCU, MIHAI HIMCINSCHI
Fotoreporter: VALERIU MOLDOVEANU

Contribuțiile pentru susținerea și publicarea revistei sunt binevenite și se scad la taxe. Securile pot fi făcute pe numele Institutului sau al Bisericii Sf. Ap. Petru și Pavel și trimise la adresa redacției:
Pr. Th. Damian, 30-18 50th Street, Woodside, New York 11377.

Revista este redactată trimestrial de către Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă, Capela Sf. Apostoli Petru și Pavel și publică articole de teologie și spiritualitate, istorie, literatură și cultură, poezie și proză în limbile română și engleză.

Redacția revistei nu împărtășește neapărat ideile conținute în articolele publicate.

Materialele trimise spre publicare trebuie să fie dactilografiate la computer, cele în limba română cu caractere românești, și expediate pe dischetă sau prin e-mail (ca attachment). Textele nepublicate nu se înapoiază expeditorului.

Revista este distribuită în USA, România, Moldova, Ucraina, Rusia, Canada, Austria, Germania, Olanda, Italia, Franța, Elveția, Suedia, Norvegia, Danemarca, Grecia, Cipru, Serbia, Ungaria, Israel, Vietnam, Australia.

ISSN 1086-2366

Lumină Lină • Gracious Light

Revistă de spiritualitate și cultură românească

An XVIII/ Nr. 1

Ianuarie-Martie 2013

TEOLOGIE

PR.PROF.DR.THEODOR DAMIAN, Fiul și fratele 5

STUDII

PR. VIOREL IOAN VÂRLAN
Visarion Puiu Mitropolit al Bucovinei (1935 – 1940)..... 9

MARCEL MIRON, *Toamna la Mănăstirea Neamțului*..... 13

LIVIU IOAN STOICIU, *Nimic nu merită*..... 14

MIHAELA ALBU, *Melancolie, Evanescență, Început* 15

MARIANA PÂNDARU, *Inima – floare de rodie, Gândurile – rămuriș luminat, Semne în crucea nopții, Patul albastru, din salonul albastru* 16

ESEU

CASSIAN MARIA SPIRIDON
O trecere prin vămile văzduhului dantesc 17

EMINESCIANA

THEODOR CODREANU, Creștinismul eminescian..... 23

LUCIA OLARU NENATI, Eminescu și “Academia Nordului” 33

EUGEN EVU, *Logos străpuns, Ars noetica, ars poetică* 40

NICOLAE BĂCIUȚ, *Mi-ai dat, Doamne, Constelație, Ochiul lui Dumnezeu, Întoarcerea*..... 41

Sămânță de toamnă, Ochiul ce privește-n noi, Sfârșitul lumii..... 42

PROZA

GHEORGHE NEAGU, <i>The Shelter</i>	43
MIHAI MIRON, <i>Primii 53 sunt grei</i>	45
LUCREȚIA ANDRONIC, <i>În curtea școlii</i>	47

CĂRȚI ÎN AGORA

GHEORGHE GRIGURCU, <i>O restituție emoționantă Oamenii din lande - balade și poeme de George Dan</i>	49
ȘTEFAN STOENESCU, <i>Despre Oamenii din Lande Oamenii din lande - balade și poeme de George Dan</i>	51
M.N.RUSU, <i>Didahii moderne și epitalamuri eterne Apofaze de Theodor Damian</i>	53
MIHAELA MALEA STROE, <i>Trist acrobat, poemul nerostirii</i>	54
VASILE ANDRU, <i>Călătorul mistic Viaje a los centros de la Tierra de Vintilă Horia</i>	55
ION PACHIA-TATOMIRESCU <i>Aumbra “omului fructifer” și oglinda părții-dictator din întregul-lirosof Aumbre de Eugen Evu</i>	57
MUGURAȘ MARIA PETRESCU <i>Mariana Pândaru – Cuvintele suntem noi Leoaica albastră de Mariana Pândaru</i>	59
DANIELA GÎFU, <i>Scrisul umbrei sau umbra scrisului Umbra scrisului de Dan Ionescu</i>	62
MARIN MOSCU, <i>Nădăjduire, Lustruire</i>	64

UN SPIN ȘI UN TRANDAFIR

DAN ANGHELESCU <i>Gândind la o anume Cartă albă</i>	65
--	----

ION SCOROBETE, <i>Autoreglare, Fidelitate</i>	70
DUMITRU GĂLEȘANU, <i>Lied</i>	71
<i>Avânt înalt conștiința</i>	72

UNIVERSALIA

DON LOWE, <i>Touched by an untouchable</i>	73
LUCA CIPOLLA, <i>tapetum lucidum</i>	74
<i>Arachne și eu în așteptare, Eremitul</i>	75
EUGEN EVU, <i>Sufletul Albanilor, Shpirti I Shqiptarëve</i>	76

INEDITE

Remember NICHITA STĂNESCU (1933-1983)	
M.N.RUSU	
“Vrăbiuța” lui Nichita cel Stănescu și autograful lui Moș Tom..	77
IOAN GÂF-DEAC, <i>Poem hilomorfic</i>	79
ION AMĂRIUȚEI, <i>deslușire canonică, poarta sărutului</i>	80
GEORGE PRECUP, <i>Australă, Purtătorii de șoapte, Îmblânzirea</i>	81
MARIANA FLOAREA, <i>Tu, cine, Indepărtare,</i> <i>Caligrafii, Adoarme tăcerea</i>	82
VALERIU BĂRGĂU, <i>Un zeu se plimbă fără memorie (marele poligon)</i> .	83
FOTOALBUM	84

ANTOLOGIE DE CENACLU

<i>Poetul</i> , de Cornel Balaban.....	101
<i>Un loc</i> , de Menuț Maximilian.....	101
<i>Apa și uleiul</i> , de Elena Olariu.....	101

RECENZII

PR. GH. NAGHI, O lucrare de excepție <i>Sași, austrieci, slavi în Transilvania și Banat</i> de Ela Cosma.....	103
ADRIAN BOTEZ, <i>Omul Beznei, La crama cerului</i>	106

IN MEMORIAM

M.N. RUSU, George Alexe – poetul (1925-2013)	107
--	-----

REPORTAJE

OTILIA MONTANO Lansarea volumului <i>Cu mine însumi</i> de Ion Burcin	109
GHEORGHE BREHUESCU Al 20-lea Simpozion Ecumenic Interdisciplinar din New York .	111
OTILIA MONTANO Ziua României sărbătorită la Biserica “Sf. Ap. Petru și Pavel”, din Astoria, New York	113
DANA ANADAN Un strălucit jubileu “Eminescu” la New York	115
CĂRȚI SOSITE	119
REVISTA PRESEI	125
GALERIA SPIRITUS	131
RETROSPECTIVA TRIMESTRIALĂ.....	133
ANUNȚURI	135

PR. PROF. DR. THEODOR DAMIAN

Fiul și fratele *

*Veniți binecuvântații Părintelui Meu
și moșteniți Împărăția care v-a fost
gătită vouă de la întemeierea lumii.*

Ce surpriză neplăcută și dureroasă poate să aibă o familie atunci când, la un moment dat, apare unul din copii și spune părinților: dragii mei, trebuie să-mi dați ce mi se cuvine, că eu vreau să plec, nu mai pot trăi în casa în care m-am născut. Lucrul acesta se poate întâmpla realmente și-l vedem uneori în concret în realitatea de zi cu zi. În asemenea situații ne punem tot felul de întrebări: sunt de vină părinții care au determinat pe copil să ia această hotărâre poate fără să-și dea seama, ori este copilul care datorită unor influențe nocive, or setei de aventură, ori din alte motive, a decis să plece? Ne vine să credem că ceva este rău în acea casă, ceva s-a întâmplat, există o problemă.

Textul Sfintei Evanghelii de astăzi ne pune înaintea o astfel de întâmplare tragică pentru familia respectivă, căci aceasta s-a dezmembrat atunci când se aștepta mai puțin. Fiul a venit la tată și i-a zis: "Tată, dă-mi ce mi se cuvine din avere că trebuie să plec". Este foarte interesant de remarcat că, la această cerere neașteptată, tatăl nu i-a făcut fiului nici un fel de mustrare sau de morală. Nu i-a zis: Nu trebuie să pleci. Ce s-a întâmplat? Ce o să se aleagă de tine? Unde te duci? ș.a.m.d. Tatăl, pur și simplu, într-o atitudine mai greu de înțeles, îi dă partea de avere și-l lasă să plece. Cred că primul lucru care ar veni în mintea unui părinte care ar fi pus într-o astfel de situație ar fi întâi să încerce să-l oprească și apoi să-l întrebe: Dar ce ți se cuvine din avere? Ce înseamnă "mi se cuvine"? Mai ales că vrei să și pleci fără acordul meu. Totuși, părintele acesta din pilda Sfintei Evanghelii nu pune nici o întrebare de acest fel fiului, ci pur și simplu îl lasă să plece.

Această pildă, a fiului risipitor, ne pune în fața unei mari probleme, aceea a risipirii. Ce este risipirea, ce înseamnă lucrul acesta, să risipești? Ce risipești? Risipești ceea ce este al tău sau ceea ce nu este al tău? A avut fiul acesta dreptul la avere? Iată una din întrebările cu care întâmpinăm această pericopă evanghelică. Dacă vorbim de risipire, trebuie să ne ducem cu gândul la faptul că atunci când risipești, debalansezi un sistem de echilibru, un sistem armonios. Când risipești deja produci un lucru împotriva ordinii naturale și sociale, pentru că orice lucru, potrivit celor mai multe înțelegeri filosofice, potrivit credinței noastre, are un scop, are un rost, are un rol.

* Predică la Duminica XXXIV după Rusalii

Dacă risipești, înseamnă că strici rostul, că debalansezi sistemul. A pleca din casa părintească și a risipi averea înseamnă a ieși de sub protecția, de sub dragostea care te-a înconjurat până atunci și care a dat sens vieții tale. Răul, cum se vede, nu întârzie să apară. Fiul a ajuns să fie foarte slab, a ajuns foarte rău, într-o situație disperată, tocmai pentru faptul că el se dezmoștenise pe sine însuși plecând din casa părintească, dintr-un loc unde toate erau după rânduiala lui Dumnezeu. Plecând de acolo, a plecat din locul care îi dădea putere și iată, a ajuns într-o slăbiciune. Totuși aici catastrofa fiului apare ca un rău necesar întrucât aceasta l-a trezit la realitate și l-a determinat să revină.

Cu toate că avem tendința să-l privim pe fiul risipitor ca pe un exemplu negativ în viață, totuși există la el și o parte pozitivă. După ce a ajuns în pragul catastrofei și al disperării, în inima lui a încolțit un gând, un gând dureros. A început să plângă, să-și recunoască greșeala și s-a decis să se ducă la tatăl lui și să-i ceară iertare. Se gândea la câți argați ai tatălui său se satură de pâine iar el, în țara aceea depărtată, unde venise foamea nu putea să se sature nici măcar cu roșcovele pe care le mâncau porcii pe care el ajunsese să-i pască. Așa a ajuns să se gândească din nou la casa părintească, însă lucrul acesta arată totuși un caracter practic; fiul era un om pragmatic, se gândea la ce trebuie făcut pentru a repara situația. Acest lucru este deosebit de pozitiv și constructiv în viața lui, cum vedem din cele ce s-au întâmplat mai târziu. Deci, el s-a gândit la casa părintească, s-a comparat pe sine cu sclavii, cu fratele mai mare pe care l-a lăsat acasă. Pocăința încolțită în inima lui s-a dovedit a-i fi salutară.

Cam acesta este profilul fiului risipitor, în câteva cuvinte. Dar pilda evanghelică ne pune în fața a încă două profile foarte interesante: fratele mai mare și tatăl. Dacă fiul risipitor ne oferă un exemplu pozitiv de pocăință, de tărie de caracter, de umilință și smerenie și un exemplu negativ, acela al părăsirii unui loc călduros al siguranței, al dragostei și plecarea pentru a-și risipi averea, iată că fiul mai mare, fratele lui mai mare, care de obicei poate să fie privit ca un exemplu pozitiv, pentru că el a rămas acasă să muncească pământul sub ascultarea tatălui și să fie parte integrantă din familie contribuind la unitatea acesteia, are și el partea lui negativă, așa cum observă și Constantin Noica. Filosoful român compară pe cei doi frați pe care el îi numește "Fiul" și "Fratele". Noica îi aseamănă cu Cain și Abel și arată că unul din cei doi frați din istoria biblică era păstor, iar celălalt era plugar. Unul era păstor, deci pleca, se ducea din loc în loc, iar celălalt stătea locului, și spune Noica: "Întotdeauna cel care stă, îl ucide pe cel care pleacă; după cum Cain l-a ucis pe Abel, așa și Fratele l-a ucis pe Fiul". Și cum l-a ucis? Prin atitudinea pe care fratele mai mare a avut-o la întoarcerea acasă a fratelui mai mic. Căci spune Sfânta Scriptură că, atunci când a auzit fratele mai mare, venind el de la câmp, unde muncise din greu, că acasă este petrecere mare, a întrebat pe slugi ce se întâmplă. Și acestea i-au spus că s-a întors fratele său și tatăl lor a tăiat un

vițel, pe care l-a ținut pentru o ocazie cu totul specială și l-a primit cu toată cinstea. Atunci s-a întristat foarte mult fratele mai mare și a cerut socoteală, întrebându-l pe părintele său dacă se poate una ca aceasta, dacă a făcut el vreodată vreun lucru cât de cât asemănător cu ceea ce a făcut fratele său mai mic. El nu făcuse niciodată așa ceva și i-a reproșat tatălui că lui nu i-a dat niciodată măcar un ied, sau un miel să-l taie și să se veselească cu prietenii lui. La care știm ce a răspuns tatăl, însă Noica interpretează foarte frumos această atitudine și spune că într-adevăr, este foarte rău să nu ascuți, cum fiul mai mic nu a ascultat de tatăl său, dar este la fel de rău ca să ascuți și apoi să nu uiți, adică să ascuți și apoi să scoți ochii pentru că ai ascultat. Deci întotdeauna, cel care ascultă nu trebuie să fie invidios, sau cu inimă rea, asupra celui care din motive numai de el știute, sau neștiute, sau din rânduiri care ne depășesc și pe care nu le cunoaștem, trăiește și acționează altfel.

Am văzut că fratele mai mare era invidios pe fratele mai mic, pentru că fratele mai mic deși a venit cu mâinile goale acasă, venind într-o situație pe care nimeni nu-și imagina că putea să o aibă, totuși, părintele i-a dat mai mult decât îi dăduse vreodată fratelui ascultător. Noica, în continuare și-l imaginează cu un pas mai încolo pe fratele mai mare, ca fiind un om din societatea noastră. Bineînțeles că există “frați mai mari” peste tot. Noica și-l imaginează ca pe un moralist, ca pe unul care cere socoteală în dreapta și în stânga, care pretinde că lui i se cuvin și unele și altele și care face caz, face uz de meritele sale, că a ascultat, că a fost disciplinat, că s-a integrat în normele sociale ș.a.m.d. Iată cât de interesant îl descrie Noica pe acest frate mai mare, gelos, invidios pe fratele său mai mic: “Văd atât de concret pe Fratele acesta moral, încât îl aud judecând asupra lumii de azi, luând atitudine, ținând prelegeri, participând și mai ales refuzând, pentru că este un om curios, ca orice ființă stătătoare, nu ca fratele care pleacă, păstorul – risipitorul. Este o ființă curioasă care va veni să vadă ce facem la școală și cineva dintre noi îi va spune în față: tu ești fratele fiului risipitor. El însă nu aude bine, căci toți orgolioșii sunt nițel surzi. Și va spune: scuzați-mă, eu sunt profesorul. Și va aștepta să-l întrebăm ce materie predă, dar nu-l va întreba nimeni”.

În concluzie, cu toate că de obicei avem tendința să îl vedem pe fiul risipitor în negativ, iar pe fratele lui mai mare în pozitiv, totuși și unul și altul au atât părți pozitive cât și negative și atât de la unul cât și de la celălalt putem să învățăm ceva, pentru a aplica în viața noastră duhovnicească.

Al treilea caracter, pe care ni-l pune înainte Sfânta Evanghelie este tatăl. Iată-l pe tatăl acesta care, oarecum pare să fie în umbră, pare să fie al treilea personaj al istorisirii, mai mic, undeva mai departe, mai retras, căci întotdeauna părinții, tații sunt mai retrași și lasă loc copiilor să se dezvolte, să crească, să fie văzuți, evidenți. Și tatăl acesta, cum am văzut, la început nu i-a spus nimic fiului, nu l-a oprit, nu i-a făcut morală, nu a insistat să

stea, poate știindu-și copilul, știindu-i caracterul, poate știind că va fi inutil, orișicum. Și atunci ne întrebăm de ce nu l-a lăsat să plece fără însă să-i dea partea de avere? Căci, putea să spună: dacă vrei să pleci, du-te și înapoi să nu mai vii; nici nu vreau să mai știu de tine; dacă pleci nu-mi mai ești fiu și deci nu poți să ai nici o pretenție la avere. Nicidecum nu a procedat însă tatăl în felul acesta. Poate, că va fi gândit tatăl, dacă nu îi dau nimic, tot pleacă. Dar cu ce să trăiască, dacă nu am să-i dau, până când o să-și facă un rost? Și atunci, iată că în durerea pe care cu toții ne-o putem imagina, tatăl nu numai că nu-l oprește, poate că știa că tot va pleca, dar îi și dă, îi satisface cererea, îi dă probabil multă avere ca parte.

Tatăl, ni se spune de către Sfânta Evanghelie, când venea fiul risipitor spre casă, l-a văzut de departe, i-a ieșit în întâmpinare, l-a îmbrățișat și au început să plângă amândoi. Ce se întâmpla cu tatăl, că l-a văzut de departe? I-a trimis scrisoare fiul, că o să vină în cutare zi, la cutare oră, i-a dat telefon fiul din țara îndepărtată unde își cheltuisese averea, că în câteva zile urmează să ajungă? L-a anunțat în vreun fel oarecare fiul pe tatăl? Nicidecum. Cum se poate că tatăl l-a văzut de departe? Nu cumva, în inima lui nedeprinsă de fiul său, tatăl stătea zilnic, ore întregi scrutând depărtările să vadă dacă nu cumva vreo umbră apare la orizont, care să fie tot mai mare și tot mai mare și apoi să-și recunoască fiul? Nu cumva tatăl se ruga poate, zi de zi la Dumnezeu să-i întoarcă fiul înapoi și stătea cu ochii ațintiți în zare până când, la un moment dat, l-a văzut? Când rugăciunea i-a fost ascultată pe când scruta depărtarea, deodată inima lui a bătut mai tare ca întotdeauna recunoscându-și fiul de departe. Atunci a ales în întâmpinarea lui, l-a cuprins și l-a adus acasă și i-a dat inel, cum spune Sfânta Scriptură, semn al puterii, i-a dat încălțăminte, i-a adus haină curată și bună și a tăiat vițelul cel gras pe care-l ținea pentru ocazii cu totul și cu totul speciale și a făcut o mare petrecere. Pentru că “fiul acesta pierdut a fost și s-a aflat, mort a fost și a înviat”, cum spune sfântul evanghelist. Încă o dată vedem ce sentimente poate să aibă un tată, un părinte, în general, pentru copilul său și de cât sacrificiu este capabil pentru copilul acesta.

Pilda fiului risipitor reprezintă un extraordinar exemplu despre puterea pocăinței, despre felul în care aceasta reface o relație, o familie, un sistem. Pocăința și smerenia le învățăm de la fiul risipitor; ascultarea și disciplina, de la fratele lui; iertarea și dragostea necondiționată, chiar după grave jigniri, de la tatăl.

Dacă aceste trei exemple ar putea să devină parte integrantă a vieții noastre, atunci, într-adevăr Dumnezeu, ca Părinte al tuturor, ne-ar reintegra și pe noi în dragostea Sa, chemându-ne cu chemarea pe care vrem s-o auzim la a doua venire a Fiului Său: “Veniți binecuvântații Părintelui meu și moșteniți Împărăția care v-a fost gătită vouă de la întemeierea lumii”.

PR. VIOREL IOAN VÂRLAN

Visarion Puiu Mitropolit al Bucovinei (1935 – 1940)

Ca o recunoaștere a meritelor sale pe multiple planuri, la 10 noiembrie 1935, Visarion Puiu a fost ales mitropolit al Bucovinei, având reședința la Cernăuți. Cei patru ani și jumătate cât a condus “cea mai bogată Eparhie din Ortodoxie” – Bucovina, au fost plini de împliniri pastoral-misionare.

El însuși mărturisea că “Dumnezeu a voit să mai urc o treaptă în ierarhia cârmuitoare a Sfintei Sale Biserici, dar cu noi și grele împovărări pentru mine și cu sălbatică nrecunoștință.”

Acest lucru a dus la unele conflicte cu politicienii vremii, inclusiv cu cei din preajma Casei Regale, ce profitau adesea de bunurile bisericești din Bucovina.

Visarion Puiu avea cunoștințe juridice dobândite în anii studenției și a apelat la serviciile unui cunoscut jurist, prof. Gh. Alexianu, pentru soluționarea unor drepturi ale Bisericii. Ca și la Argeș, sau în Basarabia, a ridicat noi biserici, a reparat pe cele degradate, a construit Palatul Cultural din Cernăuți, și Biblioteca Universitară Carol al II-lea, a dezvoltat învățământul teologic, a refăcut stațiunea Vatra Dornei, a înființat cantine pentru muncitorii forestieri și pentru cei nevoiași ș.a. În 1936 a impus votarea unei legi care interzicea preoților să mai facă politică. Pe plan monahal a luptat pentru readucerea de la cultul romano-catolic la patrimoniul ortodox, după 155 de ani, a bisericii “Învierea Domnului” din Suceava și reînființarea în 1938 a Eparhiei Maramureșului.

Pe toată perioada șederii sale în scaunul mitropolitan de la Cernăuți, a avut conflicte cu un cunoscut istoric și om politic liberal Ion Nistor, care a deținut mai multe portofolii ministeriale (1939-1940), între care și cel de la Ministerul Cultelor și Artelor. Luptele dintre cei doi s-au purtat în mass-media, prin săli de tribunal și în jurul regelui Carol al II-lea.

Succesele au alternat, când de o parte când de cealaltă, culminând cu îndepărtarea mitropolitului și pensionarea acestuia (forțată), la vârsta de 59 de ani, în mai 1940. Nu este exclus ca un rol să fi avut în demiterea sa și atitudinea lui tranșantă din septembrie 1939, când a primit și găzduit cu deosebită ospitalitate, la Cernăuți, grupul de refugiați polonezi, în frunte cu Ignacy Moscicki, președintele Poloniei.

S-a retras demn la Mănăstirea Neamț, unde construisese o casă de odihnă la Vovidenia în anul 1937. Tot aici, mitropolitul și-a ales în 1943 și locul de veci, comandând o placă funerară din marmură, care se păstrează până astăzi în gropnița Mănăstirii Neamț, fără ca această dorință a sa să fie împlinită încă. O scurtă perioadă după 1940, mitropolitul Visarion a “pendulat” între reședința sa de la Vovidenia și Mănăstirea Cernica (București), dedicându-și timpul scrisului și corespondenței cu personalități marcante din viața bisericească, dar și politică. Nu folosea corespondența pentru a “se plânge” de nedreptățile ce le-a avut, preocuparea sa majoră a rămas combaterea corupției din structurile Bisericii și ale statului și protejarea cu orice preț a valorilor și intereselor naționale majore.

Semnificativă în acest sens este scrisoarea pe care a adresat-o la 26 iunie 1941, la câteva zile după trecerea Prutului de către trupele române, ministrului de interne, generalul David Popescu, din care spicuim: “Ajutându-ne Dumnezeu să readucem la patria mamă laturile Moldovei rășluite de ruși anul trecut, ele vor trebui puse administrativ sub condiții excepțional de bune, spre a nu rămâne eventual regrete în sufletul populației locale, după regimul de astăzi (cel bolșevic), spre a tămădui toate scăderile administrative îndurate sub partidele politice române de ieri și-ndeosebi, spre a trece poporul sub regimurile superioare din toate punctele de vedere dorite pentru viitor...”

O nouă misiune – “Transnistria creștină”

Scrisoarea a fost primită cu mult interes de către ministrul de interne, care îl asigură pe mitropolitul Visarion Puiu, atât în numele său cât și al șefului statului că vor face tot ce le stă în putință “ca să așezăm în aceste provincii o administrație cinstită și cu adâncă dragoste de Țară și Neam”. Mai mult decât atât, V. Puiu însuși, este numit la 16 noiembrie 1942, de către mareșalul Antonescu, Șef al Misiunii Bisericești Române pentru Transnistria, echivalent cu funcția de mitropolit, responsabilitate pe care a îndeplinit-o până la 14 decembrie 1943. Misiunea din Transnistria fusese înființată din inițiativa mareșalului, la 15 august 1941, pentru “organizarea bisericii și îndrumarea spirituală a populației dintre Nistru și Bug”. Numirea mitropolitului Visarion Puiu în această demnitate bisericească s-a arătat încă o dată un câștig.

A reorganizat cele 2000 de parohii și a trimis preoți din țară pregătiți

pentru misiune, a înființat o tipografie, a publicat o revistă a misiunii: “Transnistria creștină”, oficia slujbe misionare în toate colțurile regiunii cu fast, dar și cu evlavie. Aici, menționa într-o corespondență ierarhul, “ne găsim într-un război de stăvilire a bolșevismului și de reînviere a creștinismului”...Au fost redeschise sute de biserici, cărora li se dăduse vreme de decenii altă destinație (grajduri, hambare, magazii, depozite), o atenție deosebită acordând orfanilor și bătrânilor, a deschis seminariile la Odessa și Dubăsari pentru personal bisericesc ș.a. A fost perioada cu cele mai bogate rezultate pe linia obiectivelor urmărite de Misiune.

O nedreaptă condamnare la moarte

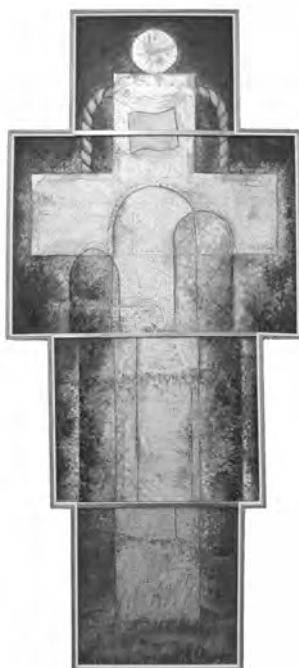
Victoria aliaților asupra Germaniei naziste a adus după cum bine știm, peste o jumătate de veac de întuneric peste Biserica noastră. Printre martirii Bisericii care și-au adus darul și jertfa la altarul Neamului și al Credinței străbune și-a înscris numele și mitropolitul Visarion Puiu. Pentru cutezanța de a-i fi trimis o scrisoare lui Stalin, în septembrie 1939, arătându-i nedreptățile pe care le suporta Biserica Creștină, pentru lucrarea sa umanitară și duhovnicească din Transnistria, a fost considerat trădător de neam, criminal de război și condamnat la moarte (în contumacie) de așa – zisul “Tribunal al Poporului” din București, la 21 februarie 1946, sub acuzația că ar fi patronat la Odessa “acțiunile de teroare din Basarabia și Transnistria”, făcându-se vinovat de dezastrul țării. Regretabil este faptul că Sf. Sinod, sub presiunea puterii politice, l-a caterisit în februarie 1950, dar același Sinod al B.O.R. l-a reabilitat în 1990. Justiția română nu a revizuit nici până astăzi această imorală condamnare la moarte a unui ierarh de excepție. Din fericire, în momentul condamnării la moarte mitropolitul Visarion se afla în străinătate, fiind plecat oficial, ca delegat al Sf. Sinod al B.O.R., în august 1944, la hirotonia unui episcop la Zagreb. Nu s-a mai întors niciodată în țara sa natală. A călătorit mult în exil, locuind vremelnic în Italia, Austria, Elveția, Franța. Marele merit al său în perioada exilului este faptul că a reușit să adune sub un omofor, pe toți românii din diaspora, înființând prima Eparhie românească din afara granițelor țării (1945) cu sediul la Paris.

A încercat să realizeze unitatea exilului românesc prin Biserică, unitatea creștină fiind pentru el un ideal ce l-a urmărit încă din anii tinereții (teza sa de licență, din 1904, se numește: Creștinism și naționalitate).

Greutățile și suferințele de tot felul ale vieții în pribegie i-au afectat starea de sănătate a mitropolitului. Ultima perioadă a vieții a petrecut-o într-o localitate din apropierea Parisului – Viels-Maison, într-o mănăstire catolică a trapiștilor. A încetat din viață la 10 august 1964, la vârsta de 86 de ani. În odăița lui nu s-au găsit nici măcar banii necesari pentru înmormântare, locuitorii de acolo, precum și vecinii făcând o colectă în acest sens. La înmormântarea sa au slujit câțiva preoți români și ruși aflați în zonă, într-o atmosferă smerită. Rămășițele sale pământești au fost mutate

ulterior (1992) în cimitirul Montparnasse din Paris, unde odihnesc mari oameni ai culturii și ai Bisericii române: Arhim. Ioasaf Snagoveanu (1792-1872), fondatorul Capelei române din Paris, episcopul Teofil Ionescu (1894-1975), Tristan Tzara, Constantin Brâncuși, Emil Cioran. Pe monumentul funerar al mitropolitului Visarion Puiu stă scris sugestiv, un fragment dintr-un psalm: "Cum voi cânta cântare Domnului într-un pământ străin/La râul Vavilonului acolo am șezut și am plâns.", arătând parcă durerea despărțirii sale de țară, înstrăinarea cea din urmă. De la reînhumarea sa la Paris, la mormântul său arde în permanență o candelă, prin grija maicii Ermionia, de la mănăstirea Agapia, care viețuiește aici.

Acest modest portret, pe care am încercat să-l creionăm în puține cuvinte, celui care a marcat timpul său cu atâtea împliniri și ctitorii, mitropolitul Visarion Puiu, este nu doar un omagiu pe care îl aducem și un act de prețuire a memoriei sale, demersul nostru încearcă vindecarea unei răni a istoriei și reșezarea lui în Panteonul marilor ierarhi și patrioți pe care i-a zămislit acest pământ binecuvântat al Moldovei.

Liviu Șoptelea, *Icoană*

Toamna la Mănăstirea Neamțului

Părintelui Vasile Ignătescu

*Trăiesc un timp nou
de toamnă frumoasă
la Mănăstirea Neamțului
toamnele frumoasele
au coșuri pline cu bunătați*

*în vremurile de demult
primăverile ne-au pus
 în încurcătură
acum lucrurile s-au lămurit
avem fructe dulci
cu obraze stafidite
și coșuri
nu pe frunte ca pe vremuri
ci pline cu mere
și struguri
și pepeni fără gust
în care putrezesc semințele*

*ne-au strepezit dinții
și acum căutăm doar dulce
cafeaua dulce
nu ne mai trezește
decât în amintiri
care încep cu "a fost odată"*

*nepoții sunt lăstari
care cresc la rădăcina pomilor
ca să rodească
se taie copacul*

*un timp nou abundă în această toamnă
pe valea Ozanei
ca abia așteptăm noul an școlar
când vom cânta imnul davidian
"deschideți mari ale cerului porți"
să intre fiii rătăcitori
care s-au cheltuit cu bucurie*

*un heruvim micuț
face apelul semnelor veșniciei
desenate pe frunțile noastre
nu le numărați
nu le atingeți
nu vă priviți în oglindă*

*de acum raiul este deschis
fără porți
fără ziduri
fără îngrădiri
doar o cheie în mijlocul cărării
pe care drumețul o ia
o înșurubează în inima lui
și învie în Hristos*

*dincolo de sori și stele
este o pace adâncă
rezemată de următoarea galaxie
 nenăscută*

*cel mai frumos rai
să privești stelele nenăscute
nenăscutele stele din inima mea.*

Nimic nu merită

*se întorc în teacă nervii războinici, ar da înapoi și
firișoarele de păr dacă ar putea.
E adevărat, nimic nu merită, te bați cu tine
însuși și mereu observi că nu câștigi tu, de fapt, ce rost
are să te omori atât cu firea?
Gloria o găsești pe lumea asta, dacă te interesează – dar,
sincer, nu te interesează, e o păcăleală,
fiindcă știi că nu-ți aparții și că toate trec. Păcat numai
că ai ajuns să trăiești degeaba.
Ai sentimentul că ești manipulat tot timpul dinlăuntrul
tău, ești controlat în amănunt,
insesizabil, te zbați inutil să scapi, duci o luptă
din start pierdută, așa suntem lăsați.
Sigur, poți să speri, să nu deznădăduiești și să-ți faci
iluzii. Nimic mai mult, însă: ce folos, te
eliberezi din închisoarea ta
numai dacă mori. Dar nu e păcat de la Dumnezeu să nu
te bucuri de viața care ți s-a dat, fără
să pui întrebări protesti, fără să protestezi deoarece
nu te simți liber cu totul? Dacă
vrei să rupi iar lanțul, îndrăgostește-te sau ia-o razna,
atunci vei fi preluat, dat în stăpânire iubitei
sau doctorului, care fac parte din
același destin. Destinul tău. Simplu! Toată viața ai
crezut că poți fi tu însuși și n-ai fost decât
ceea ce ești, altul. Sau ceea
ce au crezut alții, de dincolo de tine, că ești –
“o lungime de undă”... Ai înțeles?
Toată slava este înlăuntrul tău: unde ți se întâlnește
mintea cu inima, în străfund.
Încerci să-ți aduci iar liniștea în suflet – de la ce a
plecat totul? Îți întorci
în teacă nervii războinici, dar descoperi că nu e decât
liniștea de dinaintea unei
noi furtuni cerebrale, “ar trebui să te decuplezi de la
absolut tot” – dar parcă poți? E ceva
care nu te lasă, o tristețe
inexplicabilă: mai ai obligații pe aici. Nu mai fi
degeaba supărat pe tine: inima sus!*

Melancolie

Ce veche toamnă!

*Nu mai încape mirarea
întristarea ...
frunze veștede
așternute
gânduri tănuite
prin colțuri
umbră
sfîlnică ...*

*Mergem de mână
călcăm pe urme de neguri
amintirea luminii rănește
înțelegerea*

așteptarea doare...

Evanescență

I.

*Primăvara
- călători întru eternitate –

norii
vestelesc uitarea:
omnis est vanitas;
cireșii în floare
gânduri trimit în alergare
- cai albi ai eternității.*

II.

*Uneori, primăvara,
norii închid fereastra;
razele soarelui pleacă și din amintire:
memoria netrecută a iernii.*

Început

*Risipă generoasă de întuneric...
Începutul poate cuprinde marginea?
Pășește către prag de prăpastie
Calcă iarba ce duce în vârful muntelui
Și sparge cu-ndrăzneală eternitatea*

Inima – floare de rodie

Îmi vine să spun:
Inimă – floare de rodie,
lumina ta sângerie
dă viață trupului meu
însuflețindu-mi tăcerile
din înaltele nopți
când teama
ca un ghem de cânepă
îmi tulbură somnul
- iepurescul meu somn

Iată de ce
ascunsă floare de rodie
numai tu
îmi însoțești mereu
jarul cuvintelor
despre iubire
despre răbdare
în rugăciunea mea zilnică.

Gândurile – rămuriș luminat

Aș vrea să-ți vorbesc, Doamne,
dar toate cuvintele-mi sunt palide
când e vorba de Tine.

Știu că Tu privești
drept în sufletul meu
cunoscându-mi pe dinafară
toate încercările de a fi
în Raza Ta Luminoasă

Și mereu aștept dimineața
cu inima
de două ori mai plăpândă
Doar gândurile stau,
rămuriș luminat
îndreptat către Tine.

Semne în crucea nopții

Doamne,
cel mai adesea
mă folosesc de slăbănoage cuvinte
să te întâmpin
în pragul casei mele de lut.

Dar Tu, blând și îngăduitor
cu neștiutorii
aștepți răbdător
Apoi intri și luminezi întunericul
cu dragostea Ta
cea fără de margini.

***Patul albastru,
din salonul albastru***

Patul albastru
din salonul albastru
– ca un altar
pentru suferința trupului meu –
devine tabla de șah
pe care albul și negrul
se află într-o adevărată dispută.

Privesc în ochi medicul
și el, știind mai multe
decât poate să-mi spună
îmi vorbește
despre înflorirea magnoliilor
din parcul orașului
Derutându-mi – pentru moment –
sentimentele.

CASSIAN MARIA SPIRIDON

O trecere prin vămile văzduhului dantesc

Sfântul Vasile cel Nou este cel care a dezvăluit discipolului său Grigore secretul călătoriei sufletului după moarte. Sufletul fiind de origine divină, la despărțirea de trup, înainte de a ajunge la judecata finală, trece ascensional prin 24 de vămi ale cerului. În trecerea dintr-un văzduh în altul, fiecare responsabil de anumite păcate, îngerii și demonii se înfruntă și-și dispută sufletul, înving sau sunt învinși după păcatele adunate, săvârșite de cel mort în viața lui pământească. Vămile văzduhului sunt unul dintre motivele escatologice prezente în pictura murală a mai tuturor lăcașurilor de cult ortodox din arealul românesc.

Despre *Înflăcăratele vămi ale văzduhului și dreapta judecată a lui Dumnezeu și Viața Sfântului Vasile cel Nou* a lăsat mărturie ucenicul său Grigore, carte tradusă din elină în română de Protosinghel Rafail. A cincisprezecea ediție este retipărită și corectată de diacon Gheorghe Bărbuț și a apărut la editura *Pelerinul român*, Oradea, 1993.

Sfântul Vasile cel Nou a trăit în vremea împăraților Leon Înțeleptul și Alexandru, dimpreună cârmuitori între 886-912 ai Imperiului Roman de Răsărit și al lui Constantin al VII-lea, Porfirogenitul, împărat al Bizanțului între 912-959.

În slujba sfântului s-a aflat bătrâna Teodora, lăsată lui de un dregător al Constantinopolului, în casa căruia și locuia, la invitația acestuia. Moartea cinstitei și credincioasei slujitoare a Sfântului Vasile cel Nou, întristează și pe iubitul său ucenic Grigore. Ucenicul cere Părintelui să-i spună ceva despre cum a murit Teodora. După un timp îl asigură pe ucenic că într-una din seri o va vedea. Neîncrezător că ar fi cu puțință, se culcă și adoarme în chilia lui. Vede un tânăr care îi cere să se ridice că îl cheamă Sfântul pentru a o întâlni pe Teodora. Sosit la casa Sfântului nu-l află. Îndrumat de ai casei, aleargă în direcția indicată. “Și m-am aflat fără de veste, ne spune ucenicul, într-un loc strâmt, foarte greu de suit și trecându-l cu multă frică și osteneală am ajuns la o poartă mare încuiată bine, și căutând înăuntru pe o ferestruie nu cumva voi vedea pe vreun cunoscut ca să-mi deschidă, văzui două mueri jupănești cinstite care ședeau pe treptele scării și vorbeau. Și strigai că vine una din ele, și am întrebat: a cui este casa aceasta? Și aceea mi-a spus cum că este casa părintelui nostru Vasile: și puțină vreme este de când a venit aicea ca să vadă pe fiii lui”. La insistențele lui se arată și Teodora care îl recunoaște și bucuroasă pune să se deschidă porțile.

Cuvioasa Teodora îi narează ucenicului Grigore despărțirea sufletului de trup. Odată împlinită despărțirea, îngerii însoțesc prin vămi

sufletul cuvioasei: “Deci ridicând aceia picioarele lor cele în chipul fulgerului, au zburat la înălțime ca norii când îi gonește vântul, și ținându-mă au alergat sus spre răsărit. *Și acolo am ajuns la vama grăirii de rău pre altul, adică a osândirii și clevetirii*”. Cu plățile și rugăciunile Sf. Vasile cel Nou și ajutorul îngerilor va fi eliberată de demoni și urcă la următoarea vamă. Cele 24 de vămi sunt redată sintetic și în lucrarea masivă a Protosinghelului Nicodim Măndiță *Calea sufletelor în veșnicie. Vămile văzduhului* (vol. I, II), Editura *Lumină din lumină, Biblioteca Ortodoxiei* f.a.

Sfântul Chiril din Alexandria (decedat la 444) este între primii care vorbește despre vămile cerești unde sufletul este cercetat de cele două părți și calea de urmat după felul și mulțime păcatelor.

“Sufletul, odată ieșit din corpul său – zice Sf. Ioan cel Milostiv (556-619 d.Hr.) – și voind a se sui la cer este întâmpinat de demonii care-l cercetează mai întâi pentru minciuni și calomnii și clevetiri. Dacă nu se va fi căit de acestea, îl opresc. Mai sus află alți demoni care-l întreabă de desfrânare și mândrie. De se va fi căit de păcatele acestea, îi dau drumul. Sunt încă multe cercetări din partea demonilor pe care are să le întâmpine Sufletul ce se duce la cer. Este cercetat pe rând pentru: asprime, calomnie, mânia, minciună, cruzime, necuviință, neascultare, cămătărie, iubire de avuție, necumpătare, ură deșartă, magie, vrăjitorie, îmbuibare, vrăjmășie, ucidere, furt, împietrire, desfrânare, adulter. Și când acel Suflet nefericit se înalță de pe pământ la cer, Sfinții îngeri luminați sunt departe de el și nu-i sunt de nici un ajutor. El trebuie să răspundă singur prin căința sa și prin faptele sale cele bune, mai ales prin îndurare, milă sau milostenie (Iac. 2, 13-16; Mat. 25, 32-40; 5, 7; Dan 4, 2-4). Dacă în viața sa, uitând, nu se va fi căit de vreun păcat, în ceasul acesta va scăpa prin fapte de milostenie de violența strâmtorărilor diavolești”.

Și în ortodoxie există o cale apropiată de Purgatoriul catolic, de natura celui descris de Dante. Și, spre exemplu, citim în cartea lui Nicodim Măndiță cazul unui boier milostiv și desfrânat, trăitor în vremea lui Leon împărat la Țarigrad. După moarte îl aflăm legat între Rai și iad (loc asemănător Purgatoriului) așa cum se arată Patriarhului Bizanțului de la acea vreme: “El suspină amar și adeseori căutând spre rai, se tânguia cumplit. Apoi am văzut un înger luminos apropiindu-se de dânsul și zicându-i: «Pentru ce suspini în zadar, o, omule! Iată că pentru milosteniile făcute, te-ai izbăvit de munci. Însă, de vreme ce nu te-ai părăsit de spurcata curvie, pentru aceea ești lipsit de fericitul rai...»”.

Cosmologia dantescă combină viziunea greacă, urmând îndeaproape rigorile creștine. *Infernul* se deschide cu pădurea întunecată în care, la jumătatea vieții, Dante rătăcește calea și întâlnește fiarele: pantera, leul, lupoanca ce-i zădărniceau urcarea pe colina virtuții. Cele trei fiare simbolizând: necumpătarea, trufia și lăcomia. Virgiliu, poetul latin îl va salva și-i va fi călăuză prin infern și o parte din purgatoriu.

După Poarta Infernului și Vestibulul Infernului urmează cele nouă cercuri infernale, debutând cu Limbul și Desfrânații și culminând cu tartorul suprem, Lucifer. Bolgiile se succed pe un con cu vârful în jos, spre centrul pământului – în vârf se află, hidos, Lucifer, hrănindu-și cele trei guri cu Iuda, Brutus și Cassius. În al treilea cerc aflăm lăcomia, în al patrulea sunt avarii și risipitorii, al cincilea cuprinde furioșii, al șaselea, în cetatea Dite, găzduiește ereticii, a șaptea bolgie are trei straturi: primul, cu violenții împotriva aproapelui, ce adună ucigașii și tâlharii; al doilea, pe violenții în contra propriei persoane și-i aflăm aici pe sinucigași și risipitorii averilor personale; în ultimul sunt violenții împotriva lui Dumnezeu (nelegiuiții), în contra naturii (sodomiții) și a nevoilor umane (cămătarii). A opta bolgie, Malebolge, desfășurată pe un podiș cu înclinare descendentă, cu zece văi ce se opresc într-un enorm puț străjuit de giganți. Aici sunt supuși chinurilor iadului toți cei care au comis păcate profitând de credulitatea omului: seducătorii, simoniacii, ghicitorii, delapidatorii, ipocriții, hoții, sfătuitoarii întru păcat, intriganții, falsificatorii. Al nouălea cerc cuprinde trădătorii, de la cei ai rudelor la trădătorii patriei, ai oaspeților, ai binefăcătorilor. În centru tronând trădătorul suprem – Lucifer, care mestecă în cele trei guri ale sale pe alți vestiți trădători: Iuda, vânzătorul lui Iisus, Brutus și Cassius ucigașii lui Iulius Cezar. Tartorul cu cele trei fețe ale sale, o caricatură a Treimii, se arată în trei diferite culori, o față roșie, simbol al urii, o față galbenă a nevolniciei și a treia neagră ca bolta neștiinței.

Între aripile ca de liliac ale Tartorului vuiesc cele trei vânturi ale răutății ce trimit la cele trei aplecări spre păcat: excesul, violența și minciuna. Dante și călăuza sa, Virgiliu coboară de-a lungul monstruosului trup; de la mijlocul arătării, cum îi explică poetul latin, încep să urce, ei trec în emisfera australă, și în finalul Cântului XXXIV citim: *apoi ieșirăm să vedem iar stele* (traducere Giuseppe Cifarelli, Editura Europa, Craiova, 1993).

Aflăm între bolgii și păcatele sufletelor ce își află caznele aici și vămile văzduhului o apropiere până la echivalență.

Cei doi aflați la poalele Muntelui Purgatoriului, în lungul primei nopți vor trece prăpastia care desparte Antepurgatoriul de Muntele Purgatoriu. La trecerea prin Poarta Purgatoriului, lui Dante i se imprimă pe frunte cele șapte “P”-uri. Cărarea care duce spre purificare și mântuirea, cum citim în Cântul IV este strâmtă, dificilă și va fi cu greu străbătută de Dante. Pe cele șapte trepte ale Purgatoriului în ascendență, trufașii pe primul, invidioșii, cei plini de mânie, nepăsătorii, zgârciții și risipitorii, pe penultimul sunt lacomii și pe al șaptelea își ispășeau pedeapsa sufletele desfrânaților, ale celor care n-au avut puterea de a se stăpâni.

În Cântul VI, Dante întâlnește umbre *ce se rugau ca alte rugi să vină, / întru gândirea lor la sanctitate* (traducerile folosite sunt reluate din cartea lui Giuseppe Cifarelli). Pedeapsa e mai iute ridicată ca urmare a

dragostei celor rămași pe pământ și care se roagă pentru morții lor. Nu altfel se întâmplă în ortodoxie.

Pe măsură ce Dante urcă Purgatoriul, cei șapte "P" – semnul celor șapte păcate: Trufia, Invidia, Lenea, Zgârcenia, Risipa, Lăcomia, Desfrânarea, sunt rând pe rând șterși. În Cântul XXVII călăuza îl convinge să treacă prin foc, singura cale de a putea continua urcușul și de a accede la Beatrice. Dante, curățat de păcate prin foc, este părăsit de Virgiliu, care, mut continuă să-l însoțească până la întâlnirea cu marea lui iubire, Beatrice. La despărțire, ultimele cuvinte ale poetului latin sunt: *îți pun deci mitră asupra-ți și cunună*. Semn că Dante a învățat tot ce avea de învățat și a devenit stăpân pe sine însuși atât în ce privește partea contemplativă (*mitra*) dar și partea activă (*coroana*).

În Cântul XXXI Beatrice îl dojenește pe Dante și-i cere să-și mărturisească păcatele: "Și ea: «Dac-ai tăcea sau ai exclude/ ce spovedești, nu mai puțin știut e/ păcatul tău, ce-l știe mare Jude!// Dar dacă nu rămân buzele mute/ și culpa izbucnește, -n curtea mare/ se trag potrivit cu tăișul cute»".

E spovedania care deschide calea mântuirii creștine și la catolici și la ortodocși. Tot aici Frumoasa călăuză îi arată că are de-implinit: "Aici codrean scurt timp tu ai să fii,/ și cetățean cu mine pe vecie/ al Romei după care-i Hrist roman./ Deci, pentru lumea cea trăind pustie,/ țintește carul; și la înturnare/ acolo jos, ceea ce vezi descrie".

În Cântul XXXIII și cel din urmă al Purgatoriului, transformat după ce a băut din râul Eunoe, ce întărește amintirea faptelor bune, se simte *schimbat*, pregătit să se înalțe către Paradis, *curat și gata de urcat la stele*.

Despre Teodora, ne spune Grigore pe când vizitau cele ale Raiului: "mergea înaintea mea purtând haină de în albă ca zăpada și-și avea capul acoperit cu o maramă roșie".

Prin mijlocirea Sf. Vasile cel Nou, la rugămintile ucenicului Grigore, cuvioasa îi înlesnește *descoperirea cea înfricoșată a judecății lui Dumnezeu*. Și acum, tot din somn, este *răpit întru uimire* și preluat de un bărbat *mare foarte îmbrăcat în veșminte albe ca zăpada, care ținea în mâini un toiag de fier*.

Aici asistă la învierea și judecarea de pe urmă a tuturor repauzaților, fiecare după faptele sale. Către final cade la picioarele Domnului, care i-a arătat toate acestea la rugămintile Sf. Vasile cel Nou, care-I spune cu *blând și lung glas*: "Iar tu înțelege de toate cele arătate ție, și te îngrijește pentru ele, că mare folos vei lua dintr-acelea, și pe alții mulți îi vei întări spre mântuirea lor. Pentru aceasta am vrut a-ți arăta ție acestea, ca neguțătorie să faci cu dânsule, și de multe ori să înmulțești talantul care îți este încredințat ție. Deci nu le ascunde, ci le vestește aceste toate sfintelor Bisericilor mele, ca mulți auzindu-le acestea cu dreptatea inimii le vor primi, și se vor înfricoșa, și se vor teme de bunătatea Mea, care este pentru neamul creștinesc, și vor urâ cu totul sufletul lumea și dulcelețurile ei, care sunt

într-însa, și se vor apuca de poruncile Mele, și mai mult vor dori de binele de veci”. Și tot Domnul îl asigură, la afirmația neputinței de a împlini porunca, că, *pentru aceea dar se va sălășlui darul Meu întru tine și-ți va da ție putere de pricepere, ca să le mărturisești acestea toate bisericilor Mele, spre mai mare folos tuturor limbilor.*

Urcând în Paradis Dante realizează că în lucrarea sa pe mai departe are nevoie nu doar de ajutorul muzelor ci și de-al Beatricei: “O culme până-ai cea din Parnas/ mi-ajunse; dar cu amândouă, iacă,/ am a intra-n arena ce-a rămas”.

Dulcile lumini (Ochii Beatricei) sunt călăuza prin Cerurile Paradisului. Din Paradisul Terestru – ultima platformă a Purgatoriului, urcă în Paradisul Ceresc unde-i permanent amiază. Urcă din lumea sublunară a celor văzute în lumea celestă a celor nevăzute.

Primul Cer este al Lunii și adăpostește sufletele celor care nu și-au ținut promisiunile. În Cerul al doilea, al planetei Mercur aflăm sufletele active și ambițioase. Cerul al treilea, al planetei Venus adună sufletele îndrăgostite, pline de afecțiune, iubitoare. Cerul Soarelui cuprinde sufletele înțelepților rostuiți în două cununi: prima, sfinții și filosofi, a doua, dominicanii și franciscanii. Al cincilea Cer, al planetei Marte, cum era de așteptat pentru planeta roșie, adăpostește sufletele luptătorilor, martirilor, duhovnicilor și războinicilor. Cerul lui Jupiter, al șaselea cuprinde sufletele celor drepți, grupate sub forma unui uriaș vultur, principii drepți compun figura uriașei acvile – simbol al armoniei lumii ridicate pe dreptate. În al șaptelea cer, al planetei Saturn odihnesc sufletele contemplative. În cerul al optulea, cerul stelelor fixe, Dante admiră triumful lui Hristos. Aici, la ruga Beatricei, Sfântul Petru cercetează pe Dante asupra credinței și în urma răspunsurilor primește apostoliceasca binecuvântare. Sfântul Iacob îl cercetează pe poet asupra speranței (nădejdiei) (Beatrice îl asigură pe Sfânt că stăpânește această virtute) și dă răspunsurile de trebuință. Răspunde cu bine, în fața Sfântului Apostol Ioan și la întrebarea despre a treia virtute teologală – iubirea.

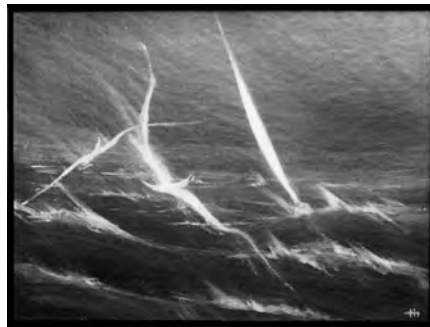
După trecerea acestor examene urcă tras de privirea Beatricei în al nouălea Cer sau Primul Mobil – cerul cristalin sau diafan ce pune în mișcare toată lumea materială. Dante contemplă figura Divinității în Cerul Empireu cu cele nouă coruri îngerești în deplină concordanță cu sistemul ceresc după doctrina Sfântului Dionisie Areopagitul. Aflat în Empireu, cu Beatrice alături, contemplă minunata priveliște a Rozei. Aici, în contemplarea Rozei fericiților, se desparte de Beatrice ce-și ia locul în scaunul ei din treapta a treia. Îi va fi în continuare călăuză Sfântul Bernard din Clairvoux, cum aflăm din Cântul XXXI – aici capătă o altfel de vedere: “Dar chiar dacă roia-ntre’nalt și floarea/ aceea-n zbor, mulțime-așa de plină,/ nici că oprea vederea, nici splendoarea;/ c-atât pătrunde flacăra divină/ în univers pe cât e el de demn,/ și nu-i nimic ce calea să-i ațină”.

T.S. Eliot îl consideră în eseuul său, *Dante*, scris în 1929, “cel mai *universal* dintre poeții care au scris în limbi moderne”. Poetul florentin apelează în marele său poem la alegorie, care înseamnă, cum subliniază și poetul *Țării pustii, imagini vizuale clare*. Citim în eseuul amintit: “Imaginația lui Dante era o imaginație vizuală. O imaginație vizuală în alt sens decât aceea a unui pictor modern de naturi moarte; e vizuală în sensul că Dante a trăit într-o epocă în care oamenii mai aveau viziuni. Era o deprindere psihică al cărei secret noi l-am uitat, dar tot atât de bună ca oricare dintre ale noastre. Noi nu avem decât visele și am uitat că a avea viziuni – practică acum lăsată pe seama oamenilor anormali sau inculți – era pe vremuri un fel de a visa mai semnificativ, mai interesant și mai disciplinat” (T.S. Eliot).

“Pătrunzând, după puterile noastre, în structura Divinei Comedii, ajungem, după cum ne spune Osip Mandelștam în *Eseu despre Dante*, 1933 (Editura Universității Al.I. Cuza – Iași, 2001, traducere Livia Cotorcea), la concluzia că întregul poem reprezintă o strofă unică, un singur corp care nu poate fi fracționat. Mai exact, el îmi apare nu ca o strofă, ci ca o figură cristalografică, adică o singură formațiune. Poemul este traversat de la un capăt la altul de o forță formativă continuă. El este un corp pur stereometric, e dezvoltarea unei teme cristalografice. Este imposibil să cuprinzi cu ochii sau să-ți închipui în mod real acest corp fabulos cu treisprezece mii de fețe”.

În cele o sută de cânturi ale *Divinei Comedii* avem oglindite toate cele văzute și cele nevăzute, cele ale mundanului și cele ale divinului de pe palierul începutului de veac XIV, trecute prin toate vămile văzduhului, într-o splendoare pe care numai un poet de știința și grandoarea lui Dante ar fi putut să le cuprindă.

În călătoria noastră către creste avem ca primi îndrumători pe florentin și moștenirea ADN-ului său liric.

Timi Ursu, *Gelozie*

THEODOR CODREANU

Creștinismul eminescian

Secolul al XVIII-lea a dat lovitura de grație creștinismului, deschizând larg porțile secularismului modern, pentru ca în a doua jumătate a secolului al XIX-lea Nietzsche să intre triumfal în istoria filosofiei cu profeția mult invocată *Dumnezeu a murit*. Biserica însăși, după Marea Schismă de la 1054, dar și mai înainte, a fost bântuită de ispita ereziilor, a diverselor forme de gnosticism, de ocultism, de sciziuni care au culminat cu protestantismul etc. Marea ironie este că dinspre ortodoxie catolicismul este privit ca *erezie*, iar dinspre catolicism ortodoxia este cea care a păcătuit prin “schismă”, alt termen pentru “erezie”. Mai departe, scientismul și ideologiile atee au tins la substituirea vechii credințe. Eminescu s-a trezit într-un veac aflat în plină ofensivă a acestora. Plus de asta, în Europa occidentală încep să pătrundă alte religii, cum ar fi budismul, pentru ca în secolul al XX-lea spiritualitatea orientală să-i contamineze și pe savanți, cum e cazul lui Fritjof Capra, autorul celebrei cărți *Taofizica*, fundată pe doctrina chineză a taoismului. Foarte bun cunoscător al multor religii, mitologii, gnoze, ocultisme, științe, Eminescu s-a simțit și el asaltat de acest nou *saeculum* potrivnic predominanței creștinismului.

În ultima vreme se scriu tot mai multe studii care atestă drama de conștiință religioasă trăită de Eminescu în deplină contemporaneitate cu cea a lui Nietzsche. După ce, într-o vreme, poetul trecea drept “ateu”, gândirea lui fiind redusă la definiția religiei din discursul proletarului (v. *Împărat și proletar*: “Religia – o frază de dâșii inventată...” etc.), mai nou, el este declarat “poet religios”, nu doar după cele câteva poeme cu tematică biblică (*Rugăciune*, *Răsai asupra mea...*, *Christ/ Dumnezeu și om*, *Preot și filosof*, *Înviere*), ci adunându-se în diverse *corpus*-uri textele referitoare la creștinism, nu puține, fie din însemnări, fie din publicistică și din alte scrieri. Unii au mers atât de departe, continuând, altminteri, o tradiție interbelică (pe Radu Dragnea, bunăoară, autor al unui studiu despre “creștinismul lui Eminescu”), încât consideră de bun augur *canonizarea* și includerea lui Eminescu în calendarul sfinților ortodocși. Gheorghe Gavrilă-Copil l-a și numit pe poet “Sfânt de Pământ”, ridicându-i un *Acatist*. E la mijloc, cred, o gravă confuzie de planuri, contrastând izbitor cu încercările de eliminare simultană a lui Eminescu din *centralitatea canonului cultural*, respectiv cel *literar*, cum procedează Nicolae Manolescu (secundat de Eugen Negrici și de alții), în *Istoria critică a literaturii române*. În chiar anul morții poetului, Titu Maiorescu a scris celebrul studiu *Eminescu și poeziile lui*, care constituie actul “oficial” al

bătăliei canonice câștigate de critic, prin care recunoaște în Eminescu drept *centrul iradiant al canonului cultural și literar românesc*, statut confirmat, ulterior, de mai toți marii critici, scriitori, filosofi, savanți, pentru ca abia în ultimii ani acest statut să-i fie pus la îndoială, culminând cu autoritatea de mare critic a lui Nicolae Manolescu, cel ce se consideră noul Maiorescu al criticii românești. Așadar, propunerea de “canonizare” religioasă a lui Eminescu vine pe un fond cu totul neprielnic poetului și constituie, în realitate, o miză proastă, care dă apă la moară tocmai celor care militează pentru eliminarea scriitorului din centrul canonului literar românesc. Or, adevărata bătaie pentru Eminescu vizează apărarea canonului literar împotriva Școlii Resentimentului, cum o numește Harold Bloom, cea care vrea detronarea lui Shakespeare din centrul *canonului occidental*. Altfel spus, a-l apăra pe Eminescu înseamnă a apăra canonul literar, a-l apăra, implicit, pe Shakespeare, pentru care, altminteri, poetul avea admirația binecunoscută.

Revenind la “creștinismul” eminescian, el trebuie apreciat contextual. O încercare a punerii lucrurilor la punct o datorăm lui Răzvan Codrescu. La 17 februarie 2008, el a postat pe blog un studiu intitulat *Eminescu și creștinismul*. Pare a fi abordarea unui cunoscător, tonul general fiind ostil asimilării lui Eminescu la creștinism, asimilare ce domină în ultimii ani. În viziunea d-lui Codrescu, până și poeziile considerate religioase și pe care le-am amintit nu sunt ale unui creștin ortodox autentic. Pe Eminescu îl interesa, înainte de toate, *poezia*, exersând pe motive religioase “acrobații ritmice” și urmărind “efecte formale”. Argumentul ar sta în picioare dacă Eminescu n-ar fi repudiat, în *Criticilor mei*, de exemplu, tocmai astfel de “acrobații” și de “efecte”: “E ușor a scrie versuri,/ Când nimic nu ai a spune,/ Înșirând cuvinte goale/ Ce din coadă au să sune”. În schimb, faptul că poetul a inclus o variantă a *Rugăciunii* în textul “budist” *Tat twam asi* poate fi luat în considerație, căci o contaminare de acest fel contravine “purității” creștine. Însă e de văzut dacă poetul a devenit “budist” prin asemenea eclectism. El se declară, ce-i drept, budist, Răzvan Codrescu neezitând să invoce însemnarea de pe fila 8 a mss. 2275 bis: “Eu sunt budist. Nefiind creștin simplu, ci creștin ridicat la puterea a 10-a”. De aici, se trage concluzia că poetul “nu prea se dădea în vânt după creștinism”. Numai că nu prea înțelegem bine afirmația, fie ironică, fie serioasă, a poetului că se consideră “creștin ridicat la puterea a 10-a”! Rămâne o enigmă de descifrat, cu atât mai mult, cu cât și Răzvan Codrescu ajunge la textul în care Eminescu își refuză budismul, ca și credința în Dumnezeu Vechiului Testament (refuz augmentat în poemul dramatic *Mureșanu*): “Eu nu cred nici în Iehova,/ Nici în Buddha-Sakya-Muni,/ Nici în viață, nici în moarte,/ Nici în stingere ca unii” (*Eu nu cred nici în Iehova*). Câți s-au străduit să descifreze, în mod serios, acest *nililism* al Eminescului? Răzvan Codrescu concede imediat că Eminescu

n-a fost un *nihilist*, cum s-a crezut a fi, de exemplu, Nietzsche (nici el, în realitate, un nihilist).

Nefiind nici nihilist, salvarea e de găsit tot la Eminescu, în același text, când se declară “romantic”: “Nu mă-ntoarceți nici cu clasici,/ Nici cu stil curat și antic –/ Toate-mi sunt deopotrivă,/ Eu rămân ce-am fost: romantic”. E soluția ultimă adoptată și de Răzvan Codrescu, asimilând însă romantismul eminescian altei categorii culturale – *tradiționalismul*. Să se remarce că între prima și ultima strofă Eminescu schimbă sistemul de referință: de la planul religios și filosofic el trece la cel literar-cultural, cum ne indică și conceptul de *romantism*. Meritul de ansamblu al lui Răzvan Codrescu e că lucrează cu două referențiale, unul *cultural* și altul *teologic*. El îi avertizează pe zeloșii susținători ai “creștinismului” eminescian că nu fac altceva decât să confunde cele două planuri, ceea ce, la drept vorbind, așa și este.

Se pune problema dacă romantismul este incompatibil cu creștinismul, iar acesta cu tradiția. Pe de altă parte, nu e deloc sigur că Eminescu nu ne întinde din nou o capcană. Și Baudelaire se considera romantic, dar s-a dovedit că e *altceva*. Până și Nicolae Manolescu s-a descoperit în dilemă: Eminescu este, simultan, romantic și postromantic, ba chiar anticipează, în destule texte, parodicul și ludicul postmoderniste! Iar pentru ca ambiguitatea să crească, același Eminescu detașat, cum se prezintă, de clasici și de antici, ne arată că evoluția lui spre maturitate trece, mărturisit, spre perfecțiunea clasică și spre *învierea* artei antice. Iar Ion Barbu a dovedit, cu asupra de măsură, că “învierea” artei antice, respectiv a odei pindarice, poate duce la o modernitate spectaculoasă. Mărturiile se găsesc în scrisorile inedite, publicate în 2000, dacă ne place să ignorăm *Odă (în metru antic)* sau *Glossă*.

Asimilând romantismul la tradiționalism, Răzvan Codrescu, după toate datele, gânditor creștin și conservator, riscă să-l îndepărteze pe Eminescu de *conservatism* (v. Nicu Filipescu, N. Georgescu), raportându-l la o tradiție cu conotații minore, având în centru banala prejudecată a *paseismului* eminescian. Nici pesimismul poetului n-ar fi revendicabil din cel al profeților biblici, ci doar din cel epigonic schopenhauerian. Tradiționalismul său e cultural, patriarhal, naturist, orientat către Evul Mediu și către o “Dacie ideală”. S-a dovedit a fi obtuz la tradiția iconografică bizantină, apreciind ca fiind mai religioasă pictura din Roma și din Florența. Aici, Răzvan Codrescu vine cu citate probatorii. Seria de argumente privitoare la neaderența lui Eminescu la creștinism trebuie luată în considerație. Critica adusă “epigonilor” că *nu cred în nimic* e valabilă și pentru poet, care se include, altminteri, printre epigoni: “Eu nu mai cred nimic și n-am tărie,/ A mele visuri toate se pierdură”. Pustnicii lui Eminescu nu prea au nimic din monahia creștină (Euthanasius, Moș Iosif, Dan-Dionis ș.a.). Speculația filosofică, eclectică, adunând ingrediente mitologice, religioase, orientale, oculte etc., îi apar lui Răzvan Codrescu

“străine de orice teologie oficială”. Mai mult: “nici una dintre considerațiile lui Eminescu privitoare la creștinism nu este de natură *teologică*, nici nu implică credința lui *personală*”. (Și totuși Părintele Galeriu îi recunoștea o profundă gândire teologică!). În *Luceafărul*, în pofida părerii lui Nichifor Crainic și a altora, criticul nu distinge nimic creștinesc. De altfel, poetul face referințe la Buddha, la Platon, la Orfeu, dar nu la Hristos. Concluzia: “Eminescu n-are nimic de câștigat dintr-o interpretare creștină, iar creștinismul însuși cu atât mai puțin”. Sunt puse la îndoială și referințele “creștine” din publicistică. Ar fi unele ingerințe de socialism creștin, dat fiind că poetul apreciază: “Creștinismul religia săracilor și a nenorociților...”, “răsărită din sclavie”. Totuși, aici Eminescu se referă la timpurile apariției creștinismului, iar nu la faptul că această religie ar aparține doar “săracilor” și “sclavilor”. Răzvan Codrescu crede că poetul aprecia în creștinism doar partea “morală”, acesta acționând chiar ca “o poliție morală”, cum se exprimă undeva Eminescu. Pentru ortodoxie, n-a optat în chip special. Ba chiar, cum a arătat I.M. Rașcu în articolul *Eminescu și catolicismul*, ar fi fost dispus să se cunune religios în ritul catolic pentru ca divorțul de Veronica să nu mai fie posibil. Însă ce rămâne din pitorescul acesta conjunctural dacă luăm în considerație bătălia pe care a dus-o, în ultimul an de la *Timpu*, alături de episcopul Melchisedec Ștefănescu împotriva expansiunii catolice în România? Aprecierea Bisericii Ortodoxe drept “Maica spirituală a poporului român” este văzută, desigur, doar sub aspect etnic, lingvistic și cultural, sub dimensiunea tradiționalismului său funciar.

I se neagă lui Eminescu și creștinismul *remanent* din familie. Crede că, la Ipotești, n-a primit o “educație religioasă”, în pofida evlaviei Ralucăi, a bisericeții de lângă casa părintească și a tradiției călugărești din familia mamei. Autorul nu știe sau nu vede nicio semnificație în faptul că, în cel mai dificil moment al vieții, poetul a vrut să se călugărească, stârnind protestul lui Titu Maiorescu. În fine, i se neagă și deschiderea culturală spre creștinism: “Nici deschiderea culturală a poetului n-a mers în direcția creștinismului”. Doar în poezia naturii ar exista ceva din “creștinismul cosmic” pe care-l semnala Mircea Eliade la români.

Această sumară trecere în revistă a tratării “necreștinismului” eminescian nu are rostul de a nega strictul punct de vedere al lui Răzvan Codrescu, un intelectual care știe ce spune în sistemul lui de referință. Cum precizam, autorul e împotriva confuziei de planuri: “a celui *religios* și a celui cultural”. Iar adepții “creștinismului eminescian” nu se pricep să delimiteze cele două planuri. Răzvan Codrescu, neînțeles în demersul său, a ajuns să fie calificat drept un “detractor” al lui Eminescu. Nu este. El distinge între *geniu* și *sfânt*: “Sfântul și Geniul sunt întru chipări urieșești și exemplare ale spiritului, dar în ordine diferite”. Chiar și Dante și Dostoievski, atât de apropiați de exigențele teologice ale creștinismului, au trăit, în postura de genii creatoare, în ordine diferite. Așa este. În raport cu

creștinismul, orice creator de geniu trăiește ispite “eretice”. Lucian Blaga chiar postula în acest mod condiția filosofilor în raport cu teologia. Altminteri, un teolog de talia Părintelui Stăniloae a scris o carte semnificativă despre “erezia” lui Blaga în raport cu ortodoxia. În articolul *Cuvânt către poeți*, Ion Barbu avertiza că “La temeliile sufletului omului de astăzi zac straturi de păgânătate” și că poezii se nutresc din acestea. Eminescu, atrage atenția Răzvan Codrescu, n-a fost un Sfânt, ci un Geniu. “Sfințenia” lui se restrânge la sfera genialității poetice, cum bine a înțeles Tudor Arghezi când l-a numit “sfântul ghiersului românesc”. De aceea, *canonicitatea* lui nu poate fi decât literară și culturală. Eminescu însuși a definit canonicitatea literară a lui Shakespeare prin sintagma “divinul brit”. Răzvan Codrescu nu a pus niciodată la îndoială canonicitatea literară a lui Eminescu, precum criticii care doresc ieșirea poetului din *centrul iradiant al canonului literar românesc*. El mărturisește că Eminescu a avut o influență covârșitoare asupra personalității sale, că niciodată n-a încetat să-l admire, că nu a pus la îndoială recunoașterea lui Iorga sau a lui Noica privitor la “omul deplin al culturii românești”, deși orice “deplinătate” umană își are limitele sale, iar într-o personalitate, oricât de uriașă, nu poate să încapă toată complexitatea unui popor.

Ajunși aici, o urmă de nedumerire rămâne, totuși. Ea vine din rigoarea metodei cu care autorul a scrutat materialul investigat. Gustul amar lăsat este *negarea metodică* a creștinismului eminescian. Nu cumva rezultatul are ceva din încercarea ideologiei marxist-leniniste de a izola din eminescianism numai sămânța “atei” depistată în câteva texte ale poetului și de a oculta *restul*? Paradoxal, această negare a creștinismului eminescian, pe o anume latură, nu seamănă cu altceva. De unde vine impresia? Din rigoarea metodei. Autorul, exersând în logică aristotelică, devine victima dublei sale reverențe: “față de maiestatea creatoare a lui Eminescu și față de maiestatea mistică a Ortodoxiei”. Să fie între ele un zid de netrecut?

Pentru a răspunde la întrebare, trebuie să mă întorc la considerațiile din primul paragraf al acestei încercări. Miza este însăși condiția intelectualului modern care se vede aruncat în vârtoarea secularismului. Noul *saeculum* ia prim-planul creștinismului tradițional. În aceste condiții, ființa creștină din omul modern devine *remanentă*. Sau, în termeni lupascieni, *actualizarea* secularului duce la *potențializarea* laturii creștine a omului european. Care se dedublează. Ciocnirea dintre secular și religios ia accente dramatice, tragice, declanșând ceea ce s-a numit *criza spiritului european modern*. În spațiul românesc al vremii, nimeni n-a trăit mai dramatic această criză decât autorul *Rugăciunii unui dac*, op devenit text capital pentru “erezia” kynică a unui Emil Cioran. Eminescu nu se refugiază în visul romantic edulcorat paseist, cu elemente ale tradiției, cum înclină să creadă și Răzvan Codrescu, ci este pe deplin contemporanul lui Nietzsche și al lui Rimbaud. Și el știe că Dumnezeu a “murit” sau că

“moare”. Undeva îl citează pe August Bebel, care anunțase moartea divinității cu decenii înainte. În 1880, avertiza într-un editorial: “Ireligiozitatea, abstracție făcând de dogme, se întinde într-un mod înspăimântător în secolul nostru”¹. E și distincția clară aici între ofensiva seculară și teologie, cea din urmă, singura care rezistă la modul absolut. Eminescu devenise conștient că nu mai poate fi *creștin* precum strămoșii săi, precum un monah sau un teolog. De aici frecvența lui mărturie că și-a pierdut *credința*, iar, alături de “epigoni”, că *nu mai crede nici în scris*: “Voi credeți în scrisul vostru, noi nu credem în nimic!” Ca și Rimbaud, Eminescu a fost ispitit să părăsească și poezia: “Ah! de câte ori voit-am/ Ca să spânzur lira-n cui/ Și un capăt poeziei/ Și pustiului să pui!” (*Singurătate*). Dar tocmai când dubla ruptură de credință și de creație atinge *vidul existențial*, se produce *minunea*. Maiestatea credinței, alungată pe ușă de veacul *ireligios*, se-ntoarce pe fereastră. Desigur, nu ca *repetiție pură*, ci transfigurată chiar de lupta cu *mal du siècle*. În cazul lui Eminescu, sub chipul *adevărului*. Nichifor Crainic este printre puținii care au înțeles acest zbucium extraordinar al geniului eminescian: “Ar fi interesant să cunoaștem toate cauzele pierderilor spirituale ale lui Eminescu, dar mai interesant mi se pare să accentuăm că regretul după un lucru e totuna cu dorința de a-l avea. Cine tânjește după credință și după speranța pierdută e în situația de a spune, ca în Evanghelie: *Cred, Doamne, ajută necredinței mele!* Și aceasta mi se pare că e starea spirituală a lui Eminescu”². După câte mi-am dat seama, Răzvan Codrescu nu neagă acest remarcabil diagnostic pus de Nichifor Crainic. Din păcate, nu-i vede și consecințele.

De accentuat că principala cauză a “pierderilor spirituale” ale poetului este cea menționată: *spiritul secular al veacului*. Fatalmente, credința și scrisul îi devin *remanente*. Să confruntăm reacția lui Eminescu la *răul veacului* cu cea a lui Nietzsche. Într-o primă reacție, filosoful a căutat cauza răului scientist: o descoperă tocmai în creștinism, ca și iluministii veacului al XVIII-lea. Creștinismul este marele vinovat, monstrul de răpus. Drama lui Nietzsche vine de acolo că el nu era un spirit “ireligios”. De fapt, avea și el în suflet un creștinism remanent. Dar “răpunându-l” pe Hristos, el îl înlocuiește cu Dionysos, crezând că poate depăși creștinismul, omul prin supraom. Originalitatea gândirii lui Nietzsche vine din această asimilare a lui Hristos cu Dionysos, dincolo de faptul că el este pierdut pentru creștinism. Din creștinism, el cade într-o gnoză precreștină, dar și postcreștină, de vreme ce a devenit principalul precursor al filosofiei postmoderniste.

Cu totul altfel a reacționat Eminescu la *răul veacului*. Mai întâi, i-am văzut *îngrijorarea*. Din pricina acestei îngrijorări (intrate și în

¹ *Timpul*, 6/18 septembrie 1880, p. 1.

² *Spiritualitatea poeziei românești*, Editura Muzeului Literaturii Române, București, 1998, pp. 57-58.

substanța poeziei), Edgar Papu a putut specula că Eminescu anticipă existențialismul. Posibil, de vreme ce un gânditor creștin ca Søren Kierkegaard o făcuse mai înainte. Dar acest aspect nu are importanță, fiindcă Eminescu e o personalitate cu mult prea complexă pentru a ne poticni în aspecte secundare. Îngrijorarea nu-l îndeamnă pe poet să opteze, aida lui Nietzsche, pentru o nouă religie decât cea creștină, chiar îmbrăcată în speculația filosofică. Miturile, religiile precreeștine, ocultismul, gnoza de tip francmasonic sau nu, alchimia, metempsihoza, budismul, taoismul etc., toate-i *sunt deopotrivă*, ca să-l parafrzez. În fața aceleiași experiențe a veacului, ilustrul său contemporan, Titu Maiorescu, a optat pentru secularism și gnoză francmasonică, fiindcă erau lucrative. Cu Eminescu, n-a mers, deși confreria masonică junimistă a făcut tot ce i-a stat în putință să-l „ajute”. Eminescu a ales o existență tragică. În fața fariseismului contemporan, cu intruziuni chiar și în instituția Bisericii (ajungându-se până la cinismul din legenda Marelui Inchizitor dostoevskian), Eminescu trăiește toate riscurile „necredinței”, neabandonându-l, în realitate, pe Hristos. Există în opera lui texte mărturisitoare, de profundă intuiție teologică, precum e acesta: „Învățăturile lui Buddha, viața lui Socrate și principiile stoicilor, cărarea spre virtute a chinezului Lao-tse, deși asemănătoare cu învățămintele creștinismului, n-au avut atâta influență, n-au ridicat atâta pe om ca Evanghelia, această simplă și populară biografie a blândului nazarinean a cărui inimă a fost străpunsă de cele mai mari dureri morale și fizice, și nu pentru el, pentru binele și mântuirea altuia. Și un stoic ar fi suferit chinurile lui Hristos, dar le-ar fi suferit cu mândrie și dispreț de semenii lui; și Socrate a băut paharul cu venin, dar l-a băut cu nepăsarea caracteristică virtuții civice a antichității. Nu nepăsare, nu dispreț: suferința și amărăciunea întreagă a morții au pătruns inima mielului simțitor și, în momentele supreme, au încolțit iubirea în inima lui și și-au încheiat viața pământească cerând de la tată-său din ceruri iertarea prigonitorilor. Astfel a se sacrifica pe sine pentru semenii săi, nu din mândrie, nu din sentiment de datorie civică, ci din iubire, a rămas de atunci cea mai înaltă formă a existenței umane, acest sâmbure de adevăr care dizolvă adâncă dizarmonie și asprimea luptei pentru existență ce bântuie natura întreagă”³. *Sâmburele de adevăr*, iată pariul existențial eminescian, în care poate intra și sensul acelui creștinism *ridicat la puterea a 10-a*. Firește, el nu l-a căutat ca un creștin practicant, nici ca teolog, ci cu *maiestatea poeziei* și cu *maiestatea unei filosofii* embrionare, pe care n-a avut vreme s-o pună într-o operă de

³ *Timpul*, VI, nr. 81, 12 aprilie 1881, p. 1. Mai putem cita și o altă reflecție asupra iubirii hristice: „De ce Christos e așa de mare. Pentru că prin iubire el a făcut cearta între voințe imposibilă. Când iubirea este, și ea este numai când e reciprocă absolut va să zică universală; când iubirea e, cearta e cu neputință, ea nu e decât cauza unei iubiri preînnoite și mai adânci încă de cum fuse-nainte” (*Fragmentarium*, p. 218).

anvergură precum Nietzsche. *Adevărul*, pe care el nu-l confundă cu adevărurile relative, rectificabile, din știință și din istorie, este numitorul comun al tuturor nivelurilor de realitate în care s-a manifestat sau a gândit Eminescu: poezie, știință, filosofie, religie, politică, publicistică. În plan filosofic, el numește adevărul – *arheu*, definit în cunoscutul eseu *Archaeus drept singura realitate din lume* sau, într-o altă ipostază, dinspre știință, *substanța imaterială* din univers. Ca și Răzvan Codrescu, Eminescu nu a căzut în eroarea confuziei dintre planurile de realitate. De pildă, cel religios și cel cultural. În schimb, el gândea într-o altă logică decât majoritatea criticilor săi, fie adversari sau admiratori. Răzvan Codrescu ne-a luminat asupra “creștinismului” eminescian din perspectiva purismului metodic teologic și a constatat că poetul nu este creștin după aceste exigențe. Nu-i recunoaște nici măcar ceea ce am numit un creștinism *remanent*, în plan cultural. *Arheul* însă are toate atributele remanenței. Dar nu e vorba despre asta. Gândirea lui Răzvan Codrescu este, esențialmente, *disciplinară*, cu elemente de *interdisciplinaritate*. Acest tip de gândire, foarte productiv, altminteri, permite exercitarea plenară a inteligenței, definită de Mihai Ralea ca *evitare a confuziei punctelor de vedere*. De aceea, el are o rigoare remarcabilă a metodei care îl ajută să nu confunde ordinea religioasă cu cea culturală. Numai că pura *disciplinaritate*, cu toate avantajele ei, nu mai satisface gândirea postmodernă, sau, pentru a nu crea confuzii noi, gândirea transmodernă, cunoscută acum, metodologic vorbind, ca *transdisciplinaritate*. Basarab Nicolescu, îmbogățind *filosofia nivelurilor de realitate* a lui Ștefan Lupașcu, atrage atenția că, deși autonome, prin legi și caracteristici particularizante, aceste “ordine” nu sunt monade închise, că între ele tăinuiește terțul ascuns, localizabil în zonele de maximă transparență, care converg spre ceea ce Lupașcu a numit *starea T*, adică a terțului. Eminescu știe că arheul ține de o asemenea “stare” Treimică și de aceea, în “necreștinismul” său el poate pretinde că accede într-un *creștinism la puterea a 10-a*. Uriașa lui sete de cunoaștere, aceeași cu enorma *sete a formelor perfecte*, cum se autodefinește, nu ține atât de disciplinaritate, multidisciplinaritate și interdisciplinaritate, cum s-a crezut, ci de ethosul transdisciplinarității. De aceea, au dreptate aceia care îi neagă lui Eminescu competențele (în sens profesional) în diferite discipline (științe), dar nu mai au dreptate atunci când se văd în postura penibilă de a nu fi în stare să-i descifreze gândirea transdisciplinară. Într-o vreme când Maiorescu postula autonomia esteticului, în spirit modern, făcând distincție netă între poezie și știință, Eminescu pretindea că prin poezie caută Adevărul (atribuția exclusivă a științei, după Maiorescu), mărturisind că preocuparea lui de bază este *științifică și literară*. Dacă un Ion Barbu ar fi respectat cutuma modernistă a disciplinarității, el n-ar mai fi ajuns la splendida experiență creatoare care i-a permis să vadă “transdisciplinar”, acel loc luminos unde poezia se întâlnește cu geometria, deși aceste domenii continuă să fie niveluri diferite de realitate. Unii au încercat să-l

abordeze pe Barbu/Barbilian *interdisciplinar*, pretinzând că poetul se slujește de instrumentele matematicii și invers. În realitate, atitudinea lui Ion Barbu este transdisciplinară, el fiind departe de a confunda cele două “ordine” de existență spirituală.

A gândi transdisciplinar înseamnă a fi, simultan, *dincolo* și *întru* creștinism, dacă e vorba de situația lui Eminescu. Precum în atâtea alte pricini, poetul a înțeles “vulnerabilitatea” lui creștină privită dinspre teologie, așa cum o face, astăzi, și Răzvan Codrescu. Asta a vrut el să comunice preoților/teologilor în tulburătorul text care se intitulează, grăitor, *Preot și filosof*. Ca și Constantin Noica, în secolul al XX-lea, Eminescu nu restrânge nimănui posibilitatea de a se apropia de Ființă, de Dumnezeu, din orice direcție. El încălca, astfel, trufia “*disciplinară*” a modernității, de care sunt atinși filosofi, oamenii de știință, gnosticii și chiar teologii. O astfel de “gâlceavă” are el a tranșa în *Preot și filosof*. Poetul se consideră, aici, ca venind spre Dumnezeu dinspre filosofie și vorbește în numele tagmei, sugerând că teologii sunt ispitiți a-și absolutiza dreptul și posibilitățile accederii la Dumnezeu, ceea ce ar putea fi o subtilă acuză de esoterism. Poezia ar trebui citată integral. Debutează astfel: “Căci n-avem sfinții voștri, voi ne muștrați, preoți./ Deși de-a voastră tagmă suntem și noi cu toți...” Nu este oare vorba de o directă revendicare de la creștinism? Suntem creștini și noi chiar dacă, peste ani, cineva, gândind în cheie strict teologică, nu ne va recunoaște creștinismul! Poetul abordează în continuare diversele perspective în care se manifestă credința creștină în gânditorul creștin (morală, socială, culturală, justiție etc.). Nu se consideră *eretic* și apreciază că nu e creștin tocmai cel care sărută crucea și se închină pentru ca să se arunce în brațele Satanei, comițând crime și orori: “Că-n noi este credință, ce-n alții e eres./ Căci eretic tiranul, ce Crucii se închină,/ Când oardele-i barbare duc moarte și ruină;/ În van cu mâni uscate se roagă, ținând strana,/ Deasupra lui cu aripi întinse stă Satana;/ Degeaba lângă patu-i alături stă sicriul./ Când gloatele-i pe lume au tot întins pustiul./ Ce Dumnezeu e-acela care-ar putea să-l ierte/ Că țări întregi schimbat-au în întinsori deșerte?/ Și eretic e-acela ce rasa v-o sărută,/ Când ura-n a lui suflet, de veche, e stătută?”

Dojana preoților se transformă în dojenirea lor de către poet, pentru ca, finalmente, să vină chemarea la împăcarea dintre preoți și filosofi: “Nu ne muștrați! Noi suntem de cei cu-auzul fin/ Și pricepurăm șoapta misterului divin./ Urmați în calea voastră mulțimii de absurzi/ Și compuneți simfonii și imnuri pentru surzi./ Ascuteți adevărul în idoli, pietre, lemn./ Căci doar astfel pricepe tot neamul cel nedemn/ Al oamenilor zilei sublimul adevăr –/ Ce voi spuneți în pilde, iar noi l-avem din cer”. *A avea din cer credința* cred că e un alt mod pentru Eminescu de a spune că este sau se dorește *creștin la puterea a 10-a*. Desigur, și asta poate fi considerată o “erezie”, un anume orgoliu faustic, care, în *Sărmanul Dionis*, a putut merge până la trufia personajului de a se identifica cu Dumnezeu.

Numai că gândul luciferic se vede imediat sancționat de Pronia divină. Eminescu, geniul, n-a mers până acolo și a mulțumit lui Dumnezeu în cei mai negri ani ai săi: *Atâta foc, atâta aur/ Și-atâtea lucruri sfinte,/ Peste-ntunericul vieții/ Ai revărsat, părinte!*

După toate aceste considerații, convenim, mai departe, că Eminescu a trăit creștinismul *remanent*, iar, în limbajul său filosofic, *arheic* sau direct *din cer*. Firește, e o cale mai grea, tragică, putând duce la nebunie. El, care a numit Biserica Ortodoxă Română *maică a neamului*, poate nu a știut cum să se pună sub directa ei ocrotire, ca un creștin obișnuit. I-a simțit totuși chemarea simultan cu chemarea mamei biologice și-mi place să cred că extraordinara poezie *O, mamă...*, scrisă în același an 1880 cu *Preot și filosof*, transfigurează, în *maiestatea poeziei*, și chemarea Maicii Spirituale, în fața morții. Eminescu vorbește acolo de întâlnirea cu mama în *sfântul mormânt*. Să nu fie nimic aici din “umbra” *sfântului mormânt* al Mântuitorului? Oricum, e măcar remanența creștinismului cosmic românesc, despre care a vorbit Mircea Eliade, referindu-se și la *Miorița*. Reinventată de poet și în *Mai am un singur dor*.

Eminescu recunoștea în spiritualitatea creștină o forță *arheică* atât de profundă, încât considera că și un păgân se simte, măcar pentru o clipă, creștin ascultând muzică liturgică. Invoca, în acest sens, muzica lui Palestrina: “Fie cineva ateu sau păgân, când va auzi muzică de Palestrina, sentimentul întunecos, neconștient al creștinătății îl va pătrunde și păgânul sau ateul va fi, pe cât ține impresia muzicii, creștin până-n adâncimile sufletului” (*Opere*, XIII, p. 113).

Cu siguranță, Eminescu n-a trăit creștinismul doar pasager, ca un păgân sau un ateu în fața muzicii lui Palestrina.

Timi Ursu, *Autoportret*

Eminescu și “Academia Nordului”

În existența unei personalități ca Eminescu, nimic nu este neimportant sau nesemnificativ. S-ar putea considera că *fenomenul Eminescu* în totalitatea lui, e o rezultată a trecerii unui om de excepție prin câteva împrejurări sociale, culturale, spirituale, geopolitice etc., specifice, cu rol intens formativ. Aici are, credem, aplicabilitate aserțiunea lui Ortega y Gasset, “eu sunt eu și împrejurările mele”. Adică ideea că în sfera identitară a unei personalități intră și toate acele determinante înconjurătoare care-i marchează existența, puncte nodale de care nu se poate face abstracție și care trebuie luate în atenția analitică împreună cu individualitatea acesteia spre o bună cunoaștere și evaluare a sa.

Astfel, un studiu cât de sumar al biografiei sale sub spotul acestei aserțiuni evidențiază că, după matricea decorului natal botoșănean și ipoteșteam cu mare pondere în personalitatea și imaginarul său, rolul formativ de căpetenie revine Bucovinei. La Cernăuți viitorul poet avea să intre din plin într-o atmosferă culturală puternică, specifică, hotărâtoare pentru formarea caracterului, gustului, deprinderilor și orientării sale care tocmai se aflau în momentul decisiv, adică a personalității sale.

Astfel, în 1862 se înființează în acel oraș Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina (S.C.L.R.B) ce a avut scopuri culturale înalte și a produs efecte și rezultate de mare anvergură și întindere în timp, definind, așa spune, o întreagă epocă de efervescentă culturală care ar merita să-i poarte numele în istoria culturii române și fără de care nu se știe ce ar mai fi rămas din identitatea culturală a acestei provincii. Întemeind școli românești și internate pentru elevi, trimițând și întreținând la studii cadre didactice pentru aceste școli, îngrijindu-se de manuale, inițiind și dotând biblioteci cu cărți românești și străine, stimulând preocupările teatrale și muzicale, prin numeroase spectacole de acest gen - creind și o societate teatrală! -, deschizând linia cercetărilor arheologice, a organizării și conservării muzeale a patrimoniului, exprimându-se printr-un organ jurnalistic propriu, promovând culegerea și conservarea folclorului și, mai cu seamă, publicând și impulsionând creația literară, punând accent pe unificarea și dezvoltarea limbii, pe valorile naționale, deci pe creativitate și conștiință națională, implicată fiind mai târziu și în apariția *Societății scriitorilor bucovineni* și, implicit a revistei *Bucovina literară*, S.C.L.R.B. a funcționat ca un minister al culturii bucovinene, mai mult, ca o adevărată “Academie a Nordului” țării, având conștiința misiunii și datoriei sale iluminatoare.

De aceea, nu e de mirare că, patru ani mai târziu, când s-a înființat Academia Română, S.C.L.R.B. a fost unul dintre stâlpii de fundație ai acesteia, nu numai prin cei doi membri fondatori, delegați să participe la

marea întemeiere, Alecu Hurmuzache și Ambroziu Dimitroviță, dar îndrăznim să credem, și printr-o masivă infuzie de spirit luminat ce-a devenit apoi spiritul academic. Editorialul *Către cititorii noștri*, apărut în 1866 în *Foaia Societății pentru Cultura și Literatură Română în Bucovina* relevă în chip elocvent liniile de program ale acestei publicații ce a funcționat ca organ al Societății: “Facem invitarea tuturor bărbaților națiunii, care duc arma cea puternică de astăzi, peana (nota bene!) în mâna lor cea dibace spre apărarea a tot ce e bun și drept, nobil și frumos, a ne ajuta întru atingerea scopurilor ce și-a propus această foaie: ale culturii poporului și a dezvoltării literaturii române”.

*

Elevul Mihail Eminovici, bibliotecarul voluntar al *Bibliotecii gimnaziștilor* aflată în casa profesorului Aron Pumnul – acesta fiind un membru marcant al Societății - este cel care înscrie și această publicație a Societății în registrul inventar al bibliotecii, numit pe atunci în idiomul pumnulean, *Cunsemnăciunarul* bibliotecii. Asta denotă că nesățiosul cititor, însărcinat și cu misiunea administrării cărților, a citit desigur cu mare atenție tot ce se publica în paginile acelei reviste, și a fost deci la curent cu toate faptele, ideile, informațiile, opiniile exprimate acolo. De acolo se va fi pus la curent cu stadiul literaturii române și cu evenimentele vieții literare din țară care figurau la loc de cinste în paginile ei. Mai mult, acolo va fi citit pentru prima dată notația poeziilor populare pe care apoi le-a copiat și care i-au inspirat și jalonat întrucâtva modelul primelor sale creații proprii. Dar nu numai atât, știm că una dintre marile lui pasiuni ale vieții a fost aceea a dobândirii culegerilor de produse folclorice, că a avut asemenea culegeri, că a urmărit cu tenacitate pe toți cei bănuți măcar ori pârâți a poseda asemenea comori și, spun contemporanii, (mărturii venind dinspre Ștefan Cacovean, Vasile Conta ș.a.), nu se da bătut până nu le obținea dorind să fie ale lui, cu pasiunea unui colecționar împătimit care e fericit doar atunci când obiectul râvnit devine proprietatea sa. Pentru un om fără avere materială cum a fost el, aceasta pare a fi fost singura lui “manie” de colecționar. A nu se uita că profesorul său de la Cernăuți, membru marcant al S.C.L.R.B. și redactor al *Foii* acesteia, I.G. Sbiera, era el însuși culegător de folclor și, mai ales, că îi îndemna asiduu pe elevi să culeagă și ei, stimulându-le astfel apetența descoperirii și prețuirii unor asemenea comori.

Ca atare, roadele acestei pasiuni sunt vizibile și în prețioasa lui moștenire documentară păstrată la Academia Română în care se găsesc și asemenea creații populare numărând circa 8000 de versuri, poezii despre care nu se știe de cine au fost culese, fiind adunate, de aceea, într-un document numit *Caietul anonim*. Intre manuscrisele sale de la Academie se păstrează tăieturi din paginile revistei *Foaia Societății*.... și anume versuri populare din perioada noviciatului cernăuțean care, se vede, l-au interesat de pe atunci: *Câte flori pe iaz în sus, Frunză verde, baraboi, Câte flori is*

pe pământ, Mămuța m-a măritat și Câte paseri sînt pe lume. Așadar nu cred că greșesc afirmând că tot de acolo, din mediul cernăuțean, a pornit și germele acestei pasiuni, din lectura poeziilor populare publicate în acea *Foaie...* pe care el o înseamnă și din care copiază sau decupează asemenea texte, și, mai ales, se inițiază ca nimeni altul în aria folclorului național. Am găsit și am avut posibilitatea de a valorifica un asemenea exemplu și anume, poezia populară *Câte flori is pe pământ*, de fapt “libretul” unui cântec popular, cules mai târziu și de către specialistul în muzică Alexandru Voevidca în monumentală lui colecție folclorică bucovineană și publicat în cartea editată de Mathias Friedwagner ¹. Acel text de cântec, unul dintre cele publicate în *Foaia Societății*, care a fost citit și copiat de către poet, mi-a dat posibilitatea de a-l însera printre cele câteva cântece populare pe care le-am reconstituit prin suprapunere cu *Colecția Voevidca*, ca făcând parte din categoria pieselor muzicale ce au fost interpretate de poet ². De aici avea să perceapă tânărul poet și aura princiară cu care era încoronat Alecsandri, căci persoane de greutate culturală, precum I.G.Sbiera și alții, îl numeau “poetul-rege”, drept care se poate presupune că de acolo provine sursa de inspirație a sintagmei folosită de el în *Epigonii*: “și-acel rege-al poeziei, veselul Alecsandri” ca și atitudinea față de acesta, mai ales că acea poezie cu iz polemic are mari legături cu mediul cernăuțean.

Tot la Cernăuți, se produc primele contacte ale lui Eminescu cu teatrul, altă dominantă a existenței sale. Așa cum știm, aici asistă la reprezentațiile teatrale organizate sub egida S.C.L.R.B., aici încearcă primele tentative de-a scrie teatru, aici joacă teatru pentru prima dată, în casa lui Zirzec: “teatrul l-am jucat prima dată în odaia din fund în care ședeam cu Armanul”; de-aici pleacă, adorând arta Thaliei, cu trupa Faniei Tardini în țară, ca sufleur, apoi copist în cea a lui Iorgu Caragiale. Până și sora sa, Aglaia, a jucat teatru cu mult talent în asemenea spectacole pe scenele din Cernăuți și Suceava.

Cât despre Aron Pumnul, acesta a fost pentru Eminescu un adevărat părinte spiritual, un “guru”, primul său maestru inițiator în lumea spiritului ori, ceea ce în registrul tradițional religios ortodox s-ar numi un *Avva*, drept care moartea lui și toate evenimentele aferente l-au impresionat profund. Atunci, în ianuarie 1866, are loc o adunare a Societății culturale bucovinene, sub președinția lui George, cavaler de Hurmuzachi, la care

¹ Mathias Friedwagner, *Rumänische Volkslieder aus der Bukowina* I. Band Liebeslieder mit 380 von Alex Voievidca aufgezeichneten Melodien, herausgegeben von Dr. Matthias Friedwagner, 1940, Konrad Triltsch Verlag Würzburg.

² Lucia Olaru Nenati, *Eminescu. De la muzica poeziei la poezia muzicii*, prefătată de Acad. D. Vatamaniuc și Prof. univ. Dr. Viorel Cosma, Editura Gee 2000 și 2002 și anexa cărții, albumul muzical *Cântecele lui Eminescu*.

participă, între alții, și Ioan Drogli, ce avea să-i devină viitorului poet cumnat, căsătorindu-se cu sora sa, Aglae. Pumnul, fiind membru de frunte al Societății, la moartea lui, aceasta își întrunește comitetul sub președinția lui Gheorghe Hurmuzachi, spre a da știre telegrafică despre “pierderea aceasta națională, în toată țara” și pentru a propune, prin Alecu Hurmuzachi, să se ridice un “modest monument” lui Aron Pumnul și să se înființeze “o fundație de stipendii pentru studenți” cu numele și în spiritul lui Pumnul. Pe 25 ianuarie, Comitetul Societății a mers acasă la Pumnul, unde președintele a exprimat văduvei nemângâiate, în numele Societății, cea mai profundă compătimire pentru “pierderea scumpului bărbat al națiunii”. La mormântul lui Pumnul a vorbit tot Alecu Hurmuzachi, oratorul de frunte al acesteia, elogiind meritele dascălului pentru unitatea spirituală și pentru conștiința națională. După înmormântare, învățăceii, dar și bărbații marcantți ai Societății participă la parastas în casa lui Pumnul, purtându-se aici discuții în spiritul elevat și luminat al Societății.

Ca unul “de-al casei”, Eminescu va fi fost, desigur, acolo în toate aceste împrejurări, iar spiritul lui traumatizat de această precoce dramă puternică a vieții sale inhalează avid tot ce se spune despre mentorul său, dar reține și *cum se spune* și ideile care se vehiculează. Credem că acesta este momentul de salt constitutiv al conștiinței lui Eminescu, șocul psihologic care-l maturizează brusc, dar îi și declanșează, cum se știe, sub fertilizarea șuvoiului suferinței “dureros de dulce”, eterna sa muză, creativitatea poetică prin prima sa poezie *La mormântul lui Aron Pumnul* publicată tot atunci, în cunoscuta broșură care este, fără drept de apel, adevăratul debut poetic al lui Eminescu. De altfel, cuvântul și imaginea Luceafărului, care-i va deveni cognomen, apare premonitoriu în chiar această primă poezie, în prima sa strofă, în versul final culminant, așezat sub accentul logic dar și tonic cel mai înalt: “Se stinse *un luceafăr*, se stinse o lumină, se stinse-o dalbă stea”, fapt simbolic și prevestitor prea puțin remarcat. Și plecarea poetului la Blaj se face tot sub influența postumă a lui Pumnul, care cât a trăit a cultivat mitul aceluia centru al românismului, de unde venise el la Cernăuți.

Dar și declanșarea creativității (și combativității!) sale publicistice, atât de prodigioase de-a lungul existenței sale, s-a produs grație aceluiași resort. Primul său articol apărut într-o publicație și intitulat *O scriere critică* apare în 7/19 ianuarie 1870 în *Albina* de la Pesta și este, în esență, o pledoarie polemică în apărarea instituțiilor bucovinene, în speță, a *Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina*, a organului publicistic al acesteia: *Foaia S.C.L.R.B.* și, nu în ultimul rând, a regretatului său mentor Aron Pumnul.

Acest articol este revelator pentru înțelegerea reală a locului pe care-l ocupa acesta în conștiința tânărului Eminescu, mult mai mare decât cel al unui profesor binemeritându-i recunoștința, ci o efigie, întruparea unui principiu, un model de conștiință existențială, civică și națională. În

acest articol se întrevide deja vehemența și ironia sarcastică a gazetarului temut de mai târziu: “Persoana asupra căreia aveți bunătatea a face aluzii atât de delicate, domnul meu, a încetat de mult a mai fi o persoană simplă. Nu mai e muritorul slab, muritorul plin de defecte pământești (...) nu! el e personificarea unui principiu, sufletul - nemuritor neapărat - care a dat constanță și conștiință națională maselor și a făcut din ele o națiune. (...) Geniul în zdrențe sau în haine aurite, tot geniu rămâne.” Pledoaria pentru personalitatea lui Pumnul îi stârnește accente patetice și vindicative pe care le vom reîntâlni în *Epigonii*: “Nu râdeți domnilor, de *Lepturariu* pentru că secățiunea sa de pe alocurea e oglinda domniilor voastre proprii (...). Dacă apoi *Lepturariul* a esagerat în laude asupra unor oameni ce nu mai sunt cel puțin aceia, mulți din ei au fost pioniri perseverenți ai naționalității și ai românismului - pioniri, soldați gregari a căror inimă mare plătea poate mai mult decât mintea lor - e adevărat care însă de nu erau genii, erau cel puțin oameni de o erudițiune vastă, așa precum nu există în capetele junilor noștri dandy.”

Aceste cuvinte prefigurează și o altă constantă eminesciană, acordarea unei prețurii majore componentei morale și a celei sufletești. Mai târziu va nota în caietele sale păstrate la Academie că “orice cugetare generoasă, orice descoperire mare porcede de la inimă și apelează la inimă (...) ea este singura care se mișcă în această lume eternă... este orologiul ei.” Mai mult de atât, considerații mai noi relevă că prin această entitate - inima-, el operează, pornind de la existența noțiunii în concepția kantiană, o depășire a impasului filozofiei moderne care nu putea trece granița dintre noumen și fenomen, investind noțiunea de *inimă* cu greutate filozofică.

Se cuvine, de asemeni, subliniată adevărata empatie spirituală pe care o dobândește de tânăr Eminescu față de modelul uman reprezentat de frații Hurmuzachi, căci ne amintim de marea lucrare ziditoare pe care o inițiază și o întreprinde în cea mai mare măsură Eudoxiu Hurmuzachi prin acțiunea lui de culegere și “scanare” avant la lettre a miilor de documente referitoare la istoria țărilor române găsite în arhivele vieneze, care aveau să facă obiectul unei comisii naționale însărcinată a conserva, valorifica și a tipări aceste prețioase documente. Nu cred că este nesemnificativ ori întâmplător faptul că în vara anului 1878, Eminescu își amână, de fapt, lucrul la cercetarea doctorală care poate că, încheiată, i-ar fi adus un alt statut social, pentru a folosi ocazia ce i se dăduse de a se odihni la moșia din Florești, Dolj, a junimistului Nicolae Mandrea unde, în loc să urmeze sfatul doctorului Kremnitz de-a nu lucra o vreme, el traduce unul dintre volumele colecției Hurmuzachi tipărite prin osârdia lui Ioan Slavici. Cine se apleacă asupra acestei transpuneri a volumului I din *Fragmente zur Geschichte der Rumänen*, cunoscând ambele limbi, o găsește ca fiind încă una dintre marile performanțe creative ale lui Eminescu, aceea de a excela în atât de dificila acțiune de transpunere a unor sensuri dintr-o limbă în alta. Demers în care, și aici ca și în alte încercări, Eminescu a dovedit din nou

calități excepționale, (filologice, stilistice, literare etc.), animat fiind, fără îndoială, de acea căldură sufletească și atașament de conștiință pe care-l resimțea din copilărie față de modelul exemplar de personalitate al Hurmuzăcheștilor, față de curajul, vrednicia și temeritatea lor pusă în slujba neamului (cum obișnuia el să numească ființa noastră națională).

Acelorași puternice motivații de conștiință li se datorează și o altă acțiune a sa extrem de temerară³. Este vorba despre faptul că, în anul 1875, anul sărbătoririi centenarului anexării Bucovinei, Eminescu, riscând enorm, trece în mod clandestin peste granița dinspre Cernăuți, într-un “lădoi de lemn” cu cărți bisericești, cum ne informează T. V. Ștefanelli, câteva sute de exemplare ale broșurii lui Kogălniceanu și Slavici *Răpirea Bucovinei după documente autentice*, în care se condamnă anexarea din 1775, cărți pe care Eminescu le trimite apoi prin poșta personalităților marcante prezente la aniversare. Este de presupus că această adevărată insurgență i-a fost justificată înainte de orice, prin lectura directă a acelor fapte aflate în documentele culese de Hurmuzchi la Viena și din care se înțelege limpede cum acea parte a Moldovei, numită apoi Bucovina, a fost răpită prin niște acte de corupție și mituire a unor înalți funcționari imperiali, pe care el le-a condamnat cu indignare în articolele sale în care a deplâns jertfirea domnitorului Grigore Ghica, cel ce s-a opus prin toate mijloacele acelei răpiri. Prin această riscantă expunere a însăși libertății sale, el optează a se integra, de fapt, într-o aceeași “echipă” cu Hurmuzăcheștii, preluând – simbolic - de la aceștia facla aceleiași ștafete de conștiință, și cu ceilalți căzuși animați de responsabilitatea față de interesul general național, aspect căruia nu cred că i se acordă atenția meritată și care constituie, credem, o determinantă majoră în portretul lui Eminescu, nefiind cu nimic mai prejos decât meritele lui creative pe plan literar ce au fost îndelung subliniate de-a lungul timpului.

Acestea sunt numai câteva dintre multele argumente ce pot servi la demonstrarea aserțiunii că spiritul Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, atitudinea sa de conștiință, tipul de gândire și comportament al acelor oameni, chiar și acel idealism și altruism ireal, sau pe scurt, *forma mentis*, aveau să înrăurească în mod covârșitor formarea personalității, caracterului, atitudinii civice a lui Eminescu, acela care s-a aflat exact atunci la Cernăuți, la vârsta maximei inhalări de informații și direcționări psihologice. Poate că ar merita ca în manuale și studii numele acestei societăți să-și afle locul meritat în eminescologie.

În acest an se împlinesc 150 de ani de la înființarea la Cernăuți a *Societății pentru Cultura și Literatura română în Bucovina*, eveniment a

³ Pe care am expus-o într-un articol ce s-a numit *Contrabandistul Eminescu* și care a fost preluat în lanț de peste 20 de publicații on-line.

căruia sărbătorire a început deja la Rădăuți printr-o reușită adunare aniversară a Societății de azi și și-a continuat derularea și la Cernăuți.

În ce mă privește, destinul a vrut să am revelația acestei importante structuri foarte devreme, la vârsta când abia absolvisem facultatea de filologie și nu în timpul studiului universitar când am învățat despre, credeam eu, toate curente, fenomenele și înfăptuirile importante din câmpul literar și cultural național. Dar n-a fost așa căci nimeni nu ne-a spus în toți acei ani de studiu despre existența unei asemenea structuri impresionante, ci am aflat singură, mai târziu, în 1973, pe când, fiind muzeografa la Ipotești și cercetând în patru zări întru restaurarea așezământului eminescian, am redactat și prezentat în aula Academiei o comunicare despre această societate la o sesiune dedicată premiselor înființării Academiei Române. De menționat că la vremea respectivă, despre astfel de lucruri nu se pomenea, mai ales fiind vorba de Bucovina. Reacția entuziastă a publicului academic față de cele prezentate mi-a confirmat prima impresie pe care mi-am format-o cercetându-i urmele în arhivă și a exprimat aprecierea față de înalta valoare și importanță pe care a avut-o acea societate ce funcționa doar pe baza generozității absolut dezinteresate a membrilor săi, așadar a unui idealism impresionant și admirabil. Efectul acelei comunicări a fost primirea, ca un fel de premiu, a publicațiilor umaniste ale Academiei de la începuturi și până în 1946, vreo 700 de volume cuprinzând *Anale*, ediții princeps editate de Academie, inclusiv Documentele Hurmuzachi. Le-am dus, bineînțeles, la Ipotești de unde nu credeam că voi pleca vreodată, fără să păstrez măcar una ca amintire. Așadar un anume tulburător spirit al simetriei care conferă istoricitate acestor fapte a făcut ca la Ipotești lui Eminescu să ajungă acele documente atât de prețuite și apropiate de el, datorită unei comunicări pe care muzeografa de atunci a așezământului său a susținut-o în Academia Română despre acea Societate bucovineană care i-a marcat devenirea de conștiință.

În concluzie, acea Societate nu a fost una oarecare, înființată pentru loisir și petrecerea timpului, ci o reprezentanță de excelență a spiritului și dăinuirii identității naționale în Bucovina, o entitate cu rol important în formarea și devenirea lui Eminescu, un factor major în istoria culturală românească ce trebuie să-și afle măcar acum locul meritat în manualul acestei discipline și care, prin reluarea de după '89, își continuă misiunea, chiar dacă diferită azi.

Prin cele de mai sus am intenționat să conturez ideea că aniversarea a 150 de ani de la înființarea acelei "Academii a Nordului" este un eveniment de majoră importanță și semnificație, nu numai pentru bucovineni, ci pentru toată viața culturală națională, așisderea pentru istoria literară românească și, nu în ultimul rând, chiar pentru instituția fundamentală a națiunii, Academia Română, a cărei membră fondatoare a fost Societatea bucovineană.

Logos străpuns

Lui Nicolae Manolescu

*Manierismul toamnei venea dinspre pădure
Un amazon din gușa migrației- aviare,
Din excrement de verbe paradoxal mahmure,
Ne decantau ghematric filosofii barbare*

*Cumva visam și Ființa în lume se trezea...
Când să atingi ogiva orbea-ntre metereze
Primii ca o pedeapsă îmbrățișarea TA,
Mă separai de Mine-mi prin sacrele asceze...!*

*Războinicii acelor popoare diminuate
Vin și se duc și nimeni nu-i vindecă de glorii...
Regalitatea veche prin vremi decapitate,
Străpunsul Logos, iată-și renaște Visătorii.*

Ars noetica, ars poetica

Lui Theodor Damian, M. Maria Petrescu și Paulinei Popa

*Cuvântul scris, imagine-i zburată,
Sămânță înspicată, migratoare..
Al minții cimitir latent pe care
Uitarea, cea atot nivelatoare,-
Îl clatină pe umeri oarba zare.*

*Prin El, îngemănat din Gena minții
Prin vârstele ce ni le-au dat părinții
Străbatem invers Timpul muritor.*

*Ci nicio cauză merită-a muri
Ca să consacri Verbul altoirii
Prin harul empatiei și-al iubirii...*

*Boltind cu fruntea neîngenunchiată
Cunoașterea ni-e templul imuabil,
Cel sanctuaric, al Splendorii, iată !*

*Duala stigmă-n două despicată
Nu e Cuvântul Viu! Cerescul Tată
A nu uita ne-a dat ca Har, răsplată*

*Cea sporitoare-n carne și în carte:
Glorie Cauzei, cea adevărată:
Trăiește întru Ea, răsând de-o moarte !*

Mi-ai dat, Doamne

*Mi-ai dat, Doamne,
cuvinte
și nu le pot pe toate folosi;
mai multe rămân în morminte
decât aș putea eu
rosti.*

*Mi-ai dat, Doamne,
veștminte
și nu mă pot înveli;
mai multe rămân
nepătate
și nu mă mai pot
mărturisi.*

*Pe mine, Doamne,
mie m-ai dat
și nu-mi ajung,
între credință și păcat.*

Constelație

*O, dac-ai fi floare,
m-aș face florar,
dac-ai fi cifră,
m-aș face zar,
dac-ai fi timp,
m-aș face minutar,*

*dac-ai fi iarbă,
ți-aș fi pământ,
dac-ai fi ochi,
eu ți-aș fi pleoapă,
dac-ai fi râu,
eu ți-aș fi apă,*

*dac-ai fi ploaie,
m-aș face nor,
dac-ai fi cer,
ți-aș fi alcor.*

Ochiul lui Dumnezeu

*Poate nu sunt eu acesta,
poate aceasta
nu-i umbra mea,
tocmai când trec
peste ape,
ca și cum aș sângera
din rănilor închise,
în care-ai stat cândva.*

*Poate că nu aici e Babilon,
poate că acesta
nu e sânge,
ci cuvântul meu
când plânge,
din ochiul lui Dumnezeu.*

Întoarcerea

Pe fiecare bob e chipul
Maicii Domnului
(Mit popular)

*O, Doamne,
Dumnezeu e atât de aproape de
mine,
nici nu mai trebuie nimic
să fac;
să privesc doar bucata de pâine
cum se întoarce în făină,
cum redevine bob, cum se
întoarce-n spic,*

*să văd unduind,
în câmpie, pe valuri de nisip,
bucuria Maicii,
în chip.*

Sămânță de toamnă

*Vai, ochii mei sunt mai flămânzi
ca ploaia,
sub pleoape-n somn
doar nori de lacrimi trec –
vine toamna,
dar care toamnă
se lasă trasă la edec?*

*Ochilor mei le e sete
de tine,
ochilor mei le e foame –
sămânța e lacrimă
către tine,
sămânță fără toamnă,
Doamne!*

Ochiul ce privește-n noi

*Mai dă-mi, părinte, timp de rugăciune,
chiar de nu știu pentru ce vină,
dă-mi timp, părinte, să mă rog,
cât încă-n sânge am lumină.*

*Nu vreau să plâng, nu vreau să râd,
nu știu de ce-aș fi vinovat,
când cerul se revarsă peste mine,
albastrul, sigur, e păcat!*

*Mai dă-mi, părinte, iarăși lacrimi,
cum verii i-ai aduce ploi,
până când frunzele sunt pleoape
pe ochiul ce privește-n noi.*

Sfârșitul lumii

*Unde se sfârșește lumea, când se sfârșește?
În care stea își face cuib,
Și ce lumină întetește?*

*Unde sfârșește viața mea când se sfârșește?
Pe care rug se face jar
Și care gol îl întregește?*

*Unde sfârșește moartea mea, când se sfârșește?
Pe care cruce este cui?
Și-n care rană mai clipește?*

*Unde sfârșești și tu, când încă ești?
Pe care ochi ești pleoapă?
De unde-ncepi să-ntinerești?*

Și cărui vad îi vei fi apă?

GHEORGHE NEAGU

The Shelter

As soon as the siren began to scream, Leiba dropped his wet broom in the corridor full of paper, running to hide. Covered with a foolish fear, he throws himself through the aluminous door, with holes, and in the place where other times he held his broom, on the chair of passed calm time.

And soon, the corridor was filled with the terrified crowd. Some of those in the front door asked the man in the chair to let them in but Leiba did not answer. Closer and closer, a buzzing of aircraft could be heard and soon, the first bombs fell on the outskirts of the city.

From somewhere, cannons began to bark of death. Occasionally, the gusts of the amachine guns installed in the center broke the basement silence. Everybody held their breath. Bombs fell closer. The crowded passage smelled of sulfur and burn. Debris and ash dust fell like sifted rain over those who stood at the entrance. A bomb fell on the shop from the entrance on the right of the passage.

Irons and stones fell over the crowd. Another bomb fell in the same place, breaking it. From the fifth floor to the ground floor, the building cracked like a watermelon, covering the whole entry of the passage. And then Leiba heard the first shouts. A smell of roasted meat and of latrine filled the air with swearing and screams. Some pockets thieves stole from those who lost consciousness for a while or permanently on the streets.

Bombs fell further downtown, while Leiba propped the door better. The child eyes looked frightened through the cuts of the metal door, particularly made for ventilation.

A bomb fell over a fire truck. Others fell even closer around the passage. Suddenly an unexpected blast pushed the baby so hard on the door that blood sprang vigorously through the skin pressed to the holes and the eye sprang up in Leiba's shoulder.

Another bomb fell in the center of the passage, mangling it. A huge asphalt and meat pit remained open for a moment, only to be filled with remains of people and whacked rubble.

Leiba lost consciousness, the blast hit the wall. At that moment, the guns fell silent and the last part of the store collapsed, covering the hole completely. From the ruins, a foot still squirmed, like a spider leg. And then the siren began to scream again. Wave after wave, wind came, cleaning in gusts the street and the sky.

No groan could be heard from the pile of smoky ruins. On a bar, a piece of red-blooded meat was sizzling. And the wind was blowing, revealing the disaster beneath the smoke.

One by one, people came out of the shelter houses, gesturing. How many have died or did? And in that time, the sky began to fall a rain of blood red. The few saves came in a hurry, never went away without knowing how their intervention was necessary.

One by one, people came out of the shelters, gesturing. How many have died? And in that moment, from the sky a rain of red blood started falling. The few ambulances that came in a hurry, left without knowing how many would have still needed their intervention.

A loose rainbow appeared on the leaden sky. And then the siren stopped.

* * *

When he woke up, Leiba felt his head a swamp and a terrible pain burned his neck. He carried his trembling hand to the skull, thinking it was pierced, but found with joy he only had a bump as big as a nut.

He gently wiped his shoulder of the child's eye. A drop of curdled blood hindered the eyelid movement. He fingered it away and everything eased. He wondered at the silence that surrounded him.

He looked at the door. The child's skin crushed by the air holes drained a sticky and pink juice. Leiba gave away the thick wooden supporter and pulled the door.

When he put his hand on the door curved by pressure, it broke. A crushed girl in the opened door collapsed, while from her belly broken guts slapped. With her eyes out of the sockets, an old man with his beard glued to the shirt without a neck, seemed to want to go inside.

Terrified, Leiba tried to close the door. But he could not. The fallen bodies prevented him from doing that. And then pieces of neighboring bodies fell. And a crazy stench came in with them.

With a blind rage, he began to draw body after body from the pile, piece by piece and shout. The cry sounded drowned, spaceless, like the roar of a hyena under water. The world of corpses filled him with dread.

He pulled with all his force a hand, snatching it off a woman's shoulder. Her skin and gristle bended, giving up with a deaf snap. A spatter of bones in motion made him retreat in the back of the booth. A rolling curled up, bleeding, ready to crush him.

Pieces of debris and sand made him hope that somewhere out there was an exit. That's why he stopped his work for a moment, thinking: I should first take all I pulled from the pile to the bottom of the bunks and then I shall see. Grasping by the feet the girl's body, dragging it by the chair up to the other end. Then, piece by piece, emptied the bunk's threshold and managed to close the door. Then sat on a chair, wiping the sweat from his forehead. He felt the thirst taking over the tormented body. After resting a bit, he began to draw the corpses again, crowding them. A stale air hindered his breathing.

Filled with disgust, he vomited over the threshold, dizzy.

From above, asphalt pieces and stones were still falling. An iron beam stuck across a body of a soldier, crossing it. When he pulled him, the same rolling liquid made him jump above the bunk's threshold.

And a new bunch of meat fell, blocking his work. When he looked at the bottom of the bunks, he got terrified. On the stack of meat and debris there was too little room for other bodies. He burst into tears, collapsing. From the top of bodies, a red-violet soup poured, forming a puddle on the floor. From time to time, something shattered like a balloon with a rustle of relief, in waves, stinking.

And then Leiba started tearing his hair out. Perhaps this was God's sentence, he thought desperately, howling among hiccups. Then, hoarse and tired, he laid down hopelessly, in that puddles of pressed meat. He was breathing increasingly difficult. Fragrances came out of the pile in waves, suffocating him.

MIHAI MIRON

Primii 53 sunt grei ...

“Vino repede să-ți spun ceva”, mă grăbește Stoicu în drumul din curte spre clasa noastră de la etaj, de la baschet la mate . “Ce-i moșule ?” îl chestionez eu, transpirat de multa alergătură și efort specific recreațiilor scurte și pline de mișcare din curtea interioară a liceului. “Nae, e groasă, am auzit acum cinci minute de la unu de la B că i-a săltat pe Ică, pe Chiose, pe Bogo, pe Sică de la noi, pe Dan și Dik de la ei, pe mai mulți – nu mai știu pe care și i-a luat cu duba.”

Am rămas la jumătatea drumului pe scări, uimit și speriat, neîncrezător în teribila veste, dornic să nu fie adevărat, să fie o glumă – proastă desigur – dar o glumă. Ajung în clasă după intrarea profesorului Crișan, îmi cer scuze și în drum spre banca mea văd că Tigru Crișan nu-mi dă cuvenita după ceafă pentru întârziere. E nasol și prea multă liniște! Mă așez ca de obicei lângă Horia și-l chestionez din priviri: “Ce-i ?” Grasu, care nu mai e gras de mult, dă din cap a jale. Crișan nu face prezența, nu ascultă pe nimeni, nici nu mai glumește cu Zozo sau cu cei câțiva coreeni, colegi ai noștri aduși de la sora noastră politică Coreea de Nord, la studii cu burse acordate de Republica Populară România . Crișan predă: sec, aspru așa cum nu face el de obicei. Se limitează la tablă și nu mai ajunge cu desenele geometrice nici pe pereți și nici în imaginația noastră când ne cerea să închidem un ochi și dacă tot nu vedeam în spațiu, să-i închidem pe amândoi. Pleacă exact la sunetul clopoțelului, fără să ne “ureze” nimic. În clasă rămâne un moment de liniște, apoi aproape pe tăcute privim la locurile neocupate în bănci ale colegilor “absenți”. Ne strângem catrafusele

și plecăm spre casă. Separat. După câteva sute de metri, departe de ochii administratorului pitic, turnător și dușmănos al școlii, după colțul dinspre Labirint, ne regroupăm și începe schimbul de vorbe; da vorbe, că prea multe nu știam niciunul, adevărate știri nu aveam, mai mult frânturi de zvonuri de la unii sau alții, spuse cu glasul jos și mâna acoperind gura.

Valișcaia, Ninu, Horia, eu, uneori Sandu zis Ursu și Stoicu aveam același drum de la liceul și strada Matei Basarab prin Labirint către străzile Popa Nan, Cezar Bolliac, Theodor Speranța, Miletin, Obștei, Dristor sau Diligenței pe unde ne erau domiciliile în case de oameni care avuseseră ceva la viața lor, vilișoare de negustori sau funcționari înstăriți, tocmai buni de jumult ca “burjui” ce se aflau de către partidul celor mulți și oprimați și de mâna lui lungă și apucătoare. După pilda și modelul măreț de la Răsărit.

De fapt noi, cei câțiva, eram tot atât de speriați de lipsa nemotivată a colegilor pe cât și de necunoașterea motivului pentru care fuseseră “săltați”, cuvânt greu, care cuprindea între sensurile sale și Pobeda neagră sau duba de transport și aspectul celor care săltau oameni și tăcerea ce-i înconjură și ... multe și mărunte, greu de definit. Unii dintre noi aveam oarecare experiențe chiar din vizitele nocturne ale unor astfel de “transportatori” care ne mai luau periodic părinții la lungi, foarte lungi discuții de unde veneau după luni sau ani pe jos, mult mai slabi, cu hainele atârând pe ei ca pe cuier, sau experiențe cu amabila rearanjare a mobilei, hainelor și mai ales a cărților de către aceiași cetățeni. Domni nu doreau să li se spună și tovarăși nu aveam voie să le spunem. Ce, erau tovarăși cu noi? Ia vezi!

Tatăl lui Horia era chiar atunci “plecat” la odihnă, al meu se reîntorsese și căuta din nou serviciu, pentru că de catedră la facultate sau de Ministerul de Finanțe nu mai putea fi vorba. Ce să-i învețe pe studenții unul ca el, urmaș de-al lui Madgearu și-al altora ca el?!

Cam asta era starea noastră, a celor câțiva colegi de școală și de cartier, atunci cu foarte puțin timp, înainte de examenul de bacalaureat (se numea: de maturitate) din 1959. Timorați de originea noastră socială nesănătoasă, speriați de ziua de mâine, nesiguri de viitorul pe care atunci încercam să îl creionăm sperând în accesul la o facultate și colac peste pupăză, colegi de clasă, de școală, prieteni chiar cu “unii” care nu știam ce au făcut, ce au vrut, de au ajuns să fie “săltați” de către “organe”. Tot, dar absolut tot ce se mai auzea erau zvonuri: că ar fi făcut o organizație de nu știu ce fel, că ar fi încercat chiar nu știu ce, că ar fi luat legătura cu ... că

Într-un fel, norocul nostru al celor liberi a fost nebulia sportului, excesul chiar de joc din recreații, care cred eu i-a făcut pe ceilalți să nu ne acorde prea mult credit și să nu ne propună nimic. Sau poate, unii dintre ei știau de la părinții lor câte ceva despre ai noștri și ne-au ferit? Poate. Lumea e mică și lumea noastră devenea și mai mică și mulți dintre adulți se știau dinainte, chiar dacă de multe ori se prefăceau că nu.

Am auzit mai târziu, mult mai târziu, motivul pentru care au fost arestați colegii mei, că au primit ani grei de închisoare, că au ieșit din închisoare abia în 1964 cu decretul care a adus acasă și toate rudele noastre uitate pe ici pe colo. Că toți au terminat câte o facultate și cei mai mulți dintre ei au dorit și au reușit să plece în Occident unde au avut cariere frumoase.

Eu am fost ocupat cu schimbarea originii, am devenit întâi muncitor la Casa Scânteii, apoi student, apoi jurnalist, apoi soț, apoi tată, apoi după mulți, prea mulți ani am reușit să aduc credința și biserica în casele românilor prin televiziunea postrevoluționară.

După 50 de ani ne-am reîntâlnit o parte dintre colegi la jubileul terminării liceului. Din păcate nu toți, chiar prea puțini cred eu. După încă trei ani i-am regăsit pe Ică și Dik și Sică și Chiose și Dan pe net. Grozavă și groaznică tehnică: ne apropie și ne desparte în același timp. 53 de ani !

LUCRETIA ANDRONIC

În curtea școlii

*Mai cade câte o frunză,
mai moare câte un țel,
se-nvârte în gol planeta
și lumea ei, la fel!
Pozăm în iezuiți și acadele.
Cu tot mai mult noroi mânjim
ce-i consfințit
mai sus de individ și stele.
În curtea școlii se joacă
viața-n bani
și în trotil lizbil,
chiulim la ora de măcel
la cea de indolență, de penibil.
E vina mea, și vina ta,
am confundat scara
suitul și năravul!*

*Mai cade în van câte o frunză
ba uneori cad toate.*

*E tot mai mâzgălit cu ineptii plafonul
și tot mai supărat pe schela lui,
Zugravul!*

Cutremure-o, nu de pământ

*Mă iartă, Doamne, iartă păcătosul din mine,
Căci uneori visez cutremurul pe la cântatul cocoșilor,
Un cutremur devastator, dar nu pentru oricine –
Doar pentru neamul cel nebun al ticăloșilor!*

*Să li se cutremure mințile, sângele, trupul,
Să li se cutremure simțirile cele habarnice,
Apucăturile și aduhmecările de care lupul
Mai dă dovadă din deprinderile lui
De la natură sălbatică.*

*Cutremur-o, nu pentru pământ,
Nu pentru noi, amărății, sărmanii –
Cutremur pentru furii din piramidele statelor-Marilor
Care c-un gest al mâinii ne seceră casele, anii,
Dovedind că nu sunt decât din neamul barbarilor...*

*Nu li se cutremură mâna, Părinte Ceresc, nici pe-o clipă –
S-au subțiat, s-au topit conștiințele hoților,
Se cutremură doar aerul sub a păsării aripă
Și se sting, de frica lor, stelele nopților...*

*Poprește-i, Părinte, din halul acesta de halucinație,
Spune-le: “- Pe aici nu se trece ca prin Sala Palatelor,
Judecata de-apoi nu va mai avea nici o grație,
Nici o iertare ori mântuire în fața păcatelor...”*

*Poprește-i, Părinte, numai Tu le poți înfrâna fierbințile-mințile,
Numai Tu ai puterea cea mare-a puterilor...
Pe noi, sărmanii, ne macină numai căințele
Că ne-am născut și trăim în zodia neagră-a durerilor!*

*Dă un cutremur, Părinte – o, nu peste noi –
Și-așa de-abia ni se mai țin casele! –
Cutremură-le creierii către Ziua de-Apoi
Și fă să li se subție și măduva oaselor...*

GHEORGHE GRIGURCU

O restituție emoționantă

George Dan: *Oamenii din lande - balade și poeme*, Ediție și prefață de M. N. Rusu, Editura Eikon, 2012, 99 p.

Cu câteva săptămâni în urmă confratele și vechiul meu prieten M.N.Rusu mi-a făcut o dublă surpriză: mi-a telefonat de la New-York, după ce nu ne văzusem de peste două decenii, și m-a anunțat că a apărut o carte sub îngrijirea și cu prefața sa, *Oamenii din lande* a lui George Dan. Mi-am adus aminte că îl întâlneam pe acesta pe străzile Bucureștiului, la finele anilor '60, și că, prin mijlocirea unui bard și mai vârstnic cu care mă aflam adesea împreună, Ion Sofia Manolescu, ne-am strâns mâna în câteva rânduri.

George Dan se prezenta ca un bărbat între două vârste, lat în umeri, cu o barbă fără mustață, taciturn, arborând un aer de energie conținută. Aflasem că în calitate de marinar străbătuse mările și oceanele, de unde gustul său pentru exotism vădit și în traduceri cu care se îndeletnicea, nu numai din lirica americană ci și din cele ale Indiei și Persiei. Era acesta, desigur, și un mod de-a se eschiva de la cerințele unei epoci ingrate ce l-a împiedicat a-și publica volumul pe care-l am în față, datat 1947, care dobândise cu un an înainte măgulitorul premiu "Ion Minulescu", decernat de un juriu compus din Al. Rosetti, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Perpessiciu, Camil Petrescu, Petru Comarnescu. Așadar o elită a literelor noastre. Neșansa l-a urmărit pe fostul "lup de mare" și mai târziu, când, în anii '60 i-a oferit manuscrisul în cauză tânărului M. N. Rusu, redactor la *Luceafărul* și comentator al "premiilor literare românești" de odinioară în *Cronica ieșeană*. "Dezghețul" politic era limitat...

Recitind azi textele mai mult decât sexagenare, constat caracterul lor sever, cu ascuțituri și colțuri, consonant cu înfățișarea autorului, rememorându-ne oarecum temperamentul unui Aron Cotruș. Bardul se simte bine în peisajul stâncilor, al mineralelor, acordat la vâna sa intens energetică: "Am săpat fântână-adâncă,/ vână de argint din stâncă,/ straturile-aurifere,/ și-o să mai sap încă și încă/ până'n rădăcinile din fiere,/ până'n piscul violet al frunții./ Inima mi-i lac de miere./ Colțul lunii și grăunții/ clatină'n vertebre munții" (*Celoralți*). Un romantism încordat îl determină să recepteze partea dură a lumii: arborii pietrificați, apa care arde-n flacăra, femeia de rocă, dinții asemănători cu cei ai trogloditilor, biscuiții de piatră ce li se oferă. Întunericul din mări e putred, limba

încărcată de minerale, urechea evocă sulful răcit. Însuși Dumnezeu e de gresie și antracit, pe când Biblia e dintr-o piatră care arde.

Coincidență sau intuiție, avem a face cu un preambul al epocii care sta să vină. Dacă “pietrificarea” constituia o modalitate reflexă a defensivei, poetul cultivă cu predilecție tablourile sumbre ale unui imaginar ce rima anticipat cu realitățile abia incipiente ale catastrofei totalitare. Imaginile diforme, înspăimântătoare transcriu *avant la lettre* infernul în care istoricește intram: “Copacii iadului umbra’n mine-și revarsă,/ baltă de bitum, miere neagră și arsă./ Copacii iadului cu răni canceroase/ rodesc stele de mare și viermi de mătase./ Copacii iadului cu crengi și tentacule/ te’nfășură caracatiță, dă-mi drumu’, copacule!// Copacii iadului, călări cu brațe și ștreanguri/ au scorburile calde - buzunare de canguri./ Copacii iadului, turmă și coarne de reni,/ sug în copite întunericul verde din ierni./ Copacii iadului cu bliduri și prânzuri - / ghiftuiți-vă bine că pe urmă vă spânzur!” (*Voo-doo*). Moartea apare sub figura unei Marchize apocaliptice purtând o coasă pe care și-o ascute de inimi, ducând tigve de copii, vânturând dinții victimelor cum boabe de fasole. Fără a lipsi sacrilegiul antireligios: “Ostașii Marchizei, călări și’n cotiuge,/ cu sulii și scuturi, capac de cosciuge,/ cu crucea’n picioare și Christ putrezit,/ în zale de iederi coclite pe zid” (*ibidem*).

Sunt fixate câteva aspecte de căpetenie ale ororii care nu întârzia să se amplifice. Cumplita foamete ce-a cuprins Moldova postbelică, urmată de un lung răstimp de mizerie de pe cuprinsul întregii țări: “Foamea-i harapnic pocnind în burtă;/ zer dac-ar fi și-o baligă - turtă./ Doamne, urechea Ta de ce-i surdă?/ Clopotele mari cu buze de-argilă,/ Domnii Moldovei plopilor distilă” (*Moldova*). Distrugerea bibliotecilor, nu o dată arse de către politrucii comuniști, întocmai cum procedaseră naziștii pe care aceștia nu se dădeau în lături a-i incrimina fățarnic: “Crește hârtia scrisă, fosforică varză,/ și-Alexandria, tomuri cu tomuri e arsă./ Ardeți de vii volume, suluri de-arhive,/ ca șerpilor să sfârșie’n foc hieroglifice!” (*Împăratul Negru*). Cenzura și obligatoria servire a poeziei directivelor “realist-socialiste”: “Sclavă, poezia la stâlp vede prin roz,/ și’n jur canibalii surâd fioros./ Vracii practică voo-doo-acasă” (*ibidem*). Dezvățata propagandă și cultul impudic al vremelnichilor lideri comuniști: “Nu vedeți Cezarii moderni pe străzi/ cu pas de spânzurați, sălțați la parăzi?/ Nu simțiți eroismul cum vă saltă din jilț/ și cum inima bate din palme (în șbilț)/ portretul din geam, nodul de la cravată,/ scaunul cade și mătasea scârțâie: vată?” (*Cortina*). Ajunsă un șir de “latrine de crime legate’n basma”, “măreața orânduire” totalitară pune-n cumpănă conștiința omului și fărădelegea perpetuă cu care se confruntă: “Pentru crima de-a fi iubit prea mult omul,/ nu mă veți spânzura mai sus decât pomul” (*ibidem*).

Textura zgrunțuroasă, migălită totuși, de-o apreciabilă armonie dolică, a versurilor lui George Dan îmi îndreaptă gândul către un fachir care se întinde, aparent calm, pe patul său de cuie.

Despre *Oamenii din Lande*

Ithaca, aug. 3-2012

Dragă Mircea, mulțumesc pentru volum și felicitări și ție și doamnei tale, care semnează alături de tine în cadrul aparatului introductiv. Am citit volumul zilele astea și am rămas impresionat de temeritatea rimelor și a imaginilor aplicate cu tușe de cuțit pe pânza poemelor. Se vede că a fost scris sub tensiune și probabil cu furie că nu și-l poate fructifica pe moment. Cu totul alta ar fi fost reputația lui și cu totul alta mai ales curba carierei lui dacă ar fi reușit să strecoare volumul pe piață. N-ar mai fi avut parte de tratamentul la care l-a supus Marian Popa în *Dicționar* și în a sa *Istorie*. N-am idee cum l-a tratat Ion Rotaru în a sa *Istorie revizuită* în 6 volume. Nu l-am căutat nici în *Dicționarul Scriitorilor* al lui Zăciu, Papahagi și Sasu.

Această restituire îl va așeza altfel, mai bine, sunt convins. Cele 16 poeme deși inegale sunt per total mai sus decât oricare din volumele citate fragmentar de MP. Tu ai făcut treabă bună de arheolog și conservator. În ediția a doua ar trebui să apeși mai tare pe faptul că poetul se realizează mai deplin aici. Nu i-aș fi pus titlul acesta (extras de tine sau indicat de el dintr-un poem) pentru că este neconform conținutului care are factura unui jurnal de bord cu multe toponimice unele de-adreptul exotice. Poemele sunt impresiile și reacțiile sale la ce vede și trăiește. Nu este despre “oamenii din lande”; din savane mi s-ar fi părut mai corect. Dar de fapt el scrie un memorial de navigator. El naratorul sau pictorul de peisaje (care cuprind și siluete umane) stă bine înfipt la centrul volumului.

În ce privește forma prozodică sunt obiecții de făcut pentru că Dan a explorat rimele pistol care vin una după alta periculos de aproape de cele folclorice. Ceea ce îl salvează este lungimea versurilor, apanajul scriitorului cult. Dacă n-ai fi reprodus textul olograf al manuscrisului pe pagina din stânga, ai fi avut (cred eu) libertatea să desparți versurile în distihuri sau cuplete. Din faptul că nu au spațiu alb între ele rimele se îmbulzesc unele peste altele și e păcat. Multe din împerecheri sunt inspirate, chiar surprinzătoare. E drept însă că sunt și împerecheri fără prea mare distincție. Mai ales în poemele lungi sau aflate la începutul volumului. Sunt și câteva poeme fără cusur formal și pe acestea ar trebui poate să le semnalezi și chiar să le analizezi spre a educa cititorul ce anume să observe în aceste situații de rima care se adaugă sintaxei (ce produce un efect semantic pe orizontala poemului).

Mă gândesc că poate ai putea cu voia fiului și respectiv a editurii să adaugi la a doua ediție o anexă cu cele mai izbutite traduceri din persană. Volumul ar capăta și mai multă adâncime. De fapt, Marian Popa chiar

spune în încheierea articolului său de dicționar: “cum-ne-cum omul a tradus și din persană”.

Lectura volumului editat de tine mi-a făcut mult bine scoțându-mă din lumea în care viețuiesc acum după o criză cardiacă. Numai doctorii și teama de a nu face un pas ireversibil în vreo direcție. Încă o dată felicitări și numai bine.

YRȘtefan

P.S. Am uitat să te întreb. După debutul de la 19 ani în 1935 au urmat zece ani de relativă libertate artistică. Ce s-a întâmplat în acest interval până la metamorfoza sa proletcultistă din anii 1940 de sfârșit?

New York

Ian. 15, 2013

Dragă Ștefan,

ne cunoaștem de peste 45 de ani, mâine-poimâine împlinim o jumătate de secol. Te respect și te admir în continuare pentru activitatea ta academică și editorială de mare anglist.

Mă bucur că ediția George Dan ți-a înseninat inima și biblioteca.

Voi ține cont de sugestiile tale formulate atât de exact și concis, pentru reeditarea cărții lui George Dan.

Cu mulțumiri și cu un puternic “La mulți ani cu sănătate” !

Al tău,

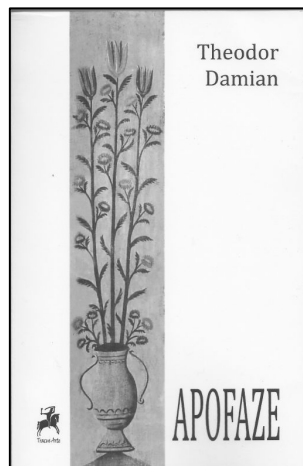
Mircea

M.N.RUSU

Didahii moderne și epitalamuri eterne

Theodor Damian, *Apofaze*, ed. Tracus Arte, București, 2012

Poetul de excepție și teologul infatigabil Theodor Damian, pe lângă multe alte calități umaniste cunoscute și recunoscute din România și S.U.A. a publicat 15 volume de poezie în limba română și deopotrivă, în limbile engleză, spaniolă și albaneză. Astăzi ne face surpriza cu un nou volum de versuri menit să ne provoace la a ne revizui judecățile de valoare formulate despre precedentele sale cărți pentru simplul motiv că, prin conținutul acesteia, Theodor Damian, încearcă și reușește să-și reînnoiască viziunea și să se demitizeze pe sine însuși, ca poet, desigur. *Apofaze* aduce o lirică necanonică în formă, dar canonică, teo-filosofică în substanță. Poetul elaborează un nou discurs liric, la limita dintre didahiile eclesiaste și limbajul modernității cognitive, exprimat în și prin bibliotecile Europei și ale Americii. Sunt impresionat de amplitudinea și adâncimea discursului său liric, aici concis, aici poesc, aici biblic, aici antic. Motivele sale poetice fundamentale și inedite, ca Maria Egipteanca, stânjeneii (albastri), peștera, pustia ș.a. revin în aceste *Apofaze* cu elocvența și puterea fulgerului divin, îndulcite de epitalamuri de o finețe moldavă, eminesciană, din rasa marilor trubaduri: “Liebes,/ cum te-am găsit/ n-am să aflu/ planul Arhitectului/ să-l dejghioc/ poate nu-mi este îngăduit/ catedrala ta însă/ luminează deșertul/ adăugând fiecărui boboc/ o viață/ și fiecărei clipe/ un infinit” (*Construiești împărăția ca pe o catedrală*).

Theodor Damian, în *Apofaze*, își construiește propria sa catedrală nemuritoare.

Trist acrobat, poemul nerostirii

*Iubite, de știi spune-mi și mie
Cine-ar putea să întoarcă din drum
Poemul de nespusă iubire târzie?*

*În dimineața asta, soră geamănă serii,
E atât de frig încât ninge, chiar ninge,
Pe sub tălpile și pe tâmpile verii...
Și, din sine, se naște poemul acesta precum
Frumoasa pasăre, odinioară, din scrum.*

*Pe firul nezărit de subțire,
Prins înadins între viață și moarte,
Poemul nerostitei iubiri așază pas mărunt
lângă pas,
Fragilă silabă după silabă...*

*Trist acrobat, pe cruce de aer crucificat,
Cu spatele drept, cu brațele-ntinse,
Mai departe, mai departe duce
Minunea propriului vis, adevărată și întreagă,
Pe firul nesfârșit al benzii lui Moebius.*

*Deasupra lui, înaltă, genunea văzduhului,
Dedesubt - groapa cu lei, teluric abis,
... și nici o plasă elastică de siguranță!
Doar forfota de femei și bărbați,
Pe jghiabul timpului – în vacanță! –
Așteaptă, cu ochi dilatați, deznodământul.*

*Cade? Nu cade?!
Se prăbușește iubirea în efemerul
... arenei de circ?
Sau unește pământul cu cerul?*

Călătorul mistic

Dintr-o călătorie la Barcelona, m-am întors cu o carte de Vintilă Horia, încă necunoscută la noi, pe care o dezvălui acum. Prin această carte se luminează mai bine o ipostază filosofică a acestei personalități românești. Cartea se numește *Viaje a los centros de la Tierra (Călătorie în centrele pământului)*, și-i publicată la Plaza & Janes, S.A. Editores, Barcelona, în 1972. Are ca subtitlu: “Anchetă despre stadiul actual al gândirii, al artelor și al științelor”.

În Prefață, autorul însuși face o paralelă între el și Jules Verne cu ale sale călătorii, între care una în Centrul Pământului ... Jules Verne scrisese despre o călătorie (tot mistică! aş zice) în centrul geodezic al Terrei. Vintilă Horia o întreprinde în *centrele spirituale*. El spune: “E vorba tot de o aventură, poate asemănătoare cu cea a lui Jules Verne ...”

Vintilă Horia mai spune că a întreprins o călătorie “variata și filosofică totodată ... dacă-i drept că *Filosofia* vrea să semnifice astăzi tot omenescul”.

A străbătut lumea ca să-i întâlnească pe marii oameni ai veacului său, pe “*los genios mas despiertos*” (geniile mai treze!), cu care a dialogat, iar aceste dialoguri le-a publicat într-un volum de 500 de pagini. A poposit în centre pe care le socoate “creatoare de energii”, căutând spirite mari ale vremii, inventatori, artiști, teologi, din cei care elucidează sau ilustrează ceea ce se numește condiția umană (Malraux) sau fenomenul uman (Teilhard de Chardin).

Călătoria aceasta i-a luat un an și jumătate din viață, din ianuarie 1969 până în iunie 1970. Cu avionul, cu trenul, cu bus-ul ...

A zburat la New York să-l întâlnească pe George Palade (românul care a luat Premiul Nobel în Medicină).

A călătorit la faimosul Santiago de Compostella, unde s-a întâlnit cu doctorul Garcia Sabell, au discutat despre relația medicinei cu religia. Religia, zice Sabell, s-ar putea transforma într-o armă terapeutică importantă, în măsura în care va depăși un anume “ritualism magic”. Ni se semnaleză o carte a carmeliților, *Psihologie și religie*, rezultată dintr-o conlucrare, în premieră, dintre psihanalisti și sacerdoți.

Vintilă Horia a zburat apoi la Roma, să-l întâlnească pe Fellini, creatorul de mituri active. Apoi, cu trenul, la Basilea, unde-l aștepta teologul filosof Hans Urs von Balthasar.

Apoi a mers în Irlanda, pe urmele lui Joyce, sau ale unor rezonanțe dacice ... evident, nu-l găsește pe Joyce, dar, surpriză mare! – cunoaște un personaj al acestuia, îl cunoaște pe Julius Pokorny, care-i spune direct: “Sunt un personaj din Ulysse!” (apare la pagina 243 din *Ulysse*, ediția

franceză). Fraza are un efect uimitor! Așadar, când nu găsești pe un creator sau pe un Mahatma, poți afla în locul său una din *ficțiunile* sale ... vii!

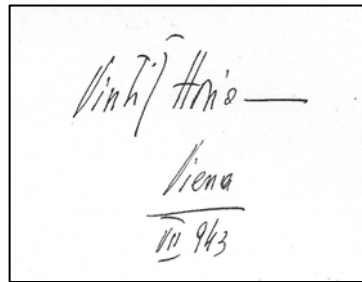
Alte călătorii sunt în Selva Neagra: la Ernst Junger; în Londra: la Toynbee; în Toronto, la o întâlnire cu McLuhan. Pe compatriotul Stephane Lupasco îl vede la Paris. Cu Heisenberg stă de vorbă la Institutul de astrofizică din München despre principiul incertitudinii. Cu Max Abramovici, despre idealismul urban, la New York. Cu A. Wiener despre “știința care se pune în slujba barbariei” și despre inevitabilul an 2000 ...

Și, mereu, constată un alt raport al omului cu timpul, și posibilitatea unui limbaj comun, dincolo de specializări; “universalizarea tehnicii”; și o convergență spre salvare, spre viața regândită în veacul nou.

În carte găsim și o filosofie practică, bună la trăit.

L-am numit pe Vintilă Horia “călător mistic” pentru mutarea sa în duh, și demersul său de a vedea întregul spirit al planetei și al veacului dincolo de fracturări și împărțiri. L-am numit “călător mistic” și dintr-o bucurie a solidarității cu magistrul: așa concepem și noi călătoriile multe prin “centrele pământului” ...

În autograful în limba română, pe exemplarul meu spaniol, Vintilă Horia își destăinuia astfel demersul, cartea: o “călătorie către mine însumi, cu început în hipoglicemie spontană și cu sfârșit în torța înțelepciunii”.

Autograf Vintilă Horia, în chip de Ex libris, Viena 1943, pe cartea Otto Heuschele, *Hugo von Hofmannsthal, Dank und Gedächtnis*, Rainer Wunderlich Verlag, Tübingen, 1929 (colecția M.N.Rusu).

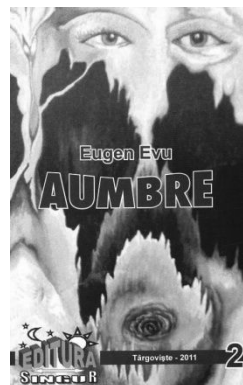

Vasile Andru călător mistic

Aumbra “omului fructifer” și oglinda părții-dictator din întregul-lirososof

După motto-urile blând-vectorizatoare de distins receptor întru Poezie, semnate de Terențiu (“Să înveți de la dușmani e înțelept...” / “Complezența îți aduce amici, adevărul naște ură”), de Dulcan (“Notele mele critice [...] nu sunt venite din ura față de ceilalți [...]”) și de Tom Waits (“Pianul era beat, nu eu”), motto-uri ce parcă se vor “sfântă triadă constelatoare”, “nimbuitoare” la recentul volum de versuri, *Aumbre*, de Eugen Evu (Târgoviște, Editura Singur, 2011), eroul liric se metamorfozează în Ariadnă, invitându-ne în “labirintul-triunghi”, în orizonturi ale cunoașterii metaforice ca “aure / aurore la cele trei unghiuri”, din cele trei cicluri: *Urâciunea nopții lui Novalis* (adică propriu-zisele *A-umbre*, cu pecetea thanaticului), *Triada* (“Profania”, “Epifania”, “Axis mundi ars poetica”) și *Mitopoeme*. Așadar, în prezentele *a-umbre* eugen-evu-ene, un interesant erou liric își lasă în grațioasă “urmărire trilaterală” cosmicele-i evenimente / trăiri cotidiene, “ariadnizându-și” clipă-de-clipă eternitățile ca “astralisie” (cu conexiune firească în *Astralis*, de Novalis), ca “eternă reîntoarcere” și ca “plonjare / recristalizare în mitem”.

Eroul liric în “astralisie” se angajează mai întâi, lirico-semantic-sincretic, în Țara-cu-Dor, în “foamea dintre energii”, rupând “viață din stihii”, când a (din *a-umbre*) își păstrează valoarea arheică / arhaică, de “la”/ “către”, “în umbra viului cel mereu în ghearele morții” (semnificație conservată în expresia *de-a “pui-à-Gaia”*, desemnând jocul copiilor / adolescenților *de-a puiul “direcționat” spre thanatic-ascensionala / zburătoarea divinitate pelasgă > valahă, Gaia / Pajura*), întrucât atâta vreme cât mai ai umbră mișcătoare în priveliște și existența-i “asigurată”, apoi își revendică “privarea de înțeles”, “mereuritul fără”, adică “fără-de-umbrele” elementelor / particulelor, atât de îndrăgite de poet, firește, în deplasarea lor spre roșu, “între Hubble-n jos și-n sus” (ca să apelăm la cele din *Epifania* – p. 26). Pe această franjă lirico-semantic-sincretică, motivul *nopții* nu mai este cel de factură romantică, îndeosebi, cel din *Astralis*, de Novalis, cu un erou liric tangent la o ordine cosmică / teluric-celestă, căci devine – la Eugen Evu – paradoxist, “urâciune”, “femeie fără buze, lut / al deltei somnului cel mut, / căzut din nedivine fapte” (*Urâciunea nopții lui Novalis* – p. 6). “Neoastralisianul” (dacă ni se îngăduie această vocabulă) – ca erou poetic eugenevian – percepe nuntirea lumilor / elementelor drept “Cruce suspendată-n Roată” (*Mortificare* – *ibid.*), deoarece el este “omul lumii ars de Dor / de sinea lumii-n sinea mea / lumina lumii Patria / în

felurimea El și Ea” (*Eu scriu, tu scrii... – ibid.*); el își caligrafiază sinea / sinele dinspre strămoșul său hunedorean, dinspre întemeietorul Dinastiei Corvineștilor, pe-al cărui mormânt stă scris: “S-a stins lumina lumii...!” (cu conștiința clară a Poetului ca Lumină-a-Lumii). După cum se relevă tot din această întâie secțiune, eul / eroul poetic își “probează” chipurile, ori “măștile”, pe diferite segmente temporale, prin ere / evi, fie cu suflet de Cain / Abel, fie cu suflet de Pithagora, ori de Omar Khayyam, Edgar Allan Poe, Rabindranath Tagore ș. a. (cf. *De Nevermore* – p. 7); sau, în emistihuri ale “decadei de aur” (“Colo sus de Vis / De cuvânt nescris – / Cel de neucis... / [...] / Melos arde nins, / Fruct din Paradis / Am mușcat setos...” – *Aina Daina, Leroi Ler !* – p. 9), amintind “oralitatea cultă” a Zalmoxianismului, salvând Valahimea prin milenii. Peregrinarea-i a Dalbului-de-Priveag (“Dalb ca spinul înflorit / Sferic pe colină schit...” – p.8), cu “Soare cosmo-zeu / Sinele din eu” (*Incantație din Apheyron* – p.10), având un “Graag-cranii” de “umplere” “la izvorul somnului, / în grădina Domnului – / Fiu-din-Cer al Omului” (p. 11), printre “energii energofage”, printre “oarbe catarge” (unde “viațamortea e bolnavă” ca și “Curcubeul, sacra navă” – *Aum mane padem hum* – p. 15 sq.), pentru “toate viețuirile, / străinind iubirile, / stigma-dogma-știrile / care cad putrezitoare / în cunoașteri sublunare – / monolog cu Dumnezeu / pluralismului, ateul, [ce] te ucide ecologic, / genezic-escatologic...”, până ce se arată “copiii din flori ai Noptii-n bătrâna epopee” (*Catren post-nupțial* – p. 18), permitându-se “restituirea luminii ca femeie” (*ibid.*).

Eroul liric în “profan-epifania-axismundiană” (dacă mai poate fi îngăduită și această sintagmă) se relevă tot pe “sigurul” traseu al Dalbului-de-Priveag, dar din Țara-fără-Dor, “țara” din “triadă”, unde “Eul primordiei e mai tare ca / Moartea”, unde, într-un neobacovian orizont aude însă “antimateria răsând” în fața “materiei plângând”, deoarece, pe-aici, prin sacral *Unu*, prin sacral *Întreg-Cosmic* în care suntem *zalmoxiană parte*, “înfinită”, firește, “spațiul-timp-mișcarea / sunt circulare într-Unul” (*Profania* – p. 25) și “Ore-Hore-Ornice / Zodii rezonante ne sunt. / [...] / Nu este masculin / da femininul. / Yahoo!” (*ibid.*).

În “deplasarea lui spre roșu” (căci “deplasarea spre albastru” încă nu se știe, pentru că n-a început vreodată în Sistem), eroul liric eugenevuiian “se ’cearcă noician”, mai iute decât lumina, pe “un drum sburat ca gând de zeu”, în “dimensiunea eului”, “Între Hubble-n jos și-n sus / Poezie – ochi compus / Sanctuar pe umeri dus. // Instabila-mi devenire / între Sine și trezire”, dintr-o “Memorie freatică / Heraclito-eleatică”; este, altfel spus, “Diafan naiv prezent / Din arheus inocent.” (*Epifania* – p. 26), pentru că ajuns-a deja la axis mundi ca dacic-bradul lumilor din vârf de Cogaion, de sub care-i inițiatica peșteră-cosmos, din care-ntotdeauna ești “privegheat” în angajarea ascensional-piramidală (și ca non-ens, și ca Făt-Frumos, și în calitatea de nemuritor, de Cavaler al Zalmoxianismului) până într-al nouălea cer, care nu-i altceva decât Împărăția / Țara-Tineretii-fără-

Bătrânețe-și-Vieții-fără-Moarte. Pentru că numai aici, după ce a constatat că și “cerul e jumătate / un cimitir / răsturnat” (*Retrotime* – p. 28), după ce a văzut “starea împărăției în satrapii”, că “adevăratul absolut zeu” (*Tommaso Romano* – p. 29) este Hazardul, după ce s-a convins că “mielul și puindrul de lup zburdă pe mormintele anagnozei” (p. 31 sqq.) etc., eroul liric, într-o “Euristică rebelă, / a-nghițit rana ca perlă...” (*Axis mundi ars poetica* – p. 27).

Eroul liric – dinspre o “recristalizare mitemică” – închide “triunghiul ființial” într-un mod profund-lirosolic, într-un impresionant-distinct orizont al cunoașterii metaforice, după un sublimat “cântec întrerupt” (unde, “la ieșirea din pădurea / străbătută-n jos și-n sus, / șade moartea cu securea / răsărită spre apus” – p. 40), după o acută “suferință de a scrie” (“în semantica pădure”, în “maieutica bătrânei Lumini” – p. 41), după ce își vede în oglindă aura crăpată (“Sunt zeu și-mi simt aura fisurată / La sanctuarul spart între movile / Mă latră lupii-n tană vinovată” – *Eres protodacic*, p. 42 –, mai mult ca sigur, din steagul Daciei), după ce *verbul* (nu *Verbul*) îi este așteptat “de-un gerunziu al jocului / undeva, în pădurea semiotică, dincoace de-o moarte...” (*Mă născu și muri* – p. 43), după ce “Fiii Cerului” “s-au răzvrătit la-nceput / pe lumeni de alun radiestezic, zăvelc, / în ureche sidefie, de melc” (*Uriașul* – p. 45) și după ce – *Egrogul* (p. 47) – s-a convins că “animale politice[-s] clone / [și] cartea ca un ciclotron e...”, obligându-l să observe – în *Epoda prostiei gravide* (p. 55) – că “peste tectonice suturi / prostia-i idolul zeiesc / maimuțarit de boși”, că “în pașalâcul schizofren, / prozelitismul cu sufragii, / elite-n veacoligofren / își flutură energofagii” și că: “Trei muze fecioresc stihia: / Frica și Foamea, altfel zis, Prostia. // De-i omul fructifer tragic-ferice / L-or jefui vandalii, zice / Partea din Stalin a lui Nietzsche”.

MUGURAȘ MARIA PETRESCU

Mariana Pândaru – Cuvintele suntem noi

imagini înghesuite
în globul ochiului
vechi și nou, vechi și nou
de parcă s-ar fi deschis
o carte trăită
și încă nescrisă
Cu inima de antilopă

Mariana Pândaru, *Leoaica albastră*, Ed. TipoMoldova, Iași, 2012.

Controversatul an 2012 avea să-i aducă Marianei Pândaru bucuria apariției

a două volume de versuri, dintre care unul a trecut dincolo de ocean, ajungând până la New York (*Aproape liniște / Almost Silence*, Editura DaniMar, Deva, 2012, 146 pp.), iar cel de al doilea, apărut puțin înainte de sfârșitul aceluiași an (*Leoaica albastră*, Editura Tipo Moldova, Iași, 2012, 214 pp.). Excepționala poetă „de forță foarte matură, a cărei expresie este fragilă și viguroasă în același timp” (Cezar Ivănescu, *Luceafărul*, nr. 1143/1984) ne propune, de această dată, în anul în care tocmai a împlinit o vârstă rotundă, o antologie de poezii din câteva din volumele publicate anterior; un univers, o lume de măști, *vis-à-vis* de un adevăr gol-goluț, o lume a suveranului Cuvânt, care pare a fi închis în visare, într-o tăcere luată și reluată prin exercițiul poemului constrâns de o aceeași tăcere plină de sensibilitate și mister, de o tăcere a unei singurătăți aproape ritualice.

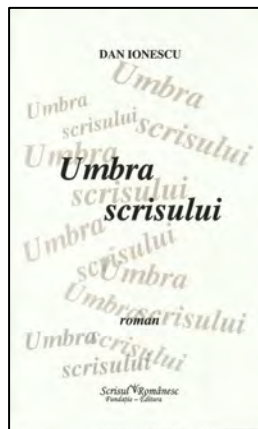
Leoaica albastră este o carte construită într-o manieră clară prin care poeta își pune, în mod firesc întrebări, încercând să-și găsească un răspuns la ele. Se pornește de la întrebarea clasică și permanentă, ce este poezia (?), la care răspunsul vine simplu: o himeră după care aleargă toți poeții. Despre cum scrie? Pe albul zăpezii, cu dragoste despre viață sau în cu tristețe și deznădejde/ ... /cu păcat și arderé” (*Scriu pe albul zăpezii*, p. 37). Era firesc deci ca, plecând de la acest punct, Mariana Pândaru să se auto-definească drept o poetă a acestui univers (labirint). „Sunt în așteptarea cuvântului/ ca un acoperiș peste/ tăceri și neliniști” (*Pescăruși cu blânde priviri*, p. 10). Și în acest univers ea pare că se reprojecțează în oglinzi paralele, imaginea de sine multiplicându-se la nesfârșit de la fiinta singulară, ce abia apare într-un mugur, până la sapiențiala bufniță, care privește cu ambii ochi în aceeași direcție, atentă în permanență, prevăzătoare și cu ochi acoperiți protectiv de pleopa nictitantă: „Mi s-a prins un nor de ceață/ pe ochiul cel stâng/ și nu pot frumoase păsări/ să vă mai ajung/ ... / Mi s-a pus un nor de ceață/ pe ochiul cel drept/ și nu pot frumoase păsări/ să vă mai aștept” (*Cântec IX*, p. 66) și, nu în cele din urmă, până la ochiul compus al lăcustei, îngreunat de lumină, până la o libertate ce nu se manifestă în sens negativ înspre cea mai frumoasă/ cădere” (*Cuvânt de aramă*, p. 11), ci devine o libertate de alegere a unei existențe, a unei vieți în care, paradoxal poeta nu se simte singură și nici apăsată de imensitatea singurătății unui univers (real, liric?) ci, din contră, în el își dobândește o libertate fără margini. Și peste tot acest univers, singurătatea vine ca o stare peste care „ochiul/ mai ales ochiul/ stă nemișcat” (*Cel mai tăcut*, p. 30). Decorul acesta, desigur, amintește de marile întrebări ale lumii, proiectate în umbre cu gust amar, doar că poetei nu-i este frică de speculațiile sfârșitului de mileniu, din contră, nădejdea ei este îndreptată către divin, experiența ei de viață conferindu-i seninătatea și liniștea unei posibile mari treceri. Poeta nu cade în capcana sfârșitului lumii, atât de vehiculat în ultimii ani. Ea consideră că viața este un dat al cuvântului întors înmereu în furtună”, iar moartea (opusul ce asigură „un echilibru”), paradoxal ne-a fost dată încă de când a fost omul creat pe Pământ.

Asemenea unei sentințe implacabile, în existența ei perfidă, moartea ne însoțește peste tot ca un fel de aură ce ne învăluie trupul. Universul acesta nesfârșit, singur, este cel la care „orele albe” (*Orele albe*, p. 13) încep nopțile/ cele fierbinți” (*Trandafirul de gheață*, p. 15), este universul acoperit de o zăpadă ce pare albastră, un pastel de singurătate înghețată în care doar ea stă singură într-o casă, într-un decor de amintiri, populat cu oameni-umbre. Acesta este ceasul la care cântecul de dragoste pare stingher, rămâne singur, neauzit de nimeni, rămâne doar o umbră de iluzie, în care soarele privește lumea prin „ochiul amurgului” (*Amurg*, p. 43), în care umbrele se aștern tot mai lungi peste case, lăsând năvălia cuvântului/ să tulbure aerul” (*Năvălia cuvântului*, p. 45). În acest univers se instalează simplu și firesc, cu putere prometeică, poeta, revenind aproape din locul de unde a plecat, adică la descrierea unui spațiu ce devine numai al ei, a acelui loc de flacără în care se așteaptă desfășurarea ritualului poeziei exprimată prin starea de visare în cuvânt, prin crezul ei în cuvânt. „Cuvintele suntem noi” (*Cuvintele suntem noi*, p. 96) își recunoaște Mariana Pândaru starea de existență. Un fel de ritual păgân, trăit într-un prezent apropiat, intens, la modul continuu, un moment al scrierii învăluit în tenebre, mister și tăcere, lăsat implacabil să cadă ca o pedeapsă a unui ceas mut. Timpul acțiunii pare a fi precizat, atunci când, de fapt, el este unul general, dominat veșnic de o piatră, un totem misterios și secret, ce a fost cândva un cuib strălucitor unde stăpână era doar salamandra. În această tăcere deplină a menhirelor și dolmenelor, ca cea a pietrelor de la Stonehenge, asistăm la ritualul de purificare, ce precedă punerea cuvântului în pagină.

Aceasta este *Leoica albastră*, care o redefineste pe Mariana Pândaru ca pe o poetă ce-și comunică sensibilitatea prin tăcere și crezul în cuvânt prin retragere, o așteptare îndelungă, răbdătoare și supusă până la limita albă a zilei” (*Rămânând doar gândul*, p. 57), o încoronare cu spini așternuți peste deșertul vieții, care nu este altceva decât un fel de piatră de moară legată de trup, ea considerându-se a fi doar pasărea/ Cu zborul înfrânt !” (*Păsărea cu zborul înfrânt*, p. 22). *Leoica albastră* este un fel de altă rugăciune, de implorare și așteptare în tăcere și neliniște a dăruirii cuvântului, de dorință de evadare din sine și în sine, exprimată în interiorul singurătății. „Aș fi învățat de la capăt/ tăcerea și însingurarea// Aș fi scris poeme/ pe nisipul prea nestatornic” (*Nu mă știam depărta*, p. 26), este însăși viața ei, „răstălmăcită/ ... / ca un superb salt mortal” (*Îmi furau bucuria*, p. 12), scrierea ei „cu tristețe și deznădejde/ ... / cu păcat și ardere” (*Scriu pe albul zăpezii*, p. 37), este o frumoasă paralelă sau antiteză lirică desenată simplu și clar pe hârtie: ce este cuvântul și ce este gândul? O răsturnare a unei valori oarecum perfide, alunecoase și insidioase năgândul e de cele mai multe ori/ Lunecos ca un pește/ El amăgește/ Și-apoi cade-n adâncuri” (*Cuvântul și gândul*, p. 131), dar cuvântul este cel care rămâne să trăiască în lumină.

Scrisul umbrei sau umbra scrisului

Dan Ionescu, *Umbra scrisului*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 2010

Mulți dintre tinerii noștri scriitori și-au aflat sursa de inspirație pornind de la întâmplări din viața lor sau a celor apropiați. Nevoia de a se elibera de corsetul afectelor amestecate sau a convențiilor ostenitoare este (parțial) satisfăcută la o aruncătură de gând(uri). Trăsătură regăsită și la scriitorul și publicistul Dan Ionescu, în romanul său *Umbra scrisului* (apărut la Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2010). “Nu fusesem fericit în dragoste și stăteam ancorat în amărăciunea unei relații curente de teamă să nu pierd visurile de viitor” (p. 26). Neliniștea lăuntrică a personajului din romanul lui Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*, la care facem apel atunci când trăim o dezamăgire în dragoste. Căci, oricât am încerca să înțelegem dragostea, ea rămâne aureolată de o irezistibilă și creatoare forță. Forța de a nu renunța la iubire. “Nimeni nu iubește pe cel care nu poate iubi pe nimeni” (Democrit).

În urmă cu mai bine de un an, am intrat în posesia acestei cărți. Mărturisesc că timpul, niciodată suficient pentru cele propuse, nu m-a încurajat la lectură imediată. Totuși, am pus cartea pe noptieră, alături de altele care așteptau să-mi fac vreme de ele. Formatul subțire și lung al cărții m-a invitat, în cele din urmă, la lectură. Ceea ce mi-a stârnit interesul, încă de la primele pagini, a fost simplitatea scriiturii. Aproape matematică. Cum altfel, atunci când pui pe hârtie fragmente autobiografice. Deloc de trecut cu vederea și designul copertei. Sprayat titlul cărții pe fond alb. Aspecte care cointerează cititorul, îndreptățit să fie selectiv atât pentru stilul autorului care îmbină inspirat modalitățile literare, cât și pentru ținuta grafică.

Romanul dezvăluie o gândire lucidă, profundă și o nepărtinitoare analiză a parcursului unui tânăr în căutarea definirii de sine. Aparent fără un “ceva” anume, în care întâmplări obișnuite, intercalate cu reflecții pe teme diverse, potențate de porniri omenesti, sunt înfățișate în lumina proprie. Fără înfloriri obositoare.

Structurată în 40 de fragmente, plasate în secvențe de timp apropiate, cartea pornește pe urmele unui tânăr, student în anul II la Facultatea de Litere, an când intră în contact cu clasa (parcurea modulului de practică pedagogică necesar pentru preluarea unei catedre), la același Colegiu *Cuza*, unde fusese cândva elev. Revederea profesorilor, noua ipostază de cadru didactic, amintirile îl copleșesc.

Valoarea romanului este justificată, mai ales, de amestecul admirabil de stiluri, cel științific (sensul propriu al cuvintelor, regăsit la scurtele lecții de lingvistică) cu cel beletristic (sensul figurat al cuvintelor, cititorul simțind harul poetului Dan Ionescu). Ca atare, scriitura de față răspunde aserțiunii naturalistului francez Buffon că “stilul este omul însuși” (“Le style c'est l'homme même”). Romancierul are la îndemână suficiente referințe, lăsându-se, totodată, contaminat de tulburătoare momente, în care fiecare pagină este încărcată salutar de sensuri cu iz psihologic. Pe parcursul povestirii cunoaștem un trecut timpuriu sau un prezent târziu, regăsit, mai mult sau mai puțin, în destinul nostru. Examine permanente, în care presimțim solitudinea în care ne aruncă societatea. “Semantica pildelor mă inspira să deschid legături înspre omul simplu care, datorită bunului-simț deprins pe marginea credinței, nu-și exercita în van orgolii din păreri și impertinențe, din abuzul rostului sau funcției” (p. 70). Mulți dintre noi știm cât de anevoios era, și este, drumul până la obținerea unui post de titular la catedră. Erai nevoit pentru un an, în cel mai fericit caz, să te mulțumești cu un post de suplinitor, alergând de la o școală la alta ca să-ți acoperi numărul de ore pentru o normă întreagă. “Un succes m-ar fi reabilitat în fața oricui ar fi sperat poate să pierd” (p. 17), cuvinte pe care mulți le-am rostit sau gândit la un moment dat. Un cumul de emoții motivante și motivate, adaugă un plus rândurilor comentate.

Istorisirea ne aduce în plan secund și elemente din perioada comunistă (supărătoarele opriri de energie electrică de la finele anilor '80, când personajul nostru urma să dea examenul la Facultatea de Litere), fără însă a insista. Evitare aș zice salutară, dacă ne gândim la miile de pagini scrise pornind de la această problematică. Preferă să rămână ancorat între frustrările didactice (“cel mai greu într-o clasă cu fete probabil e atunci când ele vorbesc inestetic”) și episoadele amoroase (ne intersectăm cu Adelaida, Simona, Mariana, Ileana, Margareta). Remarcabile sunt și fragmentele din planul secund al romanului, cel al copilăriei, unde sunt zugrăviți sumar unchiul Victor și Petre, părinții, sora Aura, bunicii, fiecare amprentând semnificativ memoria personajului nostru.

Dan Ionescu nu dorește să stârnească artificial, reușind prin întâmplările relatate să sensibilizeze atenția lectorului, dând impresia că lucrează *pe viu*. Istorisirea este construită în jurul aceluiași personaj, prezentând aspecte din două vremi, comunismul utopic și contradictoriu, și tranziția spre democrație, incitantă și stângace. Personajul din roman capătă un contur evolutiv, cititorul ajungând să empatizeze cu trăirile acestuia.

Așteptările celor ce se vor apleca asupra cărții vor fi nu doar satisfăcute, dar le vor face mai suportabilă trecerea din cotidian în visare. Sau, viceversa.

Nădăjduire

*Spirit viu, spirit de vreme,
România noastră geme.
Vino, Doamne, cu căldură,
Ia călușul de pe gură
Și mai ia din suflet ura,
Pune-n fugă, dă de-a dura
Tot hapsânul închinat
Răului, veșnic păcat.*

*Că ne-am săturat de toate,
Împilări cu iz de moarte,
Foamete și multă ură
Stau în inimă și-n gură,
Plângem totul ce-a apus,
Plângem pe cei ce s-au dus,
Plângem de cei ce-au venit
Și istoria-au golit.*

*Spirit viu, spirit de vreme,
România cât mai geme?
Ascultă, Doamne, ascultă
Viața grea, viața surdă,
Că prin noi durerea trece
Când e cald și când e rece,
Cu speranța în mai bine
Nădăjduim Doamne-n tine!*

Lustruire

*Dumnezeu își pune lentile la ochi,
La marginea fericirii vreau ca să cânt,
Tot el îmi pune la gură
Un os din mormânt.*

*Gândul îmi trădează inima împinsă
Într-o cărămidă cu ceară de papirus,
Dumnezeu privește-n felul lui
Iar eu culeg din sânge câte-un virus.*

*Sunt tâlharul luminilor de top
Când povestea vieții trece în peisaj,
O pânză de păianjen mai înghite
Focul meu mutat într-un mesaj.*

*Doamne, uite bine prin lentile
Până vezi maimuța din oglindă
Cum în naufragiul nepăsării
Pe trup cu semne se perindă.*

*Țin jurnalul fericirii mele,
Risipesc speranță orișicui,
Doamne, haina vieții o tocesc
S-o agăț la tine-n cui!*

DAN ANGHELESCU

Gândind la o anume *Cartă albă*

De curând, în cadrul unei reuniuni academice (preocupate, declarativ, de perspectivele și *devenirile*, deloc senine, ale limbii, literaturii, implicit, ale culturii române, precum și, legat de acestea, de rolul – și ponderea – diasporei), s-a inițiat o dezbatere sub semnul unei – aș spune, deja târzii, dar neliniștitoare interogații: *Ce ar trebui să se scrie, în cartă albă a timpului actual?* Fapt iarăși semnificativ în realitatea noastră, Ministerul culturii, cel al învățământului, Institutul Limbii Române, ca de obicei, total dezinteresate de amănuntele sau de eventualele concluzii ale unor astfel de conciliabule, nu au onorat manifestarea nici măcar cu un modest observator.

Având în vedere aria deja precizată, declarativ, a preocupărilor, precum și conotațiile adiacente ce survin și din perspectiva trimiterilor cu privire la diasporă, formularea unui răspuns la amintita întrebare ar trebui – desigur, printre atâtea, multe și urgente, altele – să înceapă cu o trimitere la literatura și revuistica exilului românesc și a importanțelor personalități creatoare ce s-au ilustrat acolo. Aceasta ținând seamă de faptul că asupra acestui fenomen cultural – unic prin amploare și intensiune – este menținută, deliberat (sunt înclinat să spun chiar *cultivată!*) o neverosimilă și ineptă atitudine de ignorare. Un anume mod gândire – l-aș categorisi (eufemistic) rezidual – din pricini nu tocmai avuabile, continuă să pună (tacit, discret, dar cu evidentă obstinație) tot felul de stavile în calea tentativelor de recuperare ale acelui tezaur din ce în ce mai amenințat cu dispariția. Semne ale unei posibile schimbări de situație sunt ca și inexistente. Așa se face că distinsul profesor Mircea Angheliescu (într-un volum intitulat *Literatură și biografie*), nu reușea să evite o constatare deloc încurajatoare: „...încercări de abordare mai mult sau mai puțin globală – și implicit teoretică – a exilului nostru literar și a perspectivei unice asupra literaturii din a doua jumătate a secolului trecut au lipsit însă, aproape cu desăvârșire, din critica românească a ultimilor ani, deși n-au lipsit, cum spuneam, cercetările de detaliu foarte interesante și foarte utile pentru o sinteză viitoare¹.”

O asemenea stare de lucruri devine stranie și deconcertantă atunci când se întâmplă să descoperim că această literatură este cunoscută, analizată, discutată, prețuită și studiată – cu un interes aplicat – pe alte

¹Mircea Angheliescu, *Literatură și biografie*, cap. II, Ed. Universal Dalsi, București, 2005, p.108.

meleaguri. *Întâmplări* de un asemenea gen au avut – și continuă să aibă – loc în chip repetat în Polonia (la catedra de românistică a Universității din Poznan), la colocvii și simpozioane internaționale desfășurate la Niss (în Serbia), la Cernăuți (Ucraina) sau la Londra, unde profesorul José Faraldo de la Universitatea din Madrid prezenta o comunicare despre contribuția culturală extrem de valoroasă – pentru Spania (!) – a poetului, filosofului și eseistului George Uscătescu inițiatorul, la Madrid, al uneia dintre cele mai prestigioase – și longevive – publicații ale exilului, revista *Destin*.

Dar cu adevărat notabile sunt colocviile internaționale desfășurate (în repetate ediții), la Universitățile din Praga și Bratislava unde, în armonioasă colaborare, catedrele de românistică manifestă o consecvență preocupare față de fenomenul exilului literar și diaspora românească. În desfășurarea amintitelor manifestări s-au făcut interesante trimeri la *Istoria literară* a profesorului Basil Munteanu, la impozanta operă a lui Eugenio Coșeriu² (peste 50 de volume redactate în limbile spaniolă, italiană și germană). Profesorul Marcel Corniş-Pope (Virginia Commonwealth University, Richmond, USA) participa efectiv la unul dintre colocviile de la Bratislava (octombrie 2010) cu o lucrare intitulată *Narațiuni românești și est-europene ale exodului și reîntoarcerii după 1989*. Și alte nume și titluri de lucrări valoroase, aparținând unor reprezentanți ai diasporei noastre au fost amintite, ori au făcut obiect al dezbaterilor: Serge Moscovici cu *L'age des foules: un traité historique de psychologie des masses* și *La machine à faire Dieux*; Sorin Alexandrescu (apreciatul fondator al studiilor semiotice în Olanda) cu *Transformational Grammar and the Romanian Language* și *Figurative Art, Beginning and the End of the 20th Century in Romania*; Virgil Nemoianu cu *The Taming of Romanticism, Imperfection And Defeat: The Role of Aesthetic Imaginations in Human Society*; Toma Pavel (care a și prezidat una dintre întâlnirile organizate) cu *Fictional Worlds*, cu *Les Mirage linguistique, Essai sur la modernisation intellectuelle*. S-a mai amintit – și a fost comentată – colaborarea lui M. Corniş Pope cu J. Neubauer din care au rezultat primele patru volume ale unei *History of Literary Cultures of East Central Europe. Junctures and disjunctures in the 19th and 20th centuries*. Desigur, n-au fost uitate nici alte nume, de referință, ale unor Ioan Negoșescu, Nicolae Balotă sau Nicolae Babuts.

Din perspectiva interogației amintite la începutul acestor considerații (*Ce trebuie să scriem în carta albă a timpului actual?*) elocvent și semnificativ – cu privire la interesul, pe care-l suscită, pe alte meleaguri, fenomenul literar al exilului românesc – îmi apare textul semnat de doamna Jana Palenikova în deschiderea volumului de comunicări publicat de Universitatea din Bratislava. De altfel titlul volumului (*Exilul*

² În 2011 *Istoria filosofiei limbajului* a lui Eugeniu Coșeriu s-a publicat, în fine, și la noi într-o ediție *augmentată* de Jörn Albrecht.

literar românesc – Înainte și după 1989) vorbește de la sine. Dar iată un fragment din respectivul text: "...tema colocviului s-a convenit asupra literaturii exilului, care mai ales după anul 1989 a devenit nu numai în România, ci și în alte țări est și sud-est europene, centrul interesului, al studierii, clasificării și interpretării. Dintr-odată, literatura română scrisă în spațiul geografic românesc a început să se deschidă altei literaturi române, elaborată peste granițele României. De aceea am crezut că va fi util să dezbaterem exilul așa cum îl văd specialiștii români care au trăit ei înșiși în exil, românii care și-au petrecut toată viața în regimul comunist în România, și nu în ultimul rând româniștii din alte țări care pot aduce o altă viziune asupra exilului literar românesc, interesantă și pentru românii specialiști în domeniu³."

Ceea ce frapază în cele de mai sus este un foarte singular *amănunt*: despre *deschiderea literaturii scrise în spațiul geografic românesc către literatura română elaborată peste granițele țării* s-a putut vorbi la Praga, Bratislava, la Poznan, eventual, și în cu totul alte locuri, dar... nu și în România! *Contemporaneitatea* noastră pare imună față de un astfel de *subiect*. Aici *exilul literar* este aproape la fel de ignorat ca în perioada interdicțiilor totalitare, și menținut într-o zonă *periferică*, la mare distanță de tot ce ar putea să se constituie ca un *centru al interesului, studierii, clasificării și interpretărilor* de către *specialiști*. De altfel aceștia din urmă ar putea fi numărați pe degetele unei singure mâini. Se înțelege că prin ceea ce tocmai am spus nu reproșăm și nu amendăm, afirmațiile româniștilor de la Bratislava. Dimpotrivă, regretăm că viziunea lor nu are temeiuri reale în spațiul nostru cultural. Desigur, unele aparențe sunt falacioase. Super-mediatizarea câtorva dintre figurile proeminente ale exilului (Ionescu, Eliade, Cioran) nu înseamnă prea mult din perspectiva reintegrării întregului tezaur cultural al acestuia. Cu câteva excepții, *cercetătorii* ignoră sau chiar ocolesc atât literatura cât și revuistica exilului. Ca și înainte de '89, acestea reprezintă, pentru mulți, un fenomen neliniștitor. El ar putea provoca anumite *seisme* în sfera canoanelor și a unor ierarhii ce se doresc eterne.

Iată de ce actualitatea noastră culturală – considerată dintr-o asemenea perspectivă – se manifestă cu un veritabil sindrom de paralizie. Astfel se explică, într-un fel, de ce Vintilă Horia (romancier, poet și eseist), unicul literat român deținător al Premiului Goncourt a fost republicat atât de greu, doar parțial și, în continuare, creația lui rămâne umbră sub o

³ Jana Palenikova, *Argument*, în vol. Comunicări prezentate la Colocviul Internațional „Exilul Literar Românesc – înainte și după 1989”, Universitatea Komenského v Bratislave, 2011. (Volum editat de Secția de Limbă și Literatură Română, Catedra de Limbi Romanice, Facultatea de Litere editor Jana Palenikova și Daniela Sitar-Tăut, referenții științifici Prof. univ. Dr. George Achim – Universitatea Wien și Prof. univ. Dr. Mihaela Albu – Universitatea „Spiru Haret”, București.)

stranie tăcere. În mod similar sunt tratați și ceilalți, mulți și valoroși, scriitori. Să-l menționăm și pe Alexandru Busuioceanu. Poet, critic și istoric al artelor, eseist, traducător, unul dintre fondatorii revistei *Gândirea*, membru al *Academiei de Critică de Artă de la Madrid*, (*Academia de los Once* grupare aflată sub președinția lui Eugenio d'Ors),. Nici creația, nici personalitatea nu sunt amintite niciunde, în pofda faptului că studiile sale de artă au primit înalte recunoașteri decernându-i-se, în Spania, prestigiosul *Premiu Juan Valera*. Ca poet (el scriind și în limba spaniolă) în 1952 era inclus într-o deosebit de onorantă *Histoire illustrée de la littérature espagnole*, la secțiunea dedicată poeziei moderne. Să subliniem că acolo Alexandru Busuioceanu, poet român, a fost situat în evidentă egalitate valorică cu cele mai strălucitoare glorii din marea literatură de poezie spaniolă: Ruben Dario, Miguel de Unamuno, Antonio Machado, Juan Ramon Jimenez, Federico Garcia Lorca, Rafael Alberti. Și despre toate acestea la noi se păstrează aceeași ineptă atitudine de nepăsare, ignoranță și tăcere.

Dar lista scriitorilor de valoare aparținând exilului este cu mult mai lungă. Îi vom mai aminti doar pe câțiva, riscând – la rândul nostru – comiterea unor alte nedreptăți: George Uscătescu, poet, eseist și filosof, autor al unor cunoscute și apreciate lucrări (*El Teatro occidental contemporaneo*, *Fundamentos de estetica y estetica de la imagen*, *Introduccion a la ontologia de la cultura*); Constantin Amărieuței (prozator, poet, filosof, estetician, student și discipol al lui Martin Heidegger) deținător al *Premiului Rivarol* pentru roman; Theodor Cazaban este romancierul publicat de editura Gallimard (romanul *Parages* recenzat laudativ de Claude Mauriac). Alături de ei să amintim de poetul Ștefan Baciu, de filosoful și eseistul Octavian Vuia, de Alexandru Ciorănescu (istoric și teoretician literar, comparatist, lingvist, prozator, dramaturg și poet, doctor Honoris Cauza al Universității din La Laguna numele său fiind purtat de o stradă din orașul Santa Cruz de Tenerife, de George Ciorănescu. Nu-l vom uita nici pe italianistul Mircea Popescu traducător de excepție, autor al unei *Istории a literaturii române* în limba italiană și totodată, alături de Virgil Ierunca, una dintre neobositele și eminentele personalități creatoare de revuistică literară românească în afara granițelor țării.

Într-o – din păcate ipotetică – *Cartă Albă* n-ar trebui să lipsească rememorarea detaliilor acelui *crâncen război* îndreptat împotriva culturii și a memoriei noastre. Sub ocupația sovietică România devenise **obiect** al unui sinistru experiment de aculturație, *Soluția finală* a acestuia fiind lichidarea totală a spiritualității și dimensiunilor identitare ale nației. Presa literară a exilului s-a născut, efectiv, din tentativa de contracarare a efectelor acelui genocid cultural, ca și din iluzia că, în ochii occidentului, ai lumii civilizate (!?) s-ar putea dezvălui esența dizolvantă și criminală a falacioasei utopii comuniste. Dacă, în sens eminamente politic, comunitatea fragilă a exilului – așa cum nota cu mâhnire George

Uscătescu⁴ – nu construisese nimic durabil, în spațiul culturii efortul și realizările vor deveni totuși semnificative. Prin mesaj și conținut revuistica împrumutase caracteristicile unei *societăți civile virtuale*, aspirând, într-un sens anume, la statutul acelor *polisuri paralele* de care amintea, la un moment dat, teoreticianul Václav Benda. Nu mai puțin important este să observăm că atât revuistica, precum și recunoscut-valorosoasele opere literare ale exilului vor exprima acea *profundă neîncredere față de istorie*. Milan Kundera avea să distingă în aceasta *un specific* al națiunilor din centrul și estul european. Într-un sens apropiat își făcuse apariția și memorabila sintagmă lansată de Mircea Eliade despre *teroarea istoriei*. Vorbind acum despre revuistica exilului vorbim de fapt despre un fenomen cultural care, îmbrăcând înfățișările culturii exprima, întâi de toate, o voință, manifestată ferm, de a *reprezenta* și de a glăsuși în numele uneia dintre *victimele* amintitei *terori* (partea nefericită a istoriei), oferind o viziune care, pe toate palierele, rămâne opozabilă bolșevismului. Semnificativă este (veritabil *îndreptar* al scriitorilor din exil) profesiunea de credință exprimată într-un *Cuvânt înainte* care deschide primului număr al revistei *Destin* editat de George Uscătescu la Madrid (iunie 1951): "...fenomenul emigrației – se spune acolo – e descris ca un proces de dezintegrare istorică și spirituală (...), iar elitele intelectuale românești /.../, pe măsura autenticității lor, (sunt) nu simple mănunchiuri de individualități deplasate din spațiul lor normal de creație în spirit, ci adevărate frânturi de Țară reprezentând întreg universul românesc (...), *monade de viață și cultură românească*."⁵

Așadar, din amintita Carte Albă n-ar trebui să lipsească înțelegerea faptului că atât literatura cât și revuistica exilului s-au configurat din nevoia de coagulare a unei culturi paralele ca unică șansă de salvare și conservare a limbii, memoriei și, cu precădere, a *identității spirituale* a unei națiuni abandonate barbariei bolșevice. În acest sens o remarcabilă cunoscătoare a mediului cultural românesc, Eva Behring, autoare a unei valoroase lucrări dedicată exilului literar⁶ semnală importanța acordată dimensiunii identitare, *culturală și religioasă*, subliniind că amprenta acesteia se vedește inclusiv în valoarea de simbol a denumirilor date periodicelor apărute și răspândite în întreaga lume. Autoarea – chair pe această idee – face o trecere în revistă a numeroaselor titluri sub care – pe diverse meridiane ale lumii – își făceau apariția publicațiile românești: *Gânduri libere*, *La Roumanie indépendante*, *Revue d'Études Roumaines*, *Țara*, *Tribuna Românilor liberi*, *Libertatea românească*, *Glia*, *Tribuna*, *Tribuna Română*, *Înșir-te Mărgărite*, *Exilul*, *Deșteaptă-te, române*, *Ființa Românească* sau *Vatra*.

⁴ George Uscătescu, *Destin*, nr. 10, Madrid, 1956, p. 6. .

⁵ George Uscătescu, *Destin* nr. 1, Madrid, 1951, pp. 8-9.

⁶ Eva Behring, *Scriitori români din exil 1945-1989. O perspectivă istorico-literară*. București, Fundația culturală română, 2001.

Autoreglare

*între ce intră și ce iese din inima mea
se conturează movila de gânduri
arse
precum la focul de grotă
al umbrei
fantomele lui Platon
schițează fumul înșepător
al ideii de risipă*

*între ce intră și ce rămâne în inima mea
diferența
e dulcele monstru
travaliul cu autoreglare
decojește semințe de cânepă la ora
zero și ceva timp
pentru ca treptat să nu conteze nicio
secundă
pe circumferința atât de gustată
a hardului gri*

Fidelitate

*apa mării se ține de țărm și de
umbra mea
sculptează formele ispititoare ale povestirii
în nisip*

*te strecoară tacit în somnul meu după
manualul de atracție
de parcă azi ne-am fi îmbrățișat întâia dată
cum reface
jocul contorsionat al meșteșugului
pentru încă un antrenament
cu metodă*

*confiscă odăile de aer ale week-end-ului cu o cochilie
în care ascult
splendoarea înspumată*

Lied

*Tu,
frumoasă
ca o binecuvântare,
îți voi lăsa
arta mea
și
gândul gravat
în inima ta,
multiplicat
până la epuizare.*

*Prizonieri
ai unei clipe albastre,
vom fi rămas amândoi
sub briza amurgului –
ca o hieroglifă
ce
transcende
lumea de-apoi,
concretul și nimbul
luminii
negre,
pururi
înnoitoare,
având
destinele
vieților
noastre
înscrise
în
subtile
coduri
de bare stelare –
iubito, la suprafața căror lumi, oare?!*

Avânt înalt conștiința

*Avânt înalt conștiința,
miraj al materiei nepământesc.*

*Stârnit
de undeva spre alt-undeva,
deși e trăitor în durată
pe hărțile
sufletului –
cuvântul
conștiință
nu posedă timpul realității ultime
a ceea ce înseamnă a fi
felul însuși de-a fi întru-ființă.*

*Eu
însumi
reper congener între arhaice stele,
din răsăritul ființei în veci rostogolesc
într-un discurs filosofic al elementelor simple –
mirajul de suflet al gândirilor mele.*

*Oriunde
universul poate să vadă
dar nu se poate încă rosti,
în geografia interioară a minții
exultă conștiința misterului și-a efemerului
ca o bucată de lumină de-o ființă cu visul –
o priveliște unică-n profunzimile stelelor,
prin care transcendentul coboară
veșnicia din veșnicie,
apusul
de zeitate
alternând în supraréalitate –
ca și cum ar vrea să iasă din trup
într-un memento al reînnoirii,
cum o reflexie vană din spectrul mișcării gândirii.*

*Avânt înalt conștiința,
miraj al materiei nepământesc.*

DON LOWE

Touched by an untouchable

Written in South India to reflect my experience with Wolfen,
an untouchable, my rickshaw driver

*Tethered to ties of ancient tradition
Wearing his rickshaw with care-worn enthusiasm
Untouchable weariness bending him low
Whipped into shapeless form by uncaring masses
He touched my tourist-tuned rhythm with cosmic compassion.
Reversing all notions that fortune smiled upon my ample abundance,
He surprised my soul with the essence of his touchable presence.
Polio-shriveled legs turning pedals of karma's sad melody
Oblivious to all else he took my hand
Limping to guide me through death-defying terrifying traffic for
Safe haven of refreshment that satisfied my body
But not my evolving thirst.
Then yet again embracing in hand-holding confidence
My awkward childish wonder,
We continued our journey transformed by new identities
That mocked the cultural darkness that defined his life
Our soul-driven awareness of each other
Breathing freely against all odds.
Overwhelming me with Shiva's smiling dance binding all life together,
Touching my spirit with joyful., wordless moments,
Enlightening my tears,
Untouchable hands grasped mine with farewells of foreverness,
Destinies entwined in hopeful surrender
To reincarnation of eternal love.*

LUCA CIPOLLA are 37 de ani și locuiește la Cesano Boscone - Milano.

Scrie versuri din adolescență și din 2003 studiază limba română.

A publicat poezii și proze în diferite reviste, precum *Climate literare*, *Boema*, *Oglinda literară*, *Nord literar*, *Luceafărul*, *Ecouri literare*, *România literară*, *Apostrof*, *Vatra*, *Basarabia literară*, *Moldova literară*, *Bucovina literară*, *Actualitatea literară*, *Caiete silvane*, *Argeș*, *Cervantes*, *Vatra veche* și reviste literare online: *Agonia*, *Visul*, *Oneștiul cultural* ș.a.

A tradus în limba italiană cartea poetului Petre Rău *Judecata de apoi*, publicată în aprilie 2011 și a contribuit la volumul *Mirajul mamei - cele mai frumoase poezii despre mamă* apărut în februarie 2012.

În septembrie 2012 a obținut premiul I la secția Poezie a Concursului de creație literară "Visul"- Ediția a VII-a, România.

Th.D.

tapetum lucidum

*Din vârf
eu vă observ,
ultima cupă vărsată,
nu rămâne decât uluire.
Și n-avem țară,
n-avem sat,
muzicienii lui Dumnezeu și ai
Mamonei,
barzi în exil
ce într-o limbă care nu-i a lor
declamă versuri.*

*Cosmosul este un semicerc
pe care eu îngrop,
un nor de tul
în intriga evenimentelor;
de copil
mă mișcam cu privirea în pământ,
încă mai am dăre de salivă
pe gură
și nu sunt decât o umbră,
o pisică ce cascade,
din ochii ei, da, vă observ
și nu rămâne decât uluire*

Arachne și eu în așteptare

*Păianjenul țese pânza lui
și singura fiică nu mai ești;
tace sufletul meu în pernă
și arde tămâie
până la o lentă agonie,
fii prezent dar în concediu,
strălucitor și salubru aerul nu vibrează
și mă emoționezi,
de numai piatră Sinai.
Acum nerușinată hrănești razele
unei pânze
pe care o filezi din zori și până-n seară
și în sarcină
pretenția să te numești viață.*

Eremitul

*Inexorabil
te succedă și
citește numărul tău de tricou;
nimic nu îți incumbă
și la nimeni nu mai aparții;
cine te-a zămislit era ușuratic,
dai de înțeles unui zeu
care avansează de-a lungul taluzului.
Trezești pământul,
aripi de iasomie
ia aerul
când severă seara te învelește;
dar tu nepăsător
nu ascuți beznele
nici nu te tulbură frigul
fără glas
care scorojește oasele
dinspre carul elegant
pe care îl scrutezi tresărind
ca o insectă
frugală a amintirilor
înălțând altare de piatră
unde inexorabil se cufundă.*

Sufletul Albanilor

Lui Baki Ymeri și Vouă

*Frumoase suflete ce merită iubite
Albanii n-au pierdut ce le-au prădat
Marele suflu-al lumii înnoite
Din tragicul divin, nevindecăt
Poezii voștri dragi îmi sunt
Cum bat
Ca apa mării-n clopot scufundat*

Shpirti I Shqiptarëve

Baki Ymerit dhe Juve

*Shpirtëra të bukur që duhen dashur
Shqiptarët nuk i kanë humbur
Ato që ua kanë rrëmbyer
Fryma e madhe e botës së përlindur
Nga tragjika hyjnore e pashëruar
Poetët tuaj më janë të dashur
Sepse dinë t'u bëjnë ballë
Valëve të detit që s'degdisen*

Din *Catharsis* de Jean Bodin

REMEMBER NICHITA STĂNESCU (1933-1983)

M.N.RUSU

“Vrăbiuța” lui Nichita cel Stănescu și autograful lui Moș Tom

În primăvara lui 1983 Nichita m-a întâlnit în Piața Amzei. O așteptam pe fetița mea să iasă de la școală. “O așteptăm împreună”, a zis el. “Vreau s-o cunosc.” Știam că poetul iubește mult copiii spre care îl împingea nostalgia după un prunc pe care, Gabriela, iubita sa eternă, l-a pierdut prematur. Il întreb pe Marele Blond: “cunoști faptul că și Veronica a pierdut unul cu Eminescu?” – “Dacă spui tu, înseamnă că așa trebuie să fi fost. Dar uite”, zice el, “suntem tocmai pe ulița conului Mihai...”

Apare fetița mea cu ghiozdan, Manuela. Nichita se luminează la față... “Știi Manuela, că suntem aproape în curtea lui nenea Slavici?” “Știu,” îi răspunde ea. “Școala mea este vecină cu el, deși e nou-nouță.” “De unde știi? De la tatăl tău, desigur. Hai cu mine să-ți dăruiesc un premiu pentru ce mi-ai spus. Semenii cu tatăl tău, știi multe,” și ne-am îndreptat spre cofetăria din piață.

De unde, de neunde, apare Mircea Micu, ardeleanul. Micu îi dă un pachet. Tacticos și misterios, cu un zâmbet de magician, Nichita scoate din el un exemplar de carte și așterne pe pagina de titlu următoarea poezie:

“Pentru Maria Manuela Rusu”:

*Vrăbiuța din Atlant
duce-n cioc un elefant
vrăbiuța cum se știe
are Atlantelărie
vrăbiuța de niciunde
ține un mănchi de unde
ce se zbat și ciripesc
mai pe jos pe subceresc
vrăbiuța din copac
ține-n cioc un curcubeu
beau culori din el și eu
vrăbiuța cea mai scumpă
stă în piept la tine, dragă
și-i tăcută și se zbate
inimă bună la toate*

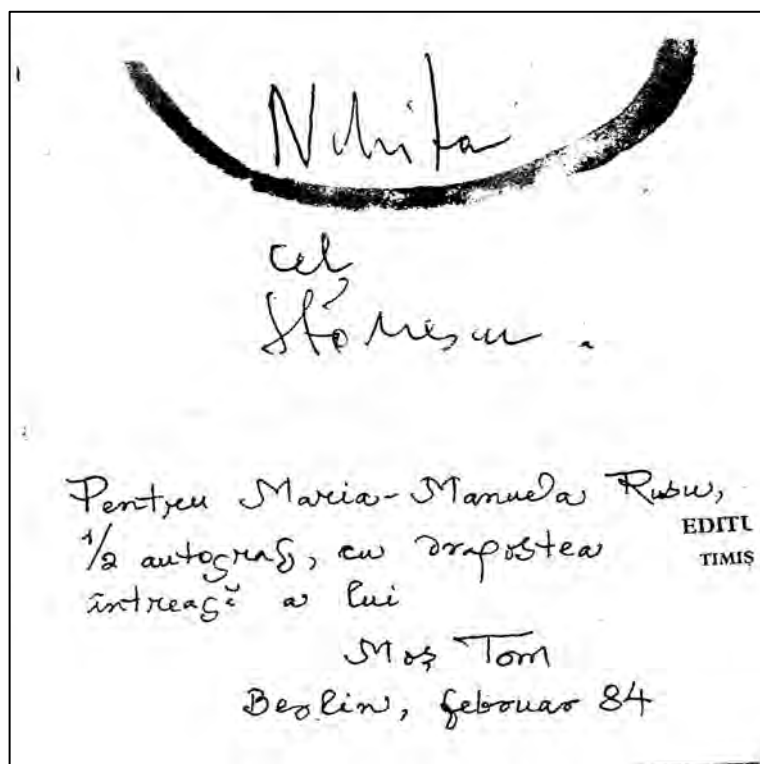
Nichita cel Stănescu

Păcat că nu e aici și Moș Tom să semneze și el pentru Manuela, zise Cel Stănescu.

Cartea este intitulată *Carte de Citire, Carte de iubire*, autorii fiind doi, Nichita Stănescu și Gheorghe Tomozei, apărută la Editura Facla din Timișoara, în 1980, și i se adusese un stoc restant la rugămintea marelui poet. Ilustrațiile aparțin lui Janos Bencsik.

Nichita Stănescu ne părăsește în cumplitul decembrie 1983. În februarie 1984 îmi dau întâlnire cu Gh. Tomozei într-un salon de la restaurantul Berlin, acesta înghețat ca un frigider. Il rog pe Tomozei ca, în amintirea marelui nostru prieten, să completeze și contrasemneze atuograful lui Nichita de pe cartea lor. Tomozei, emoționat de eveniment și zgribulit, scrie: "Pentru Maria-Manuela Rusu, 1/2 autograf, cu dragostea întreagă a lui Moș Tom, Berlin, februar 84."

Și uite cum "Vrăbiuța" lui Nichita, după alt decembrie friguros și sângeros, 1989, a ajuns în zbor în America, nu departe de Atlanta prevestită de marele Nichita.

În facsimil: Autografele lui Nichita Stănescu și Gheorghe Tomozei (Moș Tom)

Poem hilomorfic

Descriu ceea ce nu trece și înscriu contururi în eul din sinele vântului.

Rescriu grija aceea rece și, într-un târziu, otrăvitoare materii în seul din carnea regelui sudului adun în râuri, în lacuri, în mări de sinergice iubiri.

Este târziu sub pod, este strâmt sub cer, aerul se-adună în pietre moleculare, în sfinte temeri de pierdere în neformă.

Un munte simultan era lângă mărturie, un sâmbure de atom apare cu formă infinită de ființă deschisă în marea neființă a liniei.

Singurătatea infinitului devine tristă, desprinderile se miră în marea memorie împietrită.

O trans-substanțiere devine mireasmă, început de întâmplare pentru forma ce moare în clepsidra de stană.

Primul sprijin este în deschidere, a doua catifea este în bogăția înclinării.

O aripă de seară se descompune într-o mie de puncte cardinale, în zboruri somnolente, în liniștea înfrigurării calme când totul, absolut totul se sfârșește în acel ceva ce nu poate deveni nimic.

Încet se naște mulțimea de singurătăți, *înalt departe se trece* prin firea de străinătăți tot împietrite.

Datorită marelui munte de substanță invizibilă o impersonală taină circulă prin lume.

Trec eclipsele prin cuiburi
de vulturi,
se repetrec clipele
prin nouri de sturzi.
Se vede melancolia
în cenușiul arid
al fiecărui corp,
se trece neîntrecerea
prin nebunia
din făptura orizontului torid
al fiecărui orb.

În semn străin, îndemn divin, în adânc se strâng vise cu sânge dintr-un ireal crâng.

Un foc
în loc
trece
rece
străin

divin
ce sânge
prelinge
în substanță
fără de transă.

Un nume anume în formă diformă atrage ceea ce trage gând plâpând
dintr-o pajură ce juri că-i vie atunci când învie din starea de nevoie
nimicnicită.

Durere
nu se cere
când trece
apa să sece
din formă
în normă
de mare iubire.

Sunt zei acei ce văd un vad în care atomii să se așeze în șir de delir,
în contur ne-dur, înprejur de tablou, în ou de argint, preafulgerând în
zgomote de naștere.

Noi observăm trecute întoarceri din spuse înmuieri de ziduri din
case, de pietre, arțari și de stânci, înfrunziri când strângi și stingi nemuriri.

Nu-i nimeni care să știe, care să vadă, care să poată pătrunde din
contur în formă, din substanță în nesubstanță.

Posibilă spre viețuire într-o astfel de sfârșire este doar iubirea.

ION AMĂRIUȚEI

deslușire canonică

*scheletul lui Iisus este o cruce
un trup aburind levitează deasupra
- un paratrăznet pentru
descărcările de energie ale
viitorului*

*un sâmbure mare
îngropat
în bulbul nostru occipital*

poarta sărutului

*sub presiunea iubirii
solidificate în piatră
gurile noastre
ca două emisfere
de magdeburg*

Australă

*Iar ea adusă de dincolo
în regească alcătuire
răbdătoare straturi rupând,
de inimă dând.*

*De-atunci nu mă mai bea.
năvod
nu mai pune.*

*De-atunci cade oblic peste mine
fără de nume
fără de chip.*

Îmblânzirea

*Îmblânzească-se viața ce mi s-a dat
aștearnă-se în trup doar ce-i curat
pune-te suflete, cât sunt, ca un pat,
visându-mă în vis, să uiți că ai visat
cât sunt, cât mai sunt cu tine legat.*

*Lasă-mă Doamne, să mai stau
fără frică
așterne-te blând și apoi mă ridică
rogu-te ție, Doamne al cuvântului
spală-mi păcatele și uită-le vântului
dându-mi poemul fraged în seara
născându-se trup, curgând
ca și ceara*

*Îmblânzește-mi viața ce mi s-a dat
împletește-n trup tot ce-am visat
rogu-te Doamne de ești împărat.*

Purtătorii de șoapte

*Cei ca mine cunosc în bucăți fericirea
spaiamele trecerii din fragmente ce scapă vederii
simt în somn răsăritul,
tresărind ca atinși de o magică pulbere.*

Culeg poezia în șoapte.

*Poartă ranița nopții cu tăcute rezerve
timpul nostru trece cu noduri.
Cine respiră cu noi sunt atinși de străvechi
și aud de dincolo lumea.*

*Cei ca noi au visele așchii
pulbere grasă poartă pe umeri.
Tălpile noastre fierbinți n-au timp de odihnă,
cearcăn de-am fi ne-ar rămâne noduri de nedelegat .*

*Cei ce ne aud depărtările, uită.
Cei ce ne văd, nu.*

*Umblăm cu picioare de salcie
tremură aerul în jurul ochilor noștri.*

Cu o șoaptă poți vrăji lumea, cu mai multe nu știm.

Fie numele nostru purtătorul de șoapte

Tu, cine

*Talazul,
talazul zăpezii
crescând an de an la ferești...*

*...Îți susură blând o-ntrebare:
--Tu, cine,
tu, cine mai ești?*

*Talazul zăpezii,
în care,
visând jucării mari de pluș
copilăria se-ngroapă pe sine.
Și-ncălzește în albu-i culcuș
motani și căței,
și jivine...*

*Apoi, cu respirarea fierbinte
din troianul,
crescând la ferești
suflând cu sforțare, ivește
un chip înghețat de copil
ce palid de-acolo privește:
--Tu, cine,
tu, cine mai ești?*

Indepărtare

*În amurg
îndepărtarea zării:
silueta ta
de pe retina mea
plecând
dinaintea plecării.*

Caligrafii

*O,
de aș fi fost
de-aș fi putut să fiu
un fluture
plutind fericit, fericit
descriind, așa,
la nesfârșit
duioase caligrafii prin aer
doar așa
de-aș putea
să mai fiu...
Să îți scriu.*

Adoarme tăcerea...

*Mai bine această tăcere
la ceasul acesta, uitat.
E seară.
Adoarme tăcerea-n cuvânt.
Ca o rochie pusă la uscat
și furată de vânt.
Mai bine această tăcere
CE MĂ IUBEȘTE PLÂNGÂND*

***Un zeu se plimbă fără memorie
(marele poligon)***

*Vocile celor înghețați între imagini
îmi sleiesc anotimpurile în marele poligon.*

*Prea departe a căzut veacul
pentru a-l mai recunoaște
Ghearele lui învelite în mănuși
spintecă husele de pe statuile zeilor.*

*Melancolia în poligon spânzură
pe crengile arborilor pitici.
Alămuri și gânduri grele de filosof
pândindu-mi copilăria săracă.
Uitând ușile realității date în lături.
Bucurându-se pentru osia roasă
a acestor mici evenimente. Scriu
epistole de dragoste către iarba crescută
la subsuoara soldaților culcați
în orele grelei instrucții.*

*Învăț cuvintele să sape pământul
cu lopata de campanie
Le învăț să mi se supună necondiționat.*

*Un zeu se plimbă fără memorie între mine
și ele.*

FOTOALBUM

**Cenacul literar
"M. Eminescu",
New York.
30 noiembrie 2012.**

Scriitorul Ion Burcin
citind din noua sa
carte *Dialog cu mine
însumi*.

De la st.: Theodor Damian, Valentina Ciaprazi, autorul, Mariana Terra, M.N.Rusu.

**Sâmbătă, 1 decembrie 2012, al XX-lea Simpozion ecumenic și interdisciplinar
al Institutului Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă din New York.**

Pr. Prof. univ. Dr. Theodor Damian, organizatorul Simpozionului, deschizând
lucrările în prezența unei părți din profesorii care au susținut comunicări academice
(de la st.): Dr. Humphrey Crookendale, Decan, Dr. Richard Grallo, Dr. Louis
Tietje, Dr. Clair McPherson, Dr. Roland Clark și Dr. Bert Breiner.

Dr. Vinton Thompson, Președintele de la Metropolitan College of New York, gazda
simpozionului, adresându-se audienței, în prezența celorlalți profesori care au
susținut comunicări academice (de la st.): Dr. Dean Basil, Dr. Alina Feld, Dr. Doru
Tsaganea, Dr. Steven Cresap, Dr. Theodor Damian.

**2 decembrie 2012.
Ziua României la Biserica
“Sf. Ap. Petru și Pavel”
din New York.**

Au vorbit (de la dr.):
M.N. Rusu (în picioare), prezentând
harta României Mari editată de
Societatea americană “Prietenii
României” (1927),
Doru Tsaganea,
Th. Damian, Napoleon Săvescu

Dr. Napoleon Săvescu între
D-nele Mariana Orza și Anișoara
Constantinescu.

Moment de respiro pentru
D-nele Felicia Georgescu
(st.) și Elena Burchea,
maestre în organizarea
meselor festive la Biserica
noastră.

Crăciun 2012 la Biserica noastră.

Preotul Theodor Damian alături de
Moș Crăciun și o parte din talentații
noștri tineri.

Cântăreața de muzică românească
Mariana Birică din București,
acompaniată la vioară de tânărul Alex
Orza din New York.

Deschiderea
dansurilor
populare.
Bucurie și
armonie
coloristică.

Boboteaza la Biserica “Sf. Ap. Petru și Pavel”, New York

5 ianuarie 2013. O parte din echipa de constructori ai crucii de gheață pentru Bobotează (de la st.): Cristian Pascu, Pr. Teodor Damian, M.N.Rusu, Victor Plăvițu, Ciprian Solomon, Sorin Lazăr, Victoria și Ioan Plăvițu.

Pr. Theodor Damian cu membrii corului “Harisma” din România, în vizită la Biserica noastră.

Imagine clasică. Pr. Theodor Damian sfințește Crucea de gheață la slujba Bobotezei. Este a 20-a cruce monumentală de gheață în existența de până acum a Bisericii noastre.

**11 ianuarie 2013,
Cenaclul "M. Eminescu"
din New York**

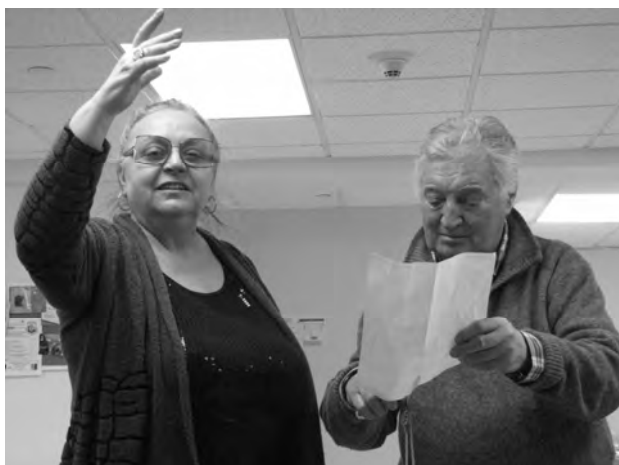
Lansarea volumelor Aurel Cioran, *Fratele fiului risipitor* și Radu Stanca, *Dăltuiți*, îngrijite de Prof. univ. Dr. Anca Sîrghie de la Universitatea "Alma Mater" de la Sibiu. Vorbește invitata cenaclului.

Ziaristul Sebastian Doreanu din Denver, Colorado, comentează cărțile lansate în cenaclu la reședința Pr. Theodor Damian. Este ascultat cu atenție de către Grigore L. Culian, director al ziarului *New York Magazin* (st.) și criticul și istoricul literar M.N.Rusu, redactor-șef adjunct al revistei *Lumină Lină*.

Participanți la eveniment: Răzvan Sîrghie, Adina Dabija și Simona Sîrghie.

Imagine pentru istoria diasporei literare: Rândul întâi de la st.: Sebastian Doreanu, Mariana Dragomir, Simona Sîrghie, Anca Sîrghie, M.N.Rusu, Rândul al doilea: Ion Ștefan, Vasile Crețu, Adina Dabija, Grigore L. Culian, Răzvan Sîrghie, Sorin Mirea, Doru Paul Mugur. Rândul de sus: Tiberiu Horvath și Dimitrie Dumitrescu.

D-na Maria
Ralee pregătind
o recitare din
Eminescu sub
îndrumarea
“regizorului”
M.N.Rusu
pentru “scena”
Simpozionului
Eminescu XX
din 12 ian. 2013

12 ianuarie 2013. Simpozionul Eminescu XX – New York

Prezidiul Simpozionului (de la dr.): Mircea Săndulescu, M.N.Rusu, Cristi Pascu, Theodor Damian, Anca Sîrghie, Ștefan Stoenescu, Doru Tsaganea, Valentina Ciaprazi, Anca Chelariu, Mariana Terra și Elena Solomon.

Prezidiu, continuare (de la dr.): Excelența Sa, Marian Pârjol, Consulul general al României, Sebastian Doreanu, Alina Feld.

Dr. Napoleon Săvescu mereu în apărarea lui Eminescu și a dacilor săi.

Excelența Sa, Marian Pârjol,
Consulul general al României la
New York

Președintele Cenaclului literar
"M. Eminescu", Theodor
Damian, înmânează diploma de
exceleță a Simpozionului
ziaristului Sebastian Doreanu
din Denver, Colorado.

Maria Ralee aplaudată de Mariana
Terra pentru recitarea poemului
“Ce-ți doresc eu ție, dulce Romînie” de
Mihai Eminescu.

Cântăreața și ziarista Lia Lungu,
New York.

Actrița Veronica Strugaru cu vocea ei
inconfundabilă ne-a reamintit de Eminescu
“băetul” și de emisiunea dănei,
“Noapte bună, copii”, de altădată,
de la Radiodifuziunea Română.

Grigore Culian într-o ipostază mai puțin obișnuită, aceea de solist vocal,
aflat între Mirela Dumitru și Nicky Stevens, pianist, la Simpozionul
“Eminescu XX - New York”.

Imagini de la Galeria "Spiritus", deschisă la Simpozionul "Eminescu XX - New York". De la st.: Th. Damian, Dimitrie Dumitrescu, Șerban Chelariu, Despina Amărieuței, privind la M.N.Rusu, critic și istoric literar, și Viorica Colpacci, directoarea și organizatoarea expoziției.

1 decembrie 2012, expoziția Garabet Salgian la Galeria RIVAA, Roosevelt Island, New York. M.N.Rusu (st.) prezintă lucrările artistului.

**13 ianuarie 2013. Continuarea Simpozionului “M. Eminescu” la Biserica
 “Sf. Ap. Petru și Pavel”.
 Rememorări Eminescu, Grigore Vieru și Mitropolitul Antonie Plămădeală.**

Pr. Theodor Damian
 explicând legătura de
 sfințenie între
 Eminescu, Vieru și
 Plămădeală, asistat
 de Pr. Daniel
 Mehedincu, Maica
 Veronica, Pr. Ioan
 Radu, Anca Sîrghie
 și M.N.Rusu.

Lia Lungu, recitând expresiv
 din “Luceafărul” lui Eminescu.

Anca Sîrghie: evocare de suflet despre Mitropolitul
 Antonie, prilejuită de apariția volumului despre
 marele ierarh, semnat de Nick Buda și Maica
 Anastasia.

**20 ianuarie 2013.
Simpozion dedicat
Unirii Principatelor
Române la Biserica
“Sf. Ap. Petru și
Pavel” din New
York.**

Tineri și adulți cuprinși “de-
același cânt, de-același dor”.
Alex și Mariana Orza, Andrei
Damian și Lydia Seymour, Victor
Plăvițu și Claudia Damian.

În vârtejul jocului străbun:
Alex Orza, cu mama lui, Mariana,
Andrei Damian cu D-na Lydia
Seymour, privind pașii D-nei
Claudia Damian.

Invitata noastră, Lydia Seymour, din New York a îmbrăcat un costum popular din
Maramureș și a pozat cu plăcere alături de (de la st.) Pr. Th. Damian, Andrei
Damian, Lydia, Alex Orza, Sorin Mirea (în spate), Mariana Orza, Victor Plăvițu și
preoteasa Claudia Damian.

M.N.Rusu și Mariana Terra, recitând în duet, poezia *Ridică-te, Basarabie* de Grigore Vieru, moment inedit.

Prof. Dr. Doru Tsaganea într-o pledoarie pentru unitatea românilor de pretutindeni.

Pr. Theodor Damian dă tonul pentru imnul “Deșteaptă-te române”. La dreapta sa preoteasa Claudia Damian, iar la stânga Doru Tsaganea, prof. la Metropolitan College din New York.

Pr. Th. Damian conduce „Hora Unirii”

Fotoreporterul Valeriu Moldoveanu (st.) surprins în mijlocul Horei Unirii, cu alte cuvinte în exercițiul funcțiunii de fotoreporter al revistei noastre *Lumină Lină*.

25 ianuarie 2013. Cenaclul “M. Eminescu” la restaurantul Bucharest.
Este lansată cartea *New York Magazin. Istoria adnotată a unei publicații românești (1997-2012)* de Liliana Burlacu și Doru George Burlacu,
coordonator de proiect Aurel Sasu, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2012.

În deschiderea serii dedicate cărții despre *New York Magazin* au fost prezenți (de la st.): Mariana Terra, Th. Damian, Marian Pârjol, Consul General al României la New York, Grigore Culian, Gabriel Pleșea și M.N.Rusu. Un careu de ași.

De la st.:
 Grigore L.
 Culian,
 scriitorul și
 publicistul
 Gabriel Pleșea
 și M.N.Rusu.

CUPON DE ABONAMENT

Lumină Liniă • Gracious Light
30-18 50th Street
Woodside, NY 11377

4 numere pe an: 50\$ inclusiv expediția

NUMELE
ADRESA
ORAS/STAT
COD
TARĂ

Donafii și contribuții pentru revistă:

NUMELE
ADRESA
ORAS/STAT
COD
TARĂ

Suma:

Atât abonamentul cât și donațiile pot fi făcute prin check sau money order. Donațiile se scad la taxă.

Poetul

*Poetul e un fel de a fi
El e născut și nu făcut
În patria de poezii
E fără sabie și scut.*

*Credința lui se cheamă vers
Cu ce-a iubit, ce-a pățimit
De parcă soarta l-a ales
De poezie răstignit.*

Cornel Balaban

Un loc

*Drum de o rugăciune
Până la calea strămoșilor.
Acolo sălbăticiunea este îmblânzită
Și greșelile iertate.*

*Pe obrajii rumeni se vede tihna raiului.
În satul cocoțat printre nori
Se aude liniștea.*

*Stăpânul râde liniștit.
În munte stă Lumina,
Iar în brazdă sfințenia.*

*Poiana Omului e plină de cântec.
Șerpuind printre țarcuri imense și căpițe de fân,
Ajungi la Casa Sufletului.*

Menuț Maximinian

Apa și uleiul

Duminică. În război cu propria conștiință, omul începutului de secol XXI se pregătește. Mai abilitat decât frământatul cozonacului, se scoală dimineată și face maiaua: apă, zahăr, drojdie, puțin lapte acru, sare; ingrediente fără de care nu crește plămăda. Dacă mai adaugi și puțin rom, rezultatul este lăudabil. Numai să adaugi romul în aluat... așa se prăgătesc acum lucrurile galbene, roșii, albastre și foste portocalii. Unii, din umbră privesc, acumulează informație și apoi, precum gândacii găunoși, ies la suprafață. Lovesco din plin pe cel din fața-i cu sabia cuvântului. Numai că acesta nu aștește unde trebuie !...

Mocirloase, cuvintele împrășcă. Murdăresc de jur-împrejur precum maiaua vărsată voit, ca pâinea să nu se mai coacă. Cui îi mai trebuie astăzi pâine curată, frământată de mâinile țaranului, obosite, ciolănoase, îmbătrânite timpuriu ? Cui îi mai trebuie și cine mai ascultă de Cuvântul-cuvânt, fără de care trăitorul nu poate să-și ducă conduita zilelor? Și să chibzuiască ?!... În război cu propria conștiință, omul se dezbină: aruncă la gunoi loialitatea, sinceritatea, buna-cuviință, rațiunea fiind înlocuită de postere, pe dinafară învățate. Și urlă. Si se înjură mai abtîr ca la împărțitul oilor toamna...

Duminică. Piața, plină de mese goale, așteaptă pe comercianți să-și distribuie marfa. Pe de o parte. Pe cealaltă parte, cumpărătorii, rari de tot, se uită, dau din umeri și merg mai departe. Cașul, frumos, gălbui cu găuri îmbietoare printr-însul, îndeamnă să deschizi portmoneul. Te uiți: aproape gol. Cu pensia de 35 Roni (treisutecincizeci lei în bani vechi) nu poți cumpăra cașul care nu slăbește de la 13 lei pe kilogram... mai trebuie ulei, niște răsad de roșii, ardei, cimbru, oleacă de busuioc și de mai rămân, pentru câteva flori. Pâinea trece pe alt tabel : se mai găsește făină în lădoaia aproape goală din magazie... Dar, cine știe că bietului român nu-i mai ajung banii de la o pensie la alta !? Bruma de pensie de CAP după atîta amar de ani de muncă !...

Ploaia rece și vîntul, pătimaș peste sat, alungă cumpărătorii. Si-i alungă și pe vînzători. Pe comercianți. Răsadurile se pregătesc în lădițe pentru a se întoarce în automobilul cu care s-au deplasat la târg...ce-or face cu ele comercianții, nu știu, ce știu foarte bine este că atenția li-i atrasă de nebunia propagandei electorale:

- Votați..., în fruntea căruia alesul va fi....; el va aduce bunăstarea comunei. Numai partidul nostru va aduce schimbarea !...

Care schimbare, fraților !? Că de nu muncești, nimeni nu-ți pune în traistă ! Îți încovoi spatele de muncă, uiți de tine, trupul fiindu-ți amorțit, ești amețit de apa chioară pe care ai băut-o - doi litri - și forța slăbește pe zi ce trece... Ce schimbare poate să aducă cel care vrea să prindă osul de celălalt capăt ?!...

Dar timpul le va limpezi pe toate așa cum se limpezește apa de ulei și ce-i frumos, plăcut și bun, cu siguranță, va pluti.... Se va înălța.

Este luna mai și ploile, chiar cu vînt năprasnic, binecuvintează pămîntul cu rouă cerească, să poată crește iarba pentru ca animalele să se hrănescă, să crească florile, pentru ca tînărului îndrăgostit de sensibilitatea și curăția unei fecioare, să i se îmbujoreze obraji; de ce nu, pentru ca noi, ceștilalți să privim la vechimea brazilor sau stejarilor de la marginea drumului și, vai, să vedem câte taine știu și pîrtași la câte suferințe ale omului au fost... Drumurile noastre, diferite, au fost aproape identice din punctul de vedere al trăirilor interioare. Mai cu seamă că și noi și ei mergem spre necunoscut...

Elena Olariu

PR. GH. NAGHI

O lucrare de excepție

Ela Cosma, *Sași, austrieci, slavi în Transilvania și Banat* (Biografii de secol XIX și din vremea revoluției pașoptiste), Editura Academiei Române, București, 2009, 468 pp.

Cu mare și deosebită plăcere consemnăm apariția – mai rară în peisajul istoriografiei din România – a unei lucrări de mare ținută academică, apărută sub egida celei mai înalte instituții din România, editura Academiei Române, lucrare de o rară acribie, datorată uneia dintre cele mai iscusite cercetătoare clujene, Dr. Ela Cosma, bună cunoscătoare a limbilor Ardealului, și nu numai, și care scrie cu dexteritate în oricare din aceste limbi. Consemnăm de fapt un dicționar voluminos, aranjat alfabetic cu 215 biografii, aflate în atingere cu unele personalități ale secolului al XIX-lea, în special cu revoluția pașoptistă.

În principal este vorba despre neromâni, despre reprezentanți ai națiunii săsești din Transilvania, dar și cetățeni de limbă germană ai Imperiului habsburgic precum austrieci, șvabi bănățeni sau germani din Bucovina cu intenția cuprinderii – afirmă autoarea – “numelor relevante, a persoanelor care fie au deținut funcții oficiale, fie au adus contribuții politice, administrative, culturale, școlare, bisericești, artistice, științifice la propășirea Ardealului în perioada amintită, ori s-au remarcat pe plan militar”. Se adaugă, în afara celor menționați, personalități slave din care s-au remarcat figuri din lumea rusă, poloneză, sârbă și croată cu atingere asupra istoriei Transilvaniei și Banatului secolului al XIX-lea.

Biografiile sunt rânduie, firească, după alfabet cu indici onomastici, iar la personalitățile care au avut o operă scrisă se atașează bibliografii complete cu suma lucrărilor editate și inedite. *Interesul cărții* – ne spune autoarea – *decurge din și converge în tendința modernă, practică în zilele noastre pe linia unei istorii a biografiilor, ca recuperare nu a evenimentelor care au produs istoria, ci a oamenilor care au declanșat evenimentele.*

Prin expunerea diverselor biografii ale diferitelor personalități ale secolului al XIX-lea din Transilvania și Banat se ajunge la o reșezare firească, pe de o parte a personajelor ilustre pe nedrept uitate, personaje care au zămislit valori universale primindu-și aici locul meritat iar cele supradimensionate reintrând în făgașul firească din contextul epocii. În totalitate, ele ne dezvăluie actualitatea secolului al XIX-lea cu amprenta clar definită a revoluției pașoptiste prin identitățile naționale redefinite ale Transilvaniei, Banatului, Ungariei, Serbiei și Croației în care vor intra, în

primul rând sașii într-un număr de 141 de biografii, menționându-i separat pe militarii de carieră, ofițeri superiori sași în număr de 5: Joseph Bedeus von Scharberg, Carl von Brukenthal, Samuel von Brukenthal, Ludwig Fabini, Heinrich Froon von Fronius, restul fiind intelectuali, adică profesori și clerici sași 47, funcționari 39, juriști 25, medici și farmaciști 15, editori și redactori 11, artiști plastici și muzicieni 4, ingineri 2.

Ponderea mare a profesorilor și a clericilor se explică prin aceea că un absolvent de teologie protestantă la vreo universitate din Austria și mai ales Germania, intra în învățământ la revenirea în Transilvania și parcurgea adesea toate treptele de la profesor suplinitor până la conector (vicerector) la rector (director gimnazial), cu un salariu destul de modest, ca după mai mulți ani să obțină, eventual, o parohie chiar dacă unii dintre profesorii gimnaziali aveau o pregătire excepțională ca și Carl Gooß sau Georg Daniel Teusch. Excepție o formau profesorii universitari, cei angajați la Academia Săsească de Drept de la Sibiu înființată la anul 1844 recrutați de Universitatea Națională Săsească dintre juriștii sași.

Ponderea mare a funcționarilor se explică prin îmbrățișarea unei cariere comode cu un confort material lejer dintre care însă s-au ridicat oameni de o înaltă cultură cu preocupări de istorie sau istoria dreptului precum Joseph Bedeus von Scharberg, familia Friedenfels, Simon Schreiber Sr., Joseph Trausch.

Cariera juridică era un punct de atracție pentru sași și dintre ei ridicându-se multe personalități ca Jacob Rannicher, Konrad Schmidt, Friedrich Schuler von Libloy, Joseph Andreas Zimmermann. Unii înclinau spre studiul medicinei, mai puțini spre studiul farmaciei dintre ei unii ajungând faimoși precum părintele oftalmologieimaghiare, sasul Johann Gottlieb Fabini, decan al Facultății de Medicină și rectorul Universității din Budapesta, apoi Michael Hager, profesor de chirurgie, pierit în timpul revoluției pașoptiste, Franz Friedrich Roth, Karl Sternheim.

Dacă tehnica este slab reprezentată însă se ridică o nouă tagmă pe lângă cea de editor, tipografii, ca Joseph Drotleff și Johann Gött, iar în jurul anului 1840 apar jurnaliștii, redactorii gazetelor care se întrețin din scris precum Anton Kurz, Joseph Marlin, Leopold Maximilian Moltke. Să nu se uite că la 1848 sașii, cea mai puțin numeroasă nație, deținea 10 organe de presă, exact cât românii și maghiarii la un loc.

În afara sașilor, 44 de austrieci sunt prezentați ca vorbitori de limbă germană din care se remarcă biografiile împăraților monarhiei habsburgice din secolul al XIX-lea: Ferdinand I, Franz I și Franz Joseph I, a palatinului Ungariei, ale miniștrilor și chiar ale unor înalți funcționari a căror activitate s-a desfășurat în Transilvania. Dar majoritatea dintre austriecii cuprinși în volum, adică 29 sunt militari. O atenție specială s-a acordat militarilor participanți la revoluția pașoptistă și la războiul civil din anii 1848-1849. Au mai fost menționate 23 de figuri de slavi din care 13 ruși, din care 10 generali ruși care au participat la intervenția țaristă în Transilvania și

Principatele Române din perioada pașoptistă. Ceilalți slavi au fost 6 sârbi cunoscuți din revoluția de la 1848-1849 din Serbia și Voivodina: Karađorđe, Miloš Obrenović, Joseph von Rajačić, Đorđe Stratimirovič, Stevan Šuplikac, Panteleimon Živković; apoi sunt menționați 2 croați: Ljudevit Gaj și Josip Jellačić, doi revoluționari polonezi celebri Józef Bem și Henryk Dembinski și 5 unguri: bănățeanul Petőfi Sándor, Franz Aurel Pulszky von Lebőcz und Cséfalva, Szász Károly Sr., Szász Károly jr., renumitul Carol Popp de Szathmáry.

Autoarea ne pune în temă și cu natura surselor bibliografice folosite, unele mai noi, altele mai vechi, celebre lexicoane apărute în secolul al XIX-lea menționând și folosirea unor surse inedite de documente, sau edite aflate în copii la Institutul de Istorie din Cluj sau publicate recent, cât și folosirea unor surse electronice. Așa cum se cuvine unei lucrări de înaltă ținută științifică, volumul se încheie cu un indice de localități, indice tematic pe domenii de activitate, profesii, funcții, indice onomastic, lista ilustrațiilor după ce în prealabil ne-a prezentat și o listă, la început, a personalităților incluse în dicționar.

În sfârșit, avem de-a face cu o lucrare de mare ținută academică prin care autoarea ne demonstrează că pe lângă puterea de muncă exemplară pe care o are, deține și o cheie magică a succesului care se poate denumi, fără a greși cu ceva, munca fără preget și seriozitatea științifică a abordării oricărei teme, cercetare care indică un om de excepție în lumea istoriografiei românești contemporane. În afară de lucrarea aici prezentată Ela Cosma a mai publicat multe alte volume de interes științific, la fel de valoroase ca și acesta și care o așează pe autoare printre cei mai competenți istorici ai zilelor noastre.

Omul Beznei

*aspre astre-mi fripseră retina
m-am întors în scorbura din suflet
nu mă mai închin la raze – iar lumina
în zadar mototoleşte al său umblet*

*sunt vecin căţelului de-adâncuri
economisesc în cârtiţi noaptea
orb romantic – pipăi lumii soartea
de mi se-nglodează-n palme smârcuri*

*nu mă vezi – dar rădăcina vieţii
e în şuierul de şerpi şi-n târâtură
nu mă vrei – dar creşti umbra săgeţii*

*cu cât minţi – cu cât sporeşti în ură
...nu-ncerca să linguşeşti bureţii:
nu mai plâng nici dacă verşi oceanul
nu m-arăt nici de-nfrunzeşti oceanul!*

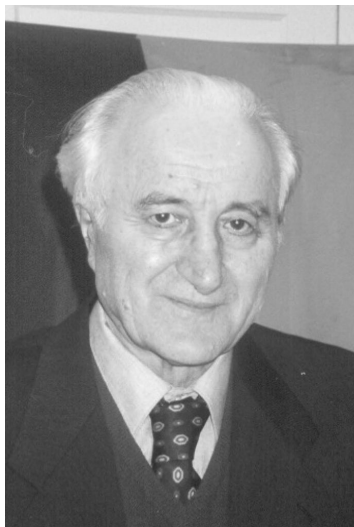
La crama cerului

*galbene lacrimi tremură copacii
moartea se coace improşcând cu sânge...
cotcodăcesc în turnuri prostănacii
iar un nebun în mânăcă îşi plânge*

*a-nfipt cuţitul toamna pân' la os
îl scoate şi-l înfige iar – vârtos:
măcelărie de sublim e-n lume –
atât sublim – că toţi turbăm cu spume!*

*...iar soarele-mi ajunge ici - sub talpă
mi-e frică să rămân pe întuneric
grădina-a-ncremenit stupidă - calpă*

*furnici îmi conturează groaza – sferic...
...prelinge-Te Hristoase-n cer de rane
să văd serafi bolborosind din vrane!*

M.N. RUSU

**George Alexe – poetul
(1925-2013)**

La înmormântarea teologului și scriitorului George Alexe m-a impresionat faptul că trupul acestuia a fost coborât în groapa de sub un brad puternic și rămuros. Brusc mi-am adus aminte că în poemele sale de o mare armonie eminesciană, de fapt o melancolie după țărâmul natal dinspre cer, cum spune el însuși undeva, poetul își dorește o astfel de înveșnicire, chiar dacă în pământ străin sau tocmai de aceea: “Copaci umblători sunt oamenii/ cu rădăcinile în cer se pare./ Țin cumpănă grea, turburătoare,/ Pe sârma echilibrului straniu./ Dintre pământ și slava deșartă.// Numai când moartea îi smulge din trunchiuri,/ Rădăcinile aeriene se preschimbă-n eter, /iar copacii umblători se-ntorc în pământ,/Purtați pe sus, cu fața spre cer” (*Copaci umblători*). Sau această imagine cu titlu de generalitate nemioritică: “Pomii sunt frații noștri/ Prea buni,/ Ei ne deschid zările înalte/ Să ne arate drumul/ Fără întoarcere/ Către străbuni// Pomii sunt frații noștri/ De sfânt mister/ Ne strejuiesc la mormânt/ Odată cu crucile noastre/ Și le simțim somnoroși/ Rădăcinile-n pământ/ Mângâindu-le cu drag/ Coroanele în cer” (*Pomii*). În toată poezia sa, parcimonios cumpănită editorial,^{*} poetul caută pe cerul locurilor și în sufletul său icoana țării străbune. E o aspirație care conferă o melodicitate cosmică, de dulce

^{*} George Alexe, *Țărâmul dinspre cer* (versuri), Colecția literară românească „Comuniunea românească”, Moonfall Press, Washington, DC, 1991, și *Ajungă vieții... Poeme vechi și noi*, TipoMoldova, ediție îngrijită și postfață de Mihaela Albu, prefață de Theodor Damian, Iași, 2007.

cântare bizantină. George Alexe e din rasa lui Nichfor Crainic și Vasile Voiculescu, pe un drum al său personal, bordat cu nenumărate versuri cu parfum de veche carte bisericească ferecată în aur și pietre prețioase: “Ca pietrele columnei să vorbească,/ Cu didahia daltei le-ai cioplit,/ suind spre ceruri slava românească/ și dorul ce te-a ars și te-a jertfit.// Căci viața ta se scurse prin asprele vecii/ Și-n matca ei de taine visai meniri aprinse./ De gânduri sfințitoare turnate-n omilii,/ Pe care alte veacuri nu le putu cuprinse.// Aș vrea cu tine viața să-mi îmbun,/ Ca aspra didahie prin vremuri să n-o pierd,/Ci stăpânit de vraja-i clipa să-mi dezmierd/ Și prețuri noi s-adaug timpului străbun” (*Cu didahia daltei*, dedicată Mitropolitului Antim Ivireanul, la 250 de ani de la moartea sa).

Să compari Columna cu o “aspră didahie”, iată o imagine, nu singura, care ne demonstrează creativitatea rafinată a scrisului său, o profundă credință în destinul neamului său daco-roman.

Prin George Alexe literatura diasporei pierde un suflet binecuvântat întru Hristos și un om cu o blândețe și maniere de mare cărturar și diplomat. L-am cunoscut îndeaproape când venea la New York și știu ce spun. Nici un paragraf din dicționarele literaturii române, prea academice ca să surprindă adâncimile credințelor sale estetice nu le vizualizează emoțional precum aceste versuri: “Singură în lume cumpăna fântânei/ Face metanii între pământ și cer/ Coborând găleata în fundul genunei/ s-o umple cu rouă și stropi de mister” (*Pastel*).

Lirica lui George Alexe este o astfel de fântână liturgică.

ANUNT!

Aveti la dispozitie un nou blog ortodox-misionar pentru romanii din tara si diaspora.

Accesati <http://ortodoxieautentica.blogspot.com>

De la un mirean pentru toti, cu toata dragostea crestineasca.

Multumim - DOAMNE AJUTA !

SFANTA BISERICA ORTODOXA STRAMOSEASCA ESTE
DETINATOAREA, PASTRATOAREA SI CONTINUATOAREA
ADEVARULUI SCRIPTURAL, DOAR PRIN BISERICA, PRIN
ADMINISTRAREA SFINTELOR TAINE PUTAND AJUNGE LA
MANTUIRE.

DUMNEZEU ESTE DUH SI CINE SE INCHINA LUI TREBUIE SA SE
INCHINE IN DUH SI ADEVAR.

OTILIA MONTANO

Lansarea volumului *Cu mine însumi* de Ion Burcin

În seara zilei de 30 noiembrie 2012 a avut loc reuniunea Cenaclului literar “Mihai Eminescu”, sub conducerea Pr. Prof. univ. Dr. Theodor Damian, director al Cenaclului și al Revistei *Lumină Lină*, afiliată cenaclului și a lui M.N.Rusu, critic și istoric literar, redactor-șef adjunct al aceleiași reviste.

Noua lucrare a lui Ion Burcin a fost prezentată de către conducătorul cenaclului, Theodor Damian, după care au vorbit M.N.Rusu, Valentina Ciaprazi și Mariana Terra.

Theodor Damian, a comentat pe scurt conținutul volumului, axându-se pe reflecțiile filozofice și teologice, vechi întrebări ale omului despre lume și viață, cărora autorul se străduiește să le găsească răspuns, într-un “dialog” cu sine însuși. Temele mari ale umanității, legătura omului cu Creatorul său, originea sufletului, au fost explorate de-a lungul veacurilor de către mulți filozofi și teologi. Existența, evoluția și continuitatea spiritului omenesc, după părăsirea trupului, problema reîncarnării în filozofia budistă și hindusă, paradoxul comportării omenești, ca scănteie din divinitate care totuși păcătuiește, (omului i s-a dăruit de către Dumnezeu libertatea de gândire, de opțiune între bine și rău, de autonomie în alegerea drumului pe calea curată sau pe cea a păcatului), tema spiritelor mari și mici, existența raiului imanent și transcendent, timpul în raport cu veșnicia, căutarea “adevărului” incontestabil, veșnic și mântuitor, sunt tot atâtea întrebări cărora autorul a încercat să le găsească răspuns. Preotul și profesorul de filozofie Theodor Damian a dezbătut câteva aspecte filozofico-teologice ale tematicii, arătând răspunsul religiei creștin-ortodoxe, aducătoare de pace în suflete, și de credința care deschide calea comunicării cu Creatorul omului, prin Iisus, Fiul lui Dumnezeu. Calea universală a găsirii adevărului veșnic și a mântuirii este calea iubirii de Dumnezeu și a aproapelui, a dragostei pentru creația lui Dumnezeu și a aprecierii cu mare recunoștință a ceea ce ne-a dat și ne dă Cel Veșnic în fiecare zi din viața noastră.

Vorbitorul a felicitat autorul pentru dorința sa de provocare, de incitare la gândire, de cercetare a adevărului despre lume și viață, despre orientarea filozofică cu deschidere spre diversitate dar cu opțiune decisivă spre teologia creștină și în concluzie a citat două fraze remarcabile din volum: “...Ceea ce este soarele pentru pământ este dragostea pentru inimă” și “...Pentru a face un om fericit nu trebuie să pleci pregătit de acasă...”).

Prof. Valentina Ciaprazi a apreciat lucrarea prezentată ca fiind axată pe întrebări existențiale, într-o încercare elaborată de “dialog” cu Creatorul și cu sine însuși. Autorul vrea să afle răspuns direct de la Părintele tuturor . Fiind în esență un om și ca atare, nimic din ceea ce este omenesc nefiindu-i străin, autorul înclină și spre filozofia reîncarnării sufletelor după moartea trupului, teorie care îl satisface, deși nu o poate argumenta destul de convingător. Oricum, mâna lui Dumnezeu ne dirijează destinele, ne călăuzește dacă vrem să-L ascultăm și să-L urmăm.

Mariana Terra, redactor al ziarului *Romanian Journal*, a elogiât autorul ca fiind un poet, prozator, filozof și mare patriot, cu o creație literară care excelează prin dragoste de patrie, sinceritate și modestie. Autorul este demn de felicitări pentru diversitatea preocupărilor sale literare, pentru talentul său.

M.N.Rusu, critic și istoric literar, redactor adjunct al revistei *Lumină Lină*, a apreciat noua carte a lui Ion Burcin, lucrare care se alătură celorlalte scrise până în prezent, buchet capabil de a-l înscrie pe autor în istoria literaturii române contemporane. Subliniind recunoașterea talentului literar autentic al D-lui Ion Burcin, în cadrul Cenaclului literar “Mihai Eminescu”, vorbitorul a menționat rolul Cenaclului în promovarea acestui autor, a cărui valoare a fost recunoscută și prin acceptarea sa în Uniunea Scriitorilor din România.

Cele trei teme fundamentale abordate de autor, pot fi clasificate astfel: motivul bunicii și familiei (în cartea *Bunica vine după Dumnezeu*), istoria poporului român (poezii patriotice și volumul *Să ne cunoaștem strămoșii*), convingerile și frământările de natură filozofico-religioasă (volumele *Din jurnalul unui om preocupat de toate*, *Invitație la cugetare*, *Din gândurile lui Bion*, *Cu gândul la Cel Veșnic* și *Cu mine însumi*). Prin proza și poezia religioasă, autorul se definește ca un adevărat adept al credinței strămoșești creștin-ortodoxe, iar ca spirit interogativ preocupat de răspunsuri la marile întrebări ale vieții își ia libertatea să cerceteze și să discute o diversitate de opinii din acest domeniu.

Criticul și istoricul literar M.N.Rusu a făcut și o scurtă prezentare a unui alt artist apreciat în cadrul Cenaclului, a pictorului de mare valoare, Garabet Salgian, a cărui expoziție de pictură va avea vernisajul pe data de 1 Dec 2012, în Roosevelt Island, New York.

În încheiere, autorul a citit câteva fragmente din volumul prezentat, după care a urmat difuzarea volumelor, cu autografe. Recepția care a urmat s-a desfășurat într-o atmosferă de bună dispoziție și adevărată prietenie.

Al 20-lea Simpozion Ecumenic Interdisciplinar din New York

Sâmbătă 1 decembrie 2012 a avut loc la Metropolitan College din New York, sub egida Academiei Oamenilor de Știință din România, filiala USA, a Institutului Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă și a instituției educaționale universitare amintite, cel de-al 20-lea simpozion ecumenic, teologic și interdisciplinar organizat iată, de 20 de ani, de Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă din New York. Tema evenimentului a fost *Time, Place and Self in Interdisciplinary Narratives*. Participarea a fost de cel mai înalt nivel academic, la simpozion prezentând lucrări cercetători și profesori de la mai multe universități americane în fața unui public format din studenți americani și intelectuali români interesați de programul bogat anunțat în avans.

La deschidere Pr. Prof. univ. Dr. Theodor Damian, în calitate de organizator, a descris importanța evenimentului, a introdus oaspeții, a citit o serie de mesaje de felicitare primite de la oficialități române și americane și a dat cuvântul Președintelui Dr. Vinton Thompson de la Metropolitan College care și-a exprimat bucuria de a găzdui o astfel de celebrare academică, a prezentat Colegiul cu facultățile și programele sale și a felicitat pe toți cei prezenți. Prezentatorii și temele, moderate de Prof. univ. Dr. Humphrey Crookendale, decan al Facultății de Business a Colegiului Metropolitan, au fost după cum urmează (titlurile academice și temele sunt redactate în engleză potrivit programului):

Theodor Damian, PhD, Professor of Philosophy and Ethics, Metropolitan College of New York; President of the Romanian Institute of Orthodox Theology and Spirituality: *The Transcendent Dimension of Place and Time: A Theological Narrative*.

Richard Grallo, PhD, Professor of Applied Psychology, Metropolitan College of New York: *Truth in Perspective: Application of Interrogative Problem Representation*.

Louis Tietje, PhD, Professor of Ethics, Metropolitan College of New York: *The Role of Redemptive Narratives in Dan P. McAdams's Theory of Personality: A Christian Critique*.

Clair McPherson, PhD, Associate Professor of Ascetical Theology, General Theological Seminary; Professor of Theology, Fordham College Lincoln Center: *Poor in Paradise: The Ascetical vision of Nilus of Ancyra in De Voluntaria Paupertate*.

Paul J. LaChance, PhD, Associate Professor, Philosophy/Theology Department, College of St. Elisabeth, New Jersey: *Experience of Self and God: Gestalt and Focusing Interventions in Pastoral Counseling*.

Roland Clark, PhD, Assistant Professor, History Department, Eastern Connecticut State University: *Orthodox Priests and the Legion of the Archangel Michael*.

Steven Cresap, PhD, Associate Professor of Modern European Intellectual History, Metropolitan College of New York: *Frightening Habits: Existential Effects of Extreme Aesthetic Experiences*.

Doru Tsaganea, PhD, Associate Professor of Mathematics, Metropolitan College of New York: *The Concept of Time Associated with Cybernetic Systems*.

Dean Vasil, PhD, Adjunct Professor of Latin and Philosophy, Independent Scholar: *Descendants of Pascal and Dostoevsky: European Critics of Technocracy*.

Alina Feld, Ph.D., Assistant Professor of Philosophy, Long Island University Global: *The Self as Temporalized Being: From Heidegger to Levinas*.

Comentatorul tematicilor, după prezentări, a fost Prof. univ. Dr. Bert Breiner de la Hunter College, City University of New York, care a angajat sala, dar în special pe prezentatori în superbe discuții axate pe tematicile dezbătute, într-un fel de o a doua rundă de performanță academică pe deplin gustată de toți.

La jumătatea prezentărilor s-a făcut și o pauză de cafea, iar la sfârșit s-a ținut recepția oficială tradițională a simpozionului, oferită prin generozitatea și munca enoriașilor Bisericii "Sf. Ap. Petru și Pavel" din Astoria, New York.

A fost prezentă cu lucrări artistice diverse și Galeria de artă "Spiritus" a Institutului Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă al cărei director este artista Viorica Colpacci.

Pentru o edificare mai solidă asupra anvergurii acestui simpozion în cei 20 de ani de activitate, prezentăm aici tematicile sale generale, din 1994 până în prezent:

- 1993: Worship and Identity in our Contemporary Society
- 1994: Quo Vadis Homo? Salvation and the Modern World
- 1995: Divine Creation and Human Responsibility in the Context of Contemporary Ecological Preoccupations
- 1996: Freedom and Responsibility in Contemporary Society
- 1997: Rediscovering God: The Relation between God and Man and its Significance for our Life Today
- 1998: The Theological Legacy of Fr. Dumitru Staniloae and its Ecumenical Actuality
- 1999: Jesus Christ as the Theandric Paradigm of Man's Restoration at the Dawn of the Third Millennium
- 2000: Humanity in the Third Millennium and the Mystery of the Divine
- 2001: Prayer as Theology of the Mind and of the Heart for the Humanity in the New Millennium

- 2002: Contemporary Culture in the Light of Christian Spirituality at the Beginning of the Third Millennium. The Secular Realities and Spiritual Perspectives
 - 2003: Science and Theology: New Challenges and Perspectives
 - 2004: Globalization from A (Archeology) to S (Spirituality): What Is It and Who Needs It?
 - 2005: Unity in Diversity: Can We Live Together in an Apocalyptic World?
 - 2006: The Glory of Knowledge: Construction and Deconstruction. When Human Quest Ends in Apophasis
 - 2007: Theology and Literature: The Deification of Imagination and Its Cathartic Function in Spiritual Growth
 - 2008: Cult and Culture: The Transcendental Roots of Human Civilization
 - 2009: Religion and Politics: The Human Society between the Power of God and the Power of Man
 - 2010: Meaning and Mystery: From the Philosophy of Knowledge to the Theology of Person
 - 2011: Alienation and Authenticity in Environments of the 21st Century: Technology, Person and Transcendence
- Evenimentul a avut frumoase ecouri în presa română atât din comunitatea românească din SUA, cât și în cea din țară.

OTILIA MONTANO

Ziua României sărbătorită la Biserica “Sf. Apostoli Petru și Pavel”, din Astoria, New York

Duminică, 1 Decembrie 2012, după slujba obișnuită, s-a desfășurat în sala socială a Bisericii “Sf. Apostoli Petru și Pavel”, sărbătorirea Zilei României, sub conducerea Pr. Prof. univ. Dr. Theodor Damian. Evenimentul a avut un caracter de înaltă ținută patriotică, bucurându-se de participarea unor distinse personalități din comunitatea română din New York. Reușind să evidențieze unitatea națională a unei mici comunități, de origine română și credință creștin ortodoxă, adunarea s-a străduit să sărbătorească Ziua României cu fastul și cinstea cuvenită. Adunați în jurul unei mese îmbelșugate, cu bucate de post tradiționale, participanții s-au bucurat să asculte date din istoria țării, să afle amănunte, unele inedite, din trecutul României, să se familiarizeze cu noi informații privind trecutul daco-get al poporului român. Preotul Theodor Damian a mulțumit adunării pentru coeziunea națională și dragostea de patrie, arătate și cu această ocazie de către comunitatea română, care deși aflată atât de departe de țară, rămâne legată indestructibil de patria-mamă.

Doctorul Napoleon Săvescu, cunoscut ca medic al comunității, dar și ca promotor al mișcării de dacizare a României, de relevare a importanței recunoașterii și respectării originii daco-gete a poporului român, a prezentat o serie de date istorice relevante momentului, cu ecoul lor în cultura românească. Lupta seculară a poporului român de realizare a unirii teritoriale a țării a continuat prin abnegația și jertfa unor personalități conducătoare, evocate de vorbitor, și a poporului român. Trecând prin stabilirea capitalei la Alba Iulia, din 1600, sub Mihai Viteazul, lupta lui Tudor Vladimirescu din 1821, revoluția din 1848, lupta pentru independență soldată cu eliberarea de sub dominația turcească din 1877 și până după primul război mondial, încheiat pentru români, cu declarația din Decembrie 1918, de reunire a Transilvaniei cu celelalte provincii românești, toate luptele armate, revoluționare sau diplomatice au fost închinat reîntregirii României, eliberării de sub dominația străină și închegării uniunii naționale pe un teritoriu unic recunoscut ca aparținând României. Așa cum a scris și Mihai Eminescu, în România totul trebuie dacizat, a mai precizat vorbitorul.

A vorbit apoi M.N.Rusu, critic și istoric literar, cu prezentarea activității Reginei Maria, în sprijinul României Mari, cu ocazia călătoriei sale în America. Regina Maria a făcut cunoscut Occidentului și Americii, harta României întregite. După al doilea război mondial, România a pierdut Basarabia a cărei populație dorește și azi revenirea la patria mamă.

Prof. univ. Dr. Doru Tsaganea a menționat la rândul său schimbările teritoriale pe harta țării de-a lungul istoriei și a evidențiat dorința poporului român de desăvârșire a unității naționale. Deși trei milioane de români au părăsit țara, înainte și după evenimentele din 1989, în căutare de lucru sau cu dorința de emigrare, comunitatea română din diaspora ramâne legată de patria mamă, românii trăiesc cu dorul de țară, participă la evenimentele politice, urmăresc manifestările culturale și își arată în mod permanent atașamentul față de valorile culturii noastre naționale.

Seara s-a încheiat cu o masă festivă, muzică și dansuri populare, fotografierea grupurilor de participanți și discuții prietenești .

Un strălucit jubileu “Eminescu” la New York

Cea de-a XX-a ediție a Simpozionului anual “Mihai Eminescu”, organizată în 12 ianuarie 2013 la New York de Academia Oamenilor de Știință din România, Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă și Societatea Română Creștină “Dorul”, s-a desfășurat la Institutul Cultural Român din metropola americană. Faptul este cum nu se poate mai firesc, marcând o intrare în normalitate, după ce ani la rând această instituție ce coordonează activitatea culturală a românilor de pe întregul continent american lipsise în mod dramatic și inexplicabil din viața conaționalilor noștri stabiliți în Lumea Nouă. Speranța tuturor este ca numirea prestigiosului ministru Andrei Marga în postul de președinte al Institutului Cultural Român din București să se resimtă primenitor și în filiala newyorkeză, condusă de poeta Doina Uricariu.

Preludiul simpozionului este prin tradiție o reuniune a Cenaclului literar “Mihai Eminescu” din New York, care în 11 ianuarie a.c. a reunit pe membrii săi la o lansare a volumelor editate de Anca Sirghie și Marin Diaconu, anume *Fratele fiului risipitor* de Aurel Cioran (Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012) și *Dăltuiri* de Radu Stanca” (Fundatia Națională pentru Știință și Artă, București, 2012). Prezentatorii, Th. Damian, ctitor al cenaclului și organizator al seratelor lui culturale, M.N. Rusu, critic și istoric literar și redactor-șef adjunct al revistei *Lumină Lină* din New York, și Sebastian Doreanu venit de la Denver, Colorado, unde cu o săptămână în urmă s-a desfășurat din inițiativa sa un eveniment similar, au comentat contribuția pe care cele două volume o aduc la cunoașterea unor personalități transilvănene, cum sunt Radu Stanca, din creația căruia în volumul *Dăltuiri* sunt scoase la lumină pagini uitate din publicistica celor 3 decenii antume (1932-1962), și Aurel Cioran un legionar veritabil, care a înțeles să înfrunte toate obstacolele, păstrându-și crezul până la moarte. *Fratele fiului risipitor* este cartea celor trei intelectuali din Rășinariii Sibiului, ale căror destine convergente nu i-au împiedecat să păstreze cu sfințenie sentimentul originilor.

Simpozionul anual “Mihai Eminescu” a debutat în 12 ianuarie 2013 sub semnul emoției provocate de împlinirea a 20 de ani de manifestare, cifră jubiliară salutată de Th. Damian, ca inițiator și coordonator al evenimentului, și de Cristian Pascu, președintele Societății Române Creștine “Dorul”. Excelența Sa Marian Pârjol, Consulul General al României la New York a rostit un mesaj de cultură către românii diasporei, căci “a fi la I.C.R.vorbind de Eminescu este lucrul cel mai firesc. Odată cu numirea scriitoarei Doina Uricariu la conducerea filialei newyorkeze a I.C.R-ului relațiile acestei instituții cu reprezentanții Consulatului încep o nouă eră.” Misiunea lor este cea de “a face pe românii strănși în jurul

tricolorului să simtă românește, întrucât Eminescu ne urmărește pretutindeni unde sunt români.”

După ce Lia Lungu a desfășurat participanții cu melodii pe versuri eminesciene, partea secundă a simpozionului a fost dedicată, așa cum cerea tradiția, susținerii comunicărilor științifice, chiar ele ajunse la o cifră record la această ediție jubiliară. Comparatistul Ștefan Stoenescu și-a ales tema *Eminescu tânăr poet despre obârșii*. În comunicarea sa intitulată *Radu Stanca și modelul Eminescu*, în care a valorificat pagini necunoscute din publicistica autorului, Dr. Anca Sîrghie de la Universitatea “Alma Mater” din Sibiu, a demonstrat că fără să-l imite sau pastîșeze, Stanca l-a valorificat în mod creator ca model pe Eminescu, față de care a manifestat o reală adorație. Vorbind despre *Incidențe americane în publicistica lui Eminescu*, criticul și istoricul literar M.N.Rusu semnalează aprecierea din monografia *România* de James Samuelson, Londra, 1882, că Eminescu era “cel mai mare ziarist din București”. El traducea din E. A. Poe și din Bret Harte, acel “Ion Creangă al Americii”. Familiarizat cu presa americană a momentului, din care citează în articolele sale, Eminescu considera în fața dezastrului provocat de politica liberală că “ar trebui să emigrăm în America”, ceea ce o determină pe Veronica Micle să-l întrebe pe iubitul ei într-o epistolă din 1883 cui o lasă dacă el pleacă din țară. În comunicarea intitulată *Ideea morții și revelația prototipului în poezia lui Eminescu*, Th. Damian, profesor de Filosofie și Etică la Metropolitan College of New York, a analizat modul în care genialul romantic deplângea lipsa de sens a acelor “visuri care mint”, ce nutreau sentimentul de zădărniciie provocat de tot ce este perisabil, istoria însăși fiind “viața ce trece pe ape”. La acest poet la care contemplarea lucrurilor era o stare permanentă, sâmburele ca prototip platonician conduce spre revelația lui Dumnezeu. Plecat în căutarea esențelor, scepticul religios cugetă la moarte ca prag de detașare de ceea ce este trecător, spre viața cealaltă. În comunicarea *Națiune și naționalism în publicistica lui Eminescu*, Doru Tsaganea, profesor de Matematică la Metropolitan College of New York, pornește de la definirea națiunii ca formă superioară a vieții unui popor, apreciind că cel mai avansat experiment a fost realizat prin Comunitatea Europeană. Fie că este de dreapta sau de stânga, naționalismul a însemnat în istorie o mișcare de eliberare, contribuind la prăbușirea unor imperii, iar crearea națiunilor europene a fost un fapt benefic. Eminescu înțelege să pună accent nu pe elementele materiale (teritoriu, istorie, limba și psihologie comună), ci pe cele spirituale ale naționalismului, îndeosebi pe înțelegerea patriotismului, ceea ce-l obligă să fie obiectiv în critica sa, indiferent ce aspect sau ce comunitate vizează. A urmat comunicarea propusă de Dr. Alina Feld, profesor de Filozofie la Long Island University Global, New York, *Apocalipsa după Eminescu*, bogată în trimiteri filozofice, Eminescu fiind considerat un spirit nietzschean avant la lettre, iar apocalipsa fiind o revelație a conștiinței individuale. Valentina Ciaprazi, profesor de limba

franceză la LaGuardia Community College, New York, a demonstrat prin asocieri biografice și tematice ideea că Eminescu, alături de Gerard de Nerval și E. A. Poe, care au pătruns concomitent în literatura română, constituie o constelație a romantismului.

Redactor la *Gândacul de Colorado* și conducător al Cenalului românesc de la Denver, profesorul Sebastian Doreanu și-a intitulat ingenios intervenția *Cu Eminescu în "bagaj"*, urmărind linia sinuoasă a regimurilor politice, popas făcându-se îndeosebi în comunism, sub care Eminescu a fost pus la index. Opera lui a răzbătut cu încetul prin traduceri în larga zăriște a lumii. Autorul se raliază la opinia formulată în 1949 de Mircea Eliade, anume că dacă economia României ar falimenta, în schimb prin Eminescu "identitatea neamului nostru este salvată". Scriitoarea Ana R. Chelariu a privit *Luceafărul între mit și basm*, prozatorul Mircea Săndulescu și-a intitulat comunicarea *În apărarea lui Cătălin*, iar medicul Napoleon Săvescu, președintele organizației Dacia Revival International, a răspuns la întrebarea *A iubit Eminescu istoria?*, el socotind că atitudinea publicistului Eminescu în 1877-78 dovedește geniul lui politic. Documentată atent a fost și comunicarea inginerului Cristian Pascu intitulată *Chipul poetului M.Eminescu în medalistica românească contemporană*.

În partea a III-a a programului, intitulată *Mihai Eminescu: vânturile, valurile*, recitalul muzical al ziaristului Grigore Culian cu Mirela Dumitrescu, acompaniați de pianistul Nick Stoica, ne-a reamintit cu bucurie de ipostaza de compozitor și solist vocal a redactorului de la *New York Magazin*.

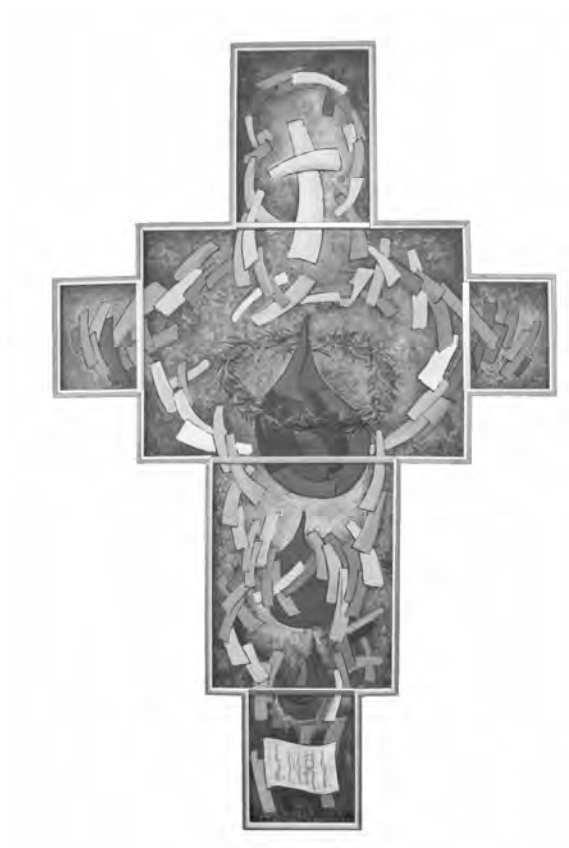
Un moment de satisfacție pentru principalii actanți ai evenimentului a fost acordarea diplomelor, înmânate de președintele Societății Române Creștine "Dorul", ing. Cristian Pascu și de Pr. Prof. Theodor Damian.

Momentul care ar fi meritat atenția generală, a fost Galeria de artă "Spiritus", condusă de Viorica Colpacci alături de care au expus lucrări dedicate marelui geniu al poeziei românești Garabet Salgian, Șerban Chelariu, Doru Tsaganea, Ruxandra Dumitrescu, Despina Amărieuței și Dimitrie Dumitrescu. Prezentarea făcută de M.N.Rusu, în lipsa unui microfon, nu a avut auditoriu meritat.

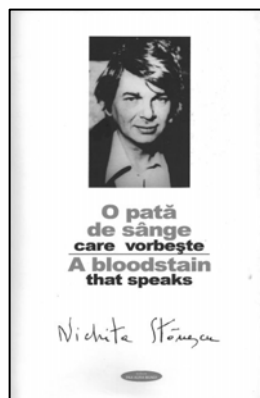
Manifestarea de la I.C.R. s-a prelungit cu o recepție, susținută financiar de membrii Bisericii "Sf. Ap. Petru și Pavel". Felicit echipa moderatorilor formată din Mariana Terra și Elena Solomon, ingenioase, spontane și pline de umor în intervențiile lor.

Dacă simpozionul, care și-a câștigat prin cele 20 de ediții desfășurate prestigiul de cea mai amplă manifestare cultural-academică dedicată lui Eminescu în Statele Unite ale Americii, cu participanți de elită din țară și din Lumea Nouă, are un preludiu prin activitatea Cenaclului "Mihai Eminescu", tot tradiția celor două decenii a impus în cea de-a treia zi a evenimentului comemorativ parastasul închinat lui Mihai Eminescu,

Grigore Vieru și Antonie Plămădeală la Biserica ortodoxă “Sf. Apostoli. Petru și Pavel” din New York. Este un moment sacru, prelungit cu o altă manifestare culturală, când s-au ascultat alte recitări de versuri, s-au făcut comentarii, s-a meditat asupra valorii unui asemenea eveniment complex, de înaltă trăire românească. Găsim cu totul îndreptățită aprecierea că strălucitul simpozion consacrat anual lui Mihai Eminescu la New York nu are egal în lume ca valoare emoțională și științifică, ca amploare și bună organizare.

Liviu Șoptelea, *Icoană*

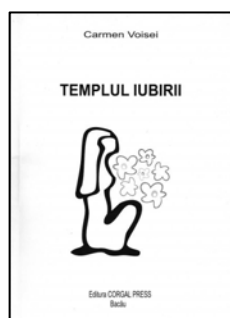

Nichita Stănescu, *O pată de sânge care vorbește. A bloodstain that speaks*, ediția a II-a, traducere în românește de Mike Froehlich, prefată de Liliana Ursu, antologie alcătuită de Dionisie Duma, Editura Pax Aura Mundi, 2008.

Consider excelente atât traducerea poemelor cât și selecția lor în limba engleză, prefata Liliane Ursu și antologia lui Dionisie Duma, pe care în acest moment le dedicăm celor 80 de ani de la nașterea marelui nostru poet și 30 de ani de la moartea sa. Remarc plăcuta înfățișare poligrafică a cărții. *M.N.R.*

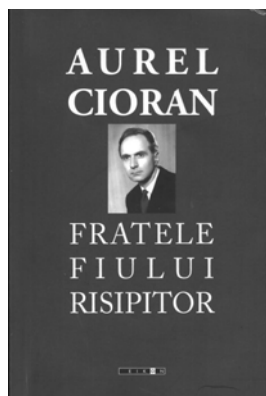
Fritz Ortlepp, *Luptele din regiunea Bran și Dragoslavele*, traducere din limba germană de Preot Ioan Răuțescu, Editura Phoenix, Brașov, 2003.

Aceste amintiri din Primul Război Mondial au o istorie a lor căci ele au apărut mai întâi în 1929, în foileton, apoi în 1933 în carte, la inițiativa preotului-academic Ioan Răuțescu, fiind bine apreciate de Camil Petrescu și el combatant în marea înclăștare de la Pasul Branului. Este o reeditare extrem de importantă pentru acei cercetători care se apleacă asupra unor episoade dramatice din timpul primei ocupații germane în România. *M.N.R.*

Carmen Voisei, *Templul iubirii*, Editura Corgal Press, Bacău, 2010.

Informații biografice utile se găsesc în prefața cărții, semnată de Grigore Codrescu, la care aș adăuga și faptul că poeta și artista Carmen Voisei a fost bine, chiar foarte bine primită în Cenaclul "M. Eminescu" din New York și în paginile revistei noastre, precum s-a afirmat și subliniat în revista *Plumb* din Bacău. *Templul iubirii* confirmă aprecierile noastre de atunci. *M.N.R.*

Anca Sîrghie și Marin Diaconu sunt îngrijitorii volumului Aurel Cioran: *Fratele Fiului Risipitor* (Ed. Eikon, Cluj, 2012), lansat pe data de 11 ianuarie 2013 în Cenaclul literar “M. Eminescu” din New York, alături de alt volum îngrijit de același neobosit istoric literar, Prof. univ. Dr. Anca Sîrghie, *Dăltuiri*, de Radu Stanca.

La lansarea volumului în cenaclu vorbitorii, Theodor Damian, Sebastian Doreanu și M.N. Rusu, dar și Anca Sîrghie, au accentuat marele merit al volumului de a fi strâns, ca o dreaptă restituție, în paginile sale, materialele, cele mai multe inedite (altfel nu se știe ce soartă

ar fi avut), semnate de Aurel Cioran, frumos desemnat aici, într-un fel care i-ar fi drag lui Noica, “fratele fiului risipitor”.

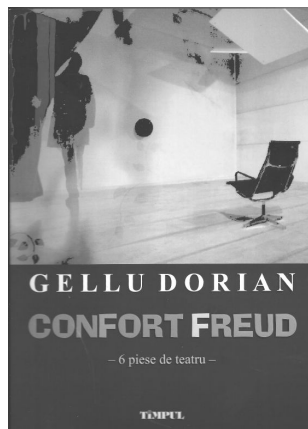
Mai multe detalii despre valoarea acestui volum, într-o cronică semnată de criticul și istoricul literar M.N. Rusu într-un număr viitor al revistei noastre.

Th.D.

Citind volumul *Confort Freud* (6 piese de teatru) de Gellu Dorian (Ed. Timpul, Iași, 2011), înțelegi repede de ce se face apel la Freud. Gellu Dorian, poet, romancier, dramaturg, ziarist, editor, ctitor de mișcări culturale locale și naționale dar și internaționale, și dacă ținem cont și de celebritatea sa și urmele lăsate în viața culturală a diasporei româno-americane din New York, în special, unde vine mereu “acasă”, plecând de acasă, misionar al culturii autentice românești, dincolo de frontierele țării, cu intenția mărturisită sau nu, dar împlinită totuși, de a face din periferie centru (nu neapărat și din centru periferie!), se dovedește a fi un specialist în coborârea treptată în sufletul omului, nu cu bocancii în picioare, ci desculț, smerit deci, căci așa pătrunde mai ușor, mai mult, mai acceptat, pentru a-l citi, interpreta și unde este cazul, a-l vindeca.

Acest volum este un studiu de caz, nu necesarmente al unui personaj în ceea ce privește acuratețea diagnosticării de către autor, ci al abilității autorului de a “dezghioca” sufletul omenesc, precum un “duhovnic literar” și de a-l vindeca prin expunere.

Th.D.

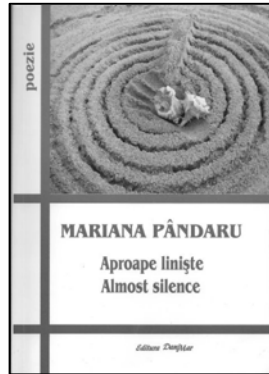
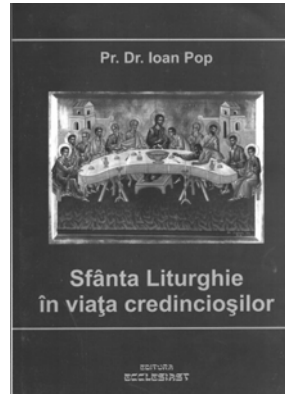

Pr. Dr. Ioan Pop, paroh al Bisericii Ortodoxe Române “Toți Sfinții” din Toronto, a publicat o carte de mare importanță și actualitate în viața Bisericii, intitulată *Sfânta Liturghie în viața credincioșilor* (Ed. Ecclesiast, Sibiu, 2012), de fapt, teza sa de doctorat în teologie, la specialitatea liturgică.

Cartea este de mare importanță deoarece Sf. Liturghie, ca încununare a Sf. Taine ale Bisericii creștine, ocupă un loc central în viața spirituală a credincioșilor, și de actualitate, pentru că autorul, după ce în primele două capitole face un fundamentat periplu istoric legat de Sf. Liturghie, în capitolele 3-5 și mai ales în ultimul (5) pune un accent deosebit pe situația actuală a participării credincioșilor la această Sf. Slujbă, oferind soluții practice și necesare pentru intensificarea, în mod autentic, a acestei participări.

Volumul cu o relevantă bibliografie de profil și de largă respirație, incluzând atât surse patristice, cât și lucrări din literatura de specialitate românească și străină, prezintă tematica în abordare interdisciplinară și se constituie într-un util și necesar instrument de conștientizare a marelui public cu privire la rolul fundamental al Sf. Liturghii în viața credincioșilor dar și la ceea ce înseamnă o participare a acestora activă, plină și autentică în folosul mântuirii.

Th.D.

Volumul bilingv al Mariane Pândaru *Aproape liniște. Almost silence* (Ed. DaniMar, Deva, 2012) ne-o prezintă pe poetă ca pe un mag al cuvântului. Poemele ei sunt ca un exercițiu de încântare și descântare a lumii, dar și de “încuvântare” întrucât ea pune lumea în cuvânt într-un mod care-i este propriu, și care te face, atunci când citești, să descoperi că lumea în care trăiești, deși e și lumea ta, este cu totul altfel decât o știai sau ți-o închipuiai.

Poeta se pune pe sine în vers ca ofrandă adăugând văpaie văpăii cuvântului înainte de a-l trimite spre ceilalți ca pe sămânța menită să aducă rod însutit.

Traducerea în engleză este realizată de cunoscuta și îndrăgostita de cuvânt Muguraș Maria Petrescu, traducerea însăși fiind de o artă care dă un plus de valoare volumului.

Th.D.

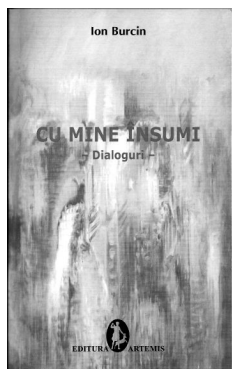
Dr. Napoleon Săvescu din New York, președintele fondator al organizației Dacia Revival International Society a revenit în librării cu ediția a doua a celebrei, de acum, sale cărți, *Noi nu suntem urmașii Romei* (Ed. Teocora, Buzău, 2012), în două volume: primul, cu

titlul aici menționat (324 pp.) și al doilea, cu titlul principal *Noi, Dacii* (168 pp.) având ca supratitlu însă formularea sa preferată “Noi nu suntem urmașii Romei” (Ediția întâia a acestei lucrări a apărut în 1999 la editura Intact, București în format album).

Trebuie precizat că volumul I din actuala lucrare este o reproducere a cărții publicate în 1999, în timp ce volumul II este nou; foarte bogat ilustrat, scris în limbaj accesibil (ca și primul) acesta tratează teme legate de începuturile civilizației dacice, de istoria descoperirilor genetice, de potop și o serie de războaie “uite”, de limba arhaică a spațiului carpatodanubiano-pontic și de tăblițele de la Sinaia, cronica “furată” a poporului dac.

Ambele volume reprezintă o valoroasă și necesară contribuție la cercetarea istoriei noastre străvechi. *Th.D.*

Scriitorul româno-american Ion Burcin este prezent în agora literară cu un nou volum (de proză în principal) intitulat *Cu mine însumi* (Ed. Artemis, București, 2012, ilustrația copertilor cu picturi de Garabet Salgian din New York) în care, printr-un monolog de tip existențialist, autorul angajează cititorul la o serioasă reflecție despre problemele esențiale ale vieții.

Scrisă într-un limbaj simplu care ușurează intrarea în dialog, cartea îmbrățișează toate marile preocupări ale minții umane, de la “ce este o greșală”, până la “de ce greșim”, de la felul cum suntem noi parte din divinitate, până la rolul faptei bune în destinul veșnic al spiritului.

Ion Burcin demonstrează o dată mai mult nu doar că omul este o trestie gânditoare, ci că fiecare om este o trestie care gândește din alt loc, din alte ape, sub alt cer și cu alte întrebări. *Th.D.*

Poetul Titu Dinuț publică la Ed. Ramuri (probabil Craiova!) un alt volum de poeme intitulat *Țigara cu ochi roșii*. Am spus “probabil Craiova” pentru că tipografia/imprimeria unde este tipărită o care nu înseamnă necesarmente și orașul de reședință al editurii. După indicația din ultima pagină referitoare la tipografia MJM Craiova, am dedus că volumul a fost publicat de editura “Ramuri” din Craiova și nu din orice alt oraș. Totuși dincolo de acest aspect neprofesional, editura “Ramuri”, probabil din Craiova, publică acest volum în condiții grafice impecabile, ca un fel de album, ca un fel de

model, demn de urmat.

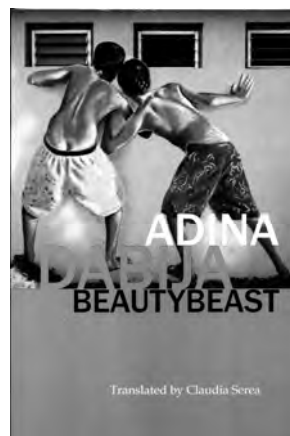
Poetul Titu Dinuț a mai apărut în paginile revistei noastre; acum însă, iată ce frumos scrie: “Seceta lumii poate usca piatra./ Poate înierba norii./ Poate drumări pașii prin cenușă/. Însă acolo/ în copilărie/ vecina noastră Alexandra/ rămâne lumii de trei feluri:/ Cosmina,/ Georgina/ și Andreea” (*Solfegiu de ecuații*).

Titu Dinuț curge dinspre ape înspre nori.

Th.D.

Poetei Adina Dabija, care trăiește în New York, i-a apărut volumul de poezie în engleză, *BeautyBeast* (tradus din română în engleză de o altă poetă româno-americană, Claudia Serea), la editura North Shore Press (Arkansas, 2012).

Acestea sunt poeme despre cum să înțelegi lucrurile când în final totul poate fi redus la o idee/ „everything could ultimately be reduced to an idea” (*Impossible to make sense*), despre cum să tratezi cu gândacul ce a pătruns în poemul tău (*A cockroach in the poem*), despre șobolănița (*what a female rat I am*), care este un personaj comun în drama zilnică a vieții noastre.

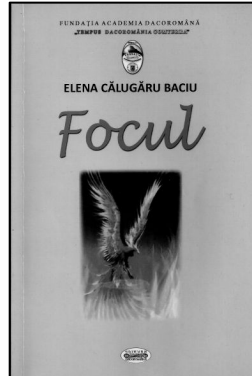
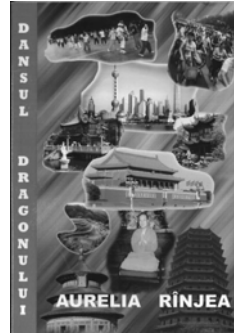

Alina Dabija s-a născut la Aiud și a obținut mai multe premii internaționale pentru cărțile sale. Acesta de față este garanția țintei sale spre stele.

Th.D.

Aurelia Rînjea nu călătorește numai în cuvânt, dar și prin lume și apoi cuvintează despre ceea ce vede. Jurnalele ei de călătorie sunt scrise simplu pentru ca cititorul să o poată imaginar însoți pe meridianele planetei. În afară de prezentarea a ceea ce vede, autoarea împărtășește

sentimentele și stările de moment, din loc în loc presară versuri ca niște flori ce aduc parfum și lumină, sau oferă reflecții de tip sapiențial menite să-l crească interior pe cititor. Iată un edificativ exemplu în acest volum, *Dansul dragonului* (Ed. Karta-Grafic, Ploiești, 2012) despre excursia sa în China: “Cu înălțimile și profunzimile lui, omul poate face din arhitectura sa interioară un templu al frumuseții, și asta urcând treptele devenirii pentru a-și regăsi drumul alături de semenii săi...” Așa-și începe Aurelia Rînjea volumul și îl termină pe o notă asemănătoare. Și nu numai pe acesta, ci și pe celelalte din bogata sa producție literară. Th.D.

În volumul *Focul* (Ed. Dacoromână TDC, București, 2012) Elena Călugăru Baci, între altele autoarea mult apreciatului roman *Din nou Cain* (1999) despre care am scris în paginile revistei noastre, prezintă publicului un nou tip de creație unde istoria se împletește cu literatura și trecutul cu prezentul, în succesiuni de intenții post-moderniste amintind de *Insula guvernatorilor* a scriitoarei româno-americane Gabriela Marin Thornton și de *Cronica intrării în rai* de Constantin Virgil Negoiță, scriitor tot româno-americian. Așa cum explică Noemi Bomher în prefața cărții, scrierea, pentru autoare, a devenit o oglindă în care aceasta se odihnește “și se admiră pe mici discuri fie de argint, fie de aur, fie de apă” în iubirea ei demonstrată față de istoria neamului nostru. Th.D.

Ana Maria Gîbu (poetă în vârstă de 15 ani cu volum de poezie la activ) intră în literatură cu opul *Cafea cu zâmbet de rebelă* publicat de editurile “Antim Ivireanul”, Râmnicu Vâlcea și “Destine” (Canada) (2011) sub aripa protectoare și cultivatoare de valori a “poetului total” George Filip din Montreal, cel care semnează și cuvântul înainte, în tandem cu Cristina Ștefan, semnatară cuvântului din urmă (postfață) la acest volum. Coperta a patra a cărții prezintă un text al subsemnatului în deplin acord cu ceea ce George Filip semnalează în prefață cu privire la startul de excepție al tinerei poete și la realele ei posibilități de viitor. Th.D.

VATRA VECHE (în general). În contextul revistelor care apar în marile orașe ale României și chiar în cele mai mici, unde până mai ieri nu se întâmpla nimic, un loc aparte îl ocupă *Vatra veche*

de la Tg. Mureș, regizată și dirijată de confratele nostru ardelean, Nicolae Băciuț. Scriitor cu o personalitate poetică și publicistică bine conturată și stabilită, N. Băciuț a avut ideea rarissimă de a transforma o revistă lunară într-un "forum" al democrației culturale, literare, artistice și publicistice în care sunt invitați să se prezinte la "tribună" și să-și expună ideile, credințele estetice și istorice exponenți din toate generațiile României de astăzi. Firește că, director de opinie cum se arată a fi Nicolae Băciuț, el analizează și selecționează textele primite în funcție de exigențele și urgențele revistei dar le și îmbogățește cu ilustrații și reproduceri din pictura și sculptura unor artiști mai puțin prezentați de către mass media zilei. Astfel, revista *Vatra veche* se înfățișează și ca un fascinant album de artă contemporană românească. Un exemplu în acest sens îl amintesc a fi numărul din revistă dedicat unui important lutier din Ardeal, în a cărui prezentare, ilustrare și punere în pagină N. Băciuț se dezvăluie și ca un temerar reporter în căutare de subiecte culturale inedite, și de a le pune în circulație națională și internațională. Nu intenționez aici să inventariez toate materialele interesante, unele fascinante, cum este serialul cu "Zeppelinul spre America", ce pot fi întâlnite în colecția de ieri și de azi a revistei, ci vreau să subliniez doar faptul că lectura revistei *Vatra veche* oferă cititorului satisfacții intelectuale deosebite, având sub ochi o hartă mare a energiei creatoare din cele patru puncte cardinale ale țării. Poate că, fără exagerare, centrul acestora să fie, să devină, orașul Tg. Mureș. Excelsior!

M.N.R.

DACIA LITERARĂ (Nr. 112-113, 1-2/2013). Nu este întâia oară când înregistrăm și ne bucurăm de primirea revistei *Dacia literară*, compusă și coordonată de scriitorul Lucian Vasiliu și un grup de confrăți și colaboratori cu personalitate literară și publicistică binecunoscută. Este o publicație care s-a impus demult în peisajul revuisticii de acută și majoră actualitate (re)descoperind și reactualizând valorile literare și nu numai, ale Moldovei lui Mihai

Eminescu, Mihail Sadoveanu și atâtor altora născuți sau pătrunși de duhul marilor domnitori, ierarhi și creatori din acest colț de țară suferindă pentru pierderea copilului ei rămas orfan. Mă opresc aici. În ceea ce mă privește citesc și recomand a fi urmărit serialul “chestionar cu accente ludice” formulat de Lucian Vasiliu, neobișnuit în publicistica actuală grevată de iluzii politice, chestionar la care răspund scriitori importanți din Moldova și Basarabia, serial care prevăd că se va concretiza într-o carte în continuarea celor interbelice inițiate de Felix Aderca, Ion Biberi sau savantul D. Carcostea, atât de pe nedrept înlocuit de grauri și alte păsări mai mult sau mai puțin călătoare. Mai menționez seriozitatea, continuitatea cu care Nicolae Mares, diplomatul, fostul meu coleg la Filosofie, prezintă publicațiile sucevne dedicate fenomenului polonez din România interbelică. El este un specialist de mână întâi în și despre cultura poloneză.

M.N.R.

ROMANIAN JOURNAL (Nr. 713, 23 ian. 2013). Publicația cu acest titlu ne-a obișnuit să constatăm că este un jurnal chiar românesc, cuprinzând atât știri și comentarii la ceea ce se petrece în patria mamă, cât și în comunitatea româno-americană. Paginată aerisit, tipărită cu literă ușor citibilă, *Romanian Journal* se remarcă prin faptul că acordă o mare atenție evenimentelor literar-artistice (muzică, artă, aniversări, etc.) cu centrul la restaurantul Bucharest, tutelat de inimosul animator cultural, Vasile Bădăluță, și, desigur, în alte locuri, cum ar fi reședința preotului-scriitor Theodor Damian sau mai recent sala de la ICR sau de la Consulatul României din Manhattan. Se reține faptul că redacția acordă un spațiu lărgit unor manifestări de amploare organizate la New York de Cenaclul literar “Mihai Eminescu”, împreună cu Academia Oamenilor de Știință din România, Filiala SUA, sau de Societatea “Dorul” și de revista *Lumină lină*. Astfel, prin pana alertă și delicată a ziaristei Mariana Terra, au apărut aici reportaje frumos ilustrate cu fotografii de la Simpozionul Eminescu consumat la ICR, îmbogățit de o expoziție amenajată de Galeria “Spiritus”, condusă de Viorica Colpacci.

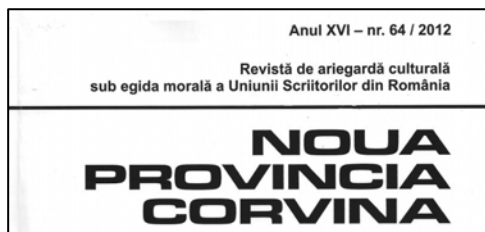
M.N.R.

NEW YORK MAGAZIN (Nr. 784, 30 ian. 2013). Ziarul cu acest nume, condus de Grigore L. Culian și Andreea Maria Culian a împlinit 15 ani de existență. Cu acest prilej redacția a pregătit o surpriză pentru colaboratorii și cititorii ziarului *New York Magazin* și nu numai lor. Vreau să spun că Grigore L. Culian a prezentat publicului un volum masiv intitulat *New York Magazin. Istoria adnotată a unei publicații românești (1997-2012)* semnat de Ileana Burlacu și Doru George Burlacu, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2012, Aurel Sasu fiind coordonator de proiect, în cadrul Cenaclului “M. Eminescu” desfășurat în saloanele restaurantului Bucharest. Reportajele acestui eveniment multicultural se află pe pagina 3 a ziarului de față, fiind semnate unul de Mariana Terra și altul de Grigore L. Culian.

Menționez cu acest prilej că ziarul colegului Culian acordă de mulți ani un interes deosebit pentru creația scriitorilor români din comunitatea americană și din țară, nu de puține ori cu accente polemice, cultivând și pamfletul de bună calitate, cum este cel semnat de Corneliu Florea, recent, sau de mulți alții în cei 15 ani de existență ai publicației. *M.N.R.*

NOUA PROVINCIA CORVINA (An XVI, Nr. 64, 2012) editată de Eugen Evu, director fondator, și în acest caz special și de traducătoarea Muguraș Maria Petrescu, este dedicat aproape integral diasporei

române în general și celei româno-americo-canadiene în special. Numai dacă ne uităm la cuprins realizăm lungimea, lățimea și înălțimea acestui pod cultural întins peste ocean: Ziarele *New York Magazin*, *Romanian Journal*, revista *Lumină Lină* cu editorii lor Grigore Culian, Vasile Bădăluță și respectiv Theodor Damian, Mihaela Albu și M.N.Rusu; ilustrații de Garabet Salgian; autori (și cărțile lor): Alex Amalia Călin, Valentina Ciaprazi, Vasile Crețu, Nick Buda, Th. Damian, M.N.Rusu, Kozeta Zylo, Eduard Dilo, Angela Dilo; artistul Constantin Antonovici; prezența Institutului Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă în calitate de organizator de sesiuni științifice la Congresul Internațional de Studii Medievale la Western Michigan University din Kalamazoo, Michigan, Cenaclul literar “M. Eminescu” (toate acestea pentru New

York); revista *Destine literare* cu editorul ei Alexandru Cetățeanu din Canada; autori canadieni: Dumitru Ichim, Corneliu Florea și Dan Ghițescu; Antonia Iliescu (Belgia), Ilia M. Dilo (Grecia), ș.a.

Se poate spune pe drept cuvânt că Eugen Evu și Muguraș Maria Petrescu au scos *Noua Provincia Corvina* din provincie și au internaționalizat-o serios și temeinic.

Th.D.

ARDEALUL LITERAR
(An XIV, Nr. 2,
2012) fondat de
Valeriu Bârgău și
editat de Mariana
Pândaru Bârgău, este
superb ilustrat cu arta
celebrului pictor și
restaurator de icoane

Garabet Salgian din New York. Mariana Pândaru, aici, ca și în general, îmbină armonios literatura din țară cu cea a diasporei, confirmând faptul că nu există două literaturi române, sau că există una de clasă și alta “second hand”, ci că precum patria, așa și literatura română există oriunde se vorbește și se simte românește.

În acest număr îl aflăm pe criticul și istoricul literar M.N.Rusu din New York, Dr. Maria Leucă, Liviu Ioan Stoiciu, Vasile Tărățeanu (Cernăuți), Th. Damian (New York), Denisa Toma, Dumitru Velea, Gheorghe Grigurcu, Florentin Popescu, Dedă Prequi (Elveția), Alina Lucia Musulbaș, Geo Galetaru, Doina Cernica, Valeriu Marius Ciungan, Vasile Morar, Ali Podrimja (Kosovo-Franța), Baki Ymeri, Raluca Pavel, Isabela Hașa, Adrian Botez, Ioan Octavian Rudeanu, Petrișor Ciorobea, Maria Toma-Damșa, Livia Fumurescu, Dorina Brândușa Landén (Suedia), George Alexandru (USA), Petru Ilie Birău, ș.a.

Quod erat demonstrandum.

Th.D.

Revista TABOR cu subtitlul “Tradiție și actualitate în Biserica Ortodoxă Română” (An VII, Nr. 1, ianuarie 2013), fondată de Mitropolitul Bartolomeu Anania și condusă în prezent de IPS Mitropolit Andrei Andreicuț, alături de IPS Arhiepiscop Justinian Chira și de Prea Sfinții

Episcopi Petroniu Florea, Vasile Fluieraș și Iustin Hodea (director, Pr. Cătălin Pălimaru), se deschide cu rubrica *Pastoralia* care include pastorale arhieresti la sărbătoarea Nașterii Domnului, urmată de rubrica *Theologica* cu articole despre ora de religie (Gheorghios Kapsanis), despre Prof. Alexandru Filipașcu (Ioan-Vasile Leb), despre conferințele învățătoresți din Transilvania în timpul dominației austro-ungare (Adriana Mirona Jucan-Hoble) și despre opera lui Andrei Șaguna (Mircea-Gheorghe Abrudan), rubrica *Eseu*, cu articole despre Iubirea – *agape* la Andrei Tarkovski (Costion Nicolescu), despre încercări literare în scrierile mitropolitului Nicolae Colan (Alexandru Surdu), și despre Fecioara chemată la “nunta” marelui mire în basmul *Făt Frumos din lacrimă* (Camelia Suruianu), și se încheie cu o serie de recenzii la cărți noi, urmată de date succinte despre autorii colaboratori.

Un număr dens, ancorat în actualitatea culturală și teologică ce cheamă la un continuu dialog între cele două mari domenii de viață: spiritualitatea și cultura, inima și mintea, rațiunea și credința.

Th.D.

Fără îndoială, atât după statistici, mărturisiri competente și analize pertinente după criterii constructive și oneste, Sânziana Pop editează cea mai interesantă, echilibrată, diversă și umană revistă din țară. Cine dorește să conteste acest lucru să se pregătească de argumentare.

Nu numai că modul în care e concepută revista indică atașamentul directoarei față de partea de vârf a ierarhiei valorilor unei culturi și mai ales unui popor, român în cazul nostru, dar în plus, prin rubricile alese, prin calitatea materialelor publicate, prin nivelul de înaltă ținută profesională și talent al colaboratorilor săi, revista FORMULA AS, în general și în special acest număr (An XXIII, Nr. 1053, 17-24 ianuarie 2013) se detașează cu ușurință, dintr-o profundă și adecvată înțelegere a perenului, de superficialitatea și relativitatea politicului (fără a-l ignora însă!), de cultura și interesul de “gașcă”, însă cultivând spiritul de “echipă”, și de alte tipuri de jurnalism, multe și mărunte, făurind în proprii săi termeni un imperiu al valorilor în cultura și spiritualitatea românească prin toate rubricile sale, revista adresându-se direct inimii cititorului și prin aceasta rămânând umană în cel mai nobil sens al cuvântului și trecând de la inima omului în eternitatea umanității.

Semnalăm doar câteva articole din acest număr: cele despre Basarabia și Maramureș, dialogul cu Dumitru Constantin Dulcan (doctor neurolog și psihiatru) despre Dumnezeu, cel cu marele și prea modestul monah și maestru Savatie Baștovoi, și... nu ș.a., ci și toate celelalte.

Th.D.

Distinsul director al Bibliotecii județene “Ovid Densusianu” din Hunedoara-Deva, Ioan Sebastian Bara, ne-a obișnuit cu o revistă de calitate, atât din punct de vedere tehnic, cât și al nivelului materialelor publicate. De remarcat este și diversitatea lor. Iată, ca exemplu, rubricile acestui număr (VOX LIBRI, Nr. 3, 2012): Editorial, Dialogul ideilor, Atelier de creație, Prin marile biblioteci ale lumii, Profesii și vocație, Aniversări-comemorări-Evenimente, Note de drum, Pagina bibliofilului, Tradiții și obiceiuri. Cum vorbim, cum scriem?, Scriitori din județul Hunedoara. Cu alte cuvinte, poezie, proză, jurnal, traduceri, istorie și istorie literară, literatură universală, cronică de carte, eseu, biblioteconomie, lansări de cărți, etc. toată această diversitate de articole fiind semnate nu numai de autori din țară ci și din străinătate. Dacă revista se vrea o voce a cărții, Ioan Sebastian Bara, directorul acesteia, este el însuși, prin revista pe care o editează, o voce semnificativă a culturii hunedorene cu multiple ecouri la nivel național și internațional.

Th.D.

Am primit la redacție o nouă și interesantă revistă pentru copii, condiții tehnice impecabile, numită REVISTA DE POVESTIRI, cu subtitlul “Mai puțin informație, mai multă imaginație”, subtitlu ce indică deschis unul din țelurile acestei publicații, acela de a nu scufunda pe micuții/tinerii cititori într-un noian de informație și date de tot felul, ci, extrem de important pentru era informației digitale în care ne aflăm, de a stimula imaginația creatoare și prin aceasta implicit gândirea critică.

Directoarea revistei este Simina Diaconu care răspunde și de publicitate totodată. În editorialul acestui număr (Nr. 7, Octombrie 2012), semnat simplu și cald, “Cu drag, Simina”, directoarea publicației invită la colaborare, adică, cei ce doresc pot trimite povestiri (sub 4000 semne și nepublicate în altă parte) la adresa: motanov@revistadepovestiri.ro și în același timp invită la abonare. Acest lucru se poate face ușor și direct accesând următoarele adrese: revistadepovestiri.ro/butic sau e-mail: butic@revistadepovestiri.ro.

Indemnăm și noi pe cititorii revistei noastre să facă acest lucru. Nu vor regreta!

Th.D.

Trinity

Trinitas

Trinitate. Efecte fotografice ale sculpturilor paretale concepute de Viorica Colpacci în sistem combinat metal, semne christice și lumină fluorescentă.

Din *Catharsis* de Jean Bodin

❖ Marți, 25 decembrie 2012 la Biserica Ortodoxă Română “Sf. Ap. Petru și Pavel” din Astoria, New York s-a celebrat sărbătoarea Nașterii Domnului. După Sf. Slujbă la sfârșitul căreia a avut loc concertul de colinde tradițional, a urmat agapa specială din sala socială unde a venit și Moș Crăciun, aducând daruri copiilor, oferite într-o frumoasă ceremonie de spirit creștinesc și românesc.

❖ Sâmbătă, 5 ianuarie 2012 în curtea Bisericii noastre a fost construită obișnuită, a 20-a monumentală cruce de gheață pentru slujba Bobotezei. Echipa de specialiști a fost formată din D-nii Ciprian Solomon, Marius Stoica, Sorin Lazăr, Ion Plăvițu, Cristi Pascu, M.N.Rusu, Pr. Th. Damian, ajutați de tinerii Andrei Damian, Alex Orza, Victor Plăvițu, și de D-nele Irina Stoica și Victoria Plăvițu.

❖ A doua zi, de Bobotează, după oficierea în Biserică a Sf. Liturghii, Pr. paroh Theodor Damian a prezentat credincioșilor oaspeții de la București, corul “Harisma”, care a susținut un impresionant concert de colinde și cântări religioase. În completare, în curtea Bisericii s-a oficiat slujba de sfințire mare a apei la care răspunsurile au fost date de același cor. A urmat agapa tradițională în sala socială a Bisericii (Vezi și reportaj de Mariana Terra în *Romanian Journal*, Nr. 712, 9 ianuarie 2012, New York, p. 18).

❖ Vineri 11 ianuarie 2012, în cadrul Cenaclului literar “M. Eminescu”, ținut la rezidența președintelui său fondator, Pr. Prof. Theodor Damian, profesoara Dr. Anca Sîrghie de la Universitatea “Alma Mater” din Sibiu, istoric literar, a fost oaspete deosebit. Cele două cărți lansate au fost: Aurel Cioran, *Fratele fiului risipitor*, ediție îngrijită de Anca Sîrghie și Marin Diaconu, și Radu Stanca, *Dăltuiți*, ediție îngrijită de Anca Sîrghie. Au vorbit despre ele Th. Damian, Sebastian Doreanu (Denver, Colorado) și M.N.Rusu.

❖ Sâmbătă 12 ianuarie 2013 la Consatul General al României din New York, sub egida Academiei Oamenilor de Știință din România, filiala USA, a Institutului Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă și a Societății Creștine Române “Dorul” din New York s-au ținut lucrările celui de-al 20-lea Simpozion anual “Eminescu”, pe tema generală *Eminescu XX – New York*. Evenimentul a fost deschis de Pr. Prof. Dr. Theodor Damian, organizatorul principal în această istorie de 20 de ani a Simpozionului, după care Consulul General al României la New York, Excelența Sa Marian Pârjol s-a adresat publicului prezent în sala arhiplină a Institutului Cultural Român, gazda conferinței, urmat de cele douăsprezece prezentări

academice pe tematici legate de viața și opera lui Eminescu, precum și de un program artistic adecvat momentului, acesta încununat fiind de acordarea unor diplome de excelență unora dintre cei prezenți, de către Ing. Cristian F. Pascu, președintele Societății “Dorul” și de către Pr. Th. Damian. (Pentru detalii despre eveniment, a se vedea următoarele reportaje: Dana Anadan, în acest număr de revistă, pp. 115-118 și program simpozion: *Romanian Journal*, Nr. 712, 9 ianuarie 2013, New York, p. 25; reportaje: Grigore Culian, “Un regal cultural de excepție” în *New York Magazin*, An XVI, Nr. 783, 16 ianuarie 2012, p. 3, Mariana Terra, “Simpozionul *Eminescu XX New York*” în *Romanian Journal*, Nr. 713, 23 ianuarie 2013, New York, p. 17; Theodor Damian, “Eminescu la New York”, pe www.romanian-institute-ny.org).

❖ Duminică 13 ianuarie 2013 la Biserica “Sf. Ap. Petru și Pavel”, New York, după Sf. Slujbă s-a făcut un parastas pentru Eminescu, Grigore Vieru și Mitropolitul Antonie Plămădeală. În sala socială, la recepția organizată cu acest prilej, au vorbit Theodor Damian, preotul paroh, M.N.Rusu, critic și istoric literar, Anca Sirghie de la Universitatea “Alma Mater” din Sibiu. Au recitat poezii din Eminescu și Grigore Vieru, Theodor Damian și artista Lia Lungu.

❖ Joi 17 ianuarie 2013 a murit teologul, scriitorul și ziaristul George Alexe din Detroit, Michigan, prieten apropiat și colaborator fidel al Bisericii, Institutului, Cenaclului și revistelor noastre. Întrmormântarea a avut loc marți 22 ianuarie la Biserica “Sf. Treime” din Troy, MI. Au fost prezenți de la New York Pr. Th. Damian și D-l M.N.Rusu (pentru detalii vezi reportajul Pr. Th. Damian “La plecarea lui George Alexe” din *New York Magazin*, An XVI, Nr. 784, 30 ianuarie 2013, New York, precum și în www.romanian-institute-ny.org și cel semnat de M.N.Rusu, “George Alexe – poetul: 1925-2013” în acest număr de revistă, pp. 107-108.

❖ Duminică 20 ianuarie la Biserica noastră a avut loc Simpozionul anual dedicat Unirii Principatelor Române (al 20-lea). Au evocat momentul istoric Pr. Th. Damian, istoricul literar M.N.Rusu și Prof. univ. Dr. Doru Tsaganea de la Metropolitan College of New York. Au recitat versuri din poeți români de pe ambele maluri ale Prutului, clasici și moderni, M.N.Rusu și Mariana Terra precum și poezii Valentina Ciaprazi și Ion Burcin din cenaclul nostru. Galeria de artă “Spiritus”, condusă de artista Viorica Colpacci, a fost prezentă cu lucrări ale artiștilor români din New York, comentată de M.N.Rusu. (Pentru mai multe detalii a se vedea reportajul Marianeî Terra în ziarul *Romanian Journal*, Nr. 713, 23 ianuarie 2013, New York, p. 18).

❖ Vineri 25 ianuarie 2013 în Cenaclul “Mihai Eminescu” din New York a fost lansat volumul *New York Magazin: Istoria adnotată a unei publicații românești, 1997-2012*, editat de Liliana și Doru George Burlacu, proiectul fiind coordonat de Aurel Sasu. Impresionanta lucrare (aproape 1000 pp.) prezintă foarte pe scurt conținutul întregii colecții a ziarului *New York Magazin* fondat și condus de Grigore Culian în 1997. Au vorbit la lansare Theodor Damian, Consulul general al României la New York, Marian Pârjol, M.N.Rusu, Gabriel Pleșea, Mariana Terra, Grigore Culian. Au mai luat cuvântul Florin Cârlan, Ioan Șuteu, Lia Lungu, Nicu Coman și Nicky Stevens. (Pentru detalii a se vedea reportajele “O carte pentru *o lume din toate lumile*” de Mariana Terra și “O lansare perfectă” de Grigore Culian, ambele în *New York Magazin*, An XVI, Nr. 784, 30 ianuarie 2013, New York, p. 3).

❖ Duminică 27 ianuarie 2013 la Biserica noastră a avut loc Hramul Institutului Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă (Sf. Trei Ierarhi). După Sf. Slujbă a urmat agapa tradițională în cadrul căreia Adunarea Generală a parohiei a ales pe noii membri ai consiliului și comitetului Bisericii.

ANUNȚURI

Biserica noastră: **St. George Episcopal Church in Astoria, pe 27 Ave cu 14 Street** (lângă East River). Slujbele duminicale (Sf. Liturghie) au loc la ora 1:30 PM. Mijloace de transport: Metrou N și W până la stația Astoria Boulevard; bus Q18, Q102 și Q103.

Programele de **Studiu Biblic** și ale **Cenaclului literar “Mihai Eminescu”** se vor desfășura după următorul orar:

Studiul Biblic (sunați pentru înscriere la 718-626-6013)

Cenaclul literar: Vinerea la fiecare două săptămâni. Pentru detalii sunați la 718-626-6013, sau vizitați www.romanian-institute-ny.org.

Din *Catharsis* de Jean Bodin